

دانشکده تربیت بدنی و مدیریت ورزشی

رشته‌ی مدیریت ورزشی گرایش اوقات فراغت و ورزش‌های تفریحی

پایان نامه کارشناسی ارشد

ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه

سواران تفریحی شهر مشهد

نگارنده: سیده‌های رضوی تبادکان

استاد راهنما:

دکتر رضا اندام

استاد مشاور:

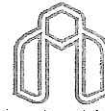
دکتر هادی باقری

بهمن ۹۷

شماره:

تاریخ:

باسمه تعالی

دانشگاه صنعتی شاهرود

مدیریت تحصیلات تکمیلی

فرم شماره (۳) صورتجلسه نهایی دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

با نام و یاد خداوند متعال، ارزیابی جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم / آقای سیدهادی رضوی تبادکان با شماره دانشجویی ۹۵۰۷۱۱۴ رشته مدیریت ورزشی گرایش مدیریت اوقات فراغت و ورزش های تفریحی تحت عنوان ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران تفریحی شهر مشهد که در تاریخ ۹۷/۱۱/۹ با حضور هیأت محترم داوران در دانشگاه صنعتی شاهرود برگزار گردید به شرح ذیل اعلام می گردد:

☐ مردود ☒ قبول (با درجه:)			
نوع تحقیق: ☐ نظری ☐ عملی			
عضو هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنمای اول	دکتر رضا اندام	دانشیار	
۲- استاد راهنمای دوم			
۳- استاد مشاور	دکتر هادی باقری	استادیار	
۴- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر منصوره مکبریان	استادیار	
۵- استاد ممتحن اول	دکتر حسن بحر العلوم	دانشیار	
۶- استاد ممتحن دوم	دکتر سیدرضا حسینی نیا	استادیار	

نام و نام خانوادگی رئیس دانشکده:

پروودکار:

نه ميتوانم موهايشان را كه در راه عزت من سفيد شد، سياه كنم و نه براي دست‌هاي پينه بسته شان كه ثمره تلاش
براي افتخار من است، مرهمي دارم.

پس توفيقم ده كه هر لحظه شكر گزارشان باشم و ثانيه‌هاي عمرم را در عصاي دست بودنشان بگذرانم.

پاسکزاری

- تشکر و سپاس بی پایان مخصوص خدایی است که بشر را آفریده و به او قدرت اندیشیدن داده و توانایی‌های بالقوه را در وجود انسان قرار داده و او را امر به تلاش و کوشش نموده و راهنمایی برای هدایت بشر فرستاده.
- ایزد منان را سپاس می‌گوییم که توفیق گذراندن این دوران تحصیلی را به من عنایت فرمود و سپس مراتب سپاس خویش را به تمامی عزیزانی که در انجام مراحل مختلف این تحقیق مرا یاری نمودند که پیمودن این راه جز با مساعدت و همکاری آن‌ها ممکن نبود، شایسته است تقدیر ویژه خود را به این بزرگواران تقدیم نمایم، تا شاید بتوانم اندکی از کوشش‌های خالصانه ایشان را در راه ارائه تحقیقی موثر و حصول دستاوردهای قابل اتکا در این پروژه علمی - پژوهشی پاسخگو باشم.
- پدر و مادرم که در سختی‌ها و دشواری‌های زندگی همواره یآوری دلسوز و فداکار و پشتیبانی محکم و مطمئن برایم بودند و هر لحظه وجودم را از چشمه‌سار پر از عشق چشمانشان سیراب می‌کنند.
- استاد ارجمند جناب آقای دکتر رضا اندام که در طول تحصیل و تحقیق پیوسته راهنمایم بوده‌اند و با شکیبایی و درایت ایشان مشکلات تحقیق یکی پس از دیگری پشت سر گذاشته‌ام، و به حد کمال از توانایی والای علمی و مدیریتی و اجرای ایشان بهره برده‌ام.
- جناب آقای دکتر هادی باقری که از مشاورت ایشان در مدت تحقیق بهره برده‌ام.

تعمدنامه

اینجانب سید هادی رضوی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی گرایش اوقات فراغت و ورزش‌های تفریحی دانشگاه صنعتی شاهرود نویسنده پایان نامه با موضوع "ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران تفریحی شهر مشهد" تحت راهنمایی دکتر رضا اندام متعهد می‌شوم:

- تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهش‌های محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه صنعتی شاهرود می‌باشد و مقالات مستخرج با نام **دانشگاه صنعتی شاهرود** و یا **Shahrood University of Technology** به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تأثیرگذار بوده اند در مقالات مستخرج از پایان نامه رعایت می‌گردد.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که از موجود زنده (یا بافت‌های آن‌ها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ:

امضا دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات، مستخرج، کتاب، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم‌افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه صنعتی شاهرود می‌باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
- استفاده از اطلاعات نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی‌باشد.

چکیده

هدف از تحقیق تعیین ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران شهر مشهد بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۹ نفر محاسبه و نمونه‌گیری به روش تصادفی خوشه‌ای انجام شد. جامعه آماری و نمونه تحقیق حاضر توصیفی-تحلیلی به روش همبستگی بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه‌های جامع فعالیت جسمانی (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱)، هویت ورزشی برور (۱۹۹۳)، سرمایه اجتماعی گایینی (۱۳۹۱) بود. روایی صوری و محتوایی آنها توسط گروهی از متخصصین حوزه علوم اجتماعی و مدیریت ورزشی بررسی و تأیید شد. برای محاسبه پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که این مقدار برای سرمایه اجتماعی ۰/۸۰۵ و برای مشارکت ورزشی ۰/۷۴۶ و هویت ورزشی ۰/۷۹۸ بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از آمار توصیفی (میانگین، فراوانی، درصد، انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون حد مرکزی، همبستگی پیرسون و تحلیل عاملی تاییدی و آزمون سوبل) استفاده گردید. علاوه بر این نتایج معادلات ساختاری نشان داد مولفه مشارکت ورزشی با ضریب ۰/۲۸ و هویت ورزشی با ضریب ۰/۱۲ بر مولفه سرمایه اجتماعی از دیدگاه گروه پاسخ دهنده اثرگذارند و مولفه مشارکت ورزشی با ضریب ۰/۸۹ بر مولفه سرمایه اجتماعی اثرگذار است. همچنین نتایج آزمون سوبل نشان داد مشارکت ورزشی به واسطه هویت ورزشی بر سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران شهر مشهد تأثیر معناداری ندارد. با توجه به نتایج بدست آمده به عنوان نتیجه گیری نهایی می‌توان گفت که تلاش برای افزایش مشارکت ورزشی دوچرخه سواران شهر مشهد می‌تواند استراتژی ارزشمندی برای گسترش هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی را به دنبال داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: ارتباط، دوچرخه سواران شهر مشهد، سرمایه اجتماعی، مشارکت ورزشی، هویت ورزشی

فهرست مطالب

فصل اول کلیات	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- بیان مساله	۳
۳-۱- ضرورت انجام تحقیق	۵
۴-۱- اهداف پژوهش	۷
۱-۴-۱- هدف کلی تحقیق	۷
۲-۴-۱- اهداف اختصاصی	۷
۵-۱- فرضیات پژوهش	۸
۱-۵-۱- تعاریف مفهومی متغیرها	۸
فصل دوم	۱۲
۱-۲- مقدمه	۱۲
۲-۲- سرمایه اجتماعی	۱۳
۲-۲-۱- تعاریف ارائه شده از سرمایه اجتماعی	۱۳
۲-۲-۲- سرمایه اجتماعی از دیدگاه پیر بوردیو	۱۳
۳-۲-۲- سرمایه اجتماعی از دیدگاه جیمز کلنن	۱۴
۴-۲-۲- سرمایه اجتماعی از دیدگاه رابرت پاتنام	۱۶
۵-۲-۲- سرمایه اجتماعی از دیدگاه نان لین	۱۸
۶-۲-۲- تعاریف دیگر از سرمایه اجتماعی	۲۰
۳-۲- منابع سرمایه ی اجتماعی	۲۳
۴-۲- عناصر سرمایه ی اجتماعی	۲۴
۵-۲- سرمایه ی اجتماعی و منفعت اقتصادی	۲۶
۶-۲- مقایسه سرمایه ی اجتماعی با سایر سرمایه ها	۲۷
۷-۲- اهمیت اندازه گیری سرمایه ی اجتماعی	۲۷
۸-۲- بررسی نظریه های پیرامون سرمایه اجتماعی	۲۸
۲-۸-۱- عوامل نهادی	۲۹

- ۲۹-۲-۸-۲- عوامل خودجوش
- ۳۰-۲-۸-۳- عوامل بیرونی
- ۳۰-۲-۸-۴- عوامل طبیعی
- ۳۱-۲-۹-۹- تئوری های سرمایه اجتماعی
- ۳۱-۲-۹-۱- تئوری پیوندهای ضعیف
- ۳۲-۲-۹-۲- تئوری شکاف ساختاری
- ۳۳-۲-۹-۳- تئوری منابع اجتماعی
- ۳۴-۲-۱۰-۱- مدل‌هایی برای سنجش سرمایه اجتماعی
- ۳۴-۲-۱۰-۱- مدل کیفی سرمایه اجتماعی
- ۳۷-۲-۱۰-۲- مدل کمی برای اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی
- ۳۸-۲-۱۱- سرمایه‌ی اجتماعی در محیط کار
- ۳۹-۲-۱۲- اهمیت سرمایه اجتماعی در بحث‌های سازمان و مدیریت
- ۴۰-۲-۱۳- مزایای سرمایه اجتماعی
- ۴۱-۲-۱۴- خطرات ناشی از بکارگیری سرمایه اجتماعی
- ۴۳-۲-۱۵- معرفی مدل‌های مختلف سرمایه اجتماعی
- ۴۳-۲-۱۵-۱- مدل سرمایه اجتماعی ناهاپیت و گوشال (۱۹۹۸)
- ۴۳-۲-۱۵-۲- مدل سرمایه اجتماعی پاکستون (۱۹۹۹)
- ۴۴-۲-۱۵-۳- مدل ساختاری سرمایه اجتماعی پاتنام و کلمن
- ۴۵-۲-۱۵-۴- مدل سرمایه اجتماعی استون (۲۰۰۱)
- ۴۶-۲-۱۵-۲- مدل سرمایه اجتماعی هدسون (۲۰۰۵)
- ۴۷-۲-۱۶- رفتار شهروندی سازمانی
- ۴۸-۲-۱۷- مفهوم هویت
- ۵۳-۲-۱۸- هویت ورزشی
- ۵۵-۲-۱۹- هویت ورزشی، خود و رفتار اجتماعی
- ۵۷-۲-۲۰- هویت ورزشی و هویت نقش
- ۵۸-۲-۲۱- توسعه مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی

۵۹	۲۲-۲- مدل پیشرفته هویت ورزشی
۶۰	۲۲-۲-۱- مؤلفه‌های بیرونی
۶۱	۲۲-۲-۲- مؤلفه‌های درونی
۶۲	۲۳-۲- هویت ورزشی و سلب هویت
۶۲	۲۴-۲- هویت و مشارکت ورزشی
۶۳	۲۵-۲- نقش ورزش در اوقات فراغت
۶۳	۲۶-۲- تعریف ورزش همگانی
۶۸	۲۷-۲- وضعیت ورزش همگانی در ایران
۷۰	۲۸-۲- مشارکت ورزشی
۷۲	۲۹-۲- عوامل اثرگذار بر مشارکت ورزشی
۷۳	۲۹-۲-۱- عوامل جمعیت‌شناختی و اجتماعی - اقتصادی
۷۵	۳۰-۲- انگیزه مشارکت در ورزش همگانی
۷۶	۳۰-۲-۱- انگیزش درونی
۷۷	۳۰-۲-۲- انگیزش بیرونی
۷۸	۳۱-۲- موانع مشارکت در ورزش همگانی
۷۹	۳۱-۲-۱- موانع اجتماعی
۸۰	۳۱-۲-۲- موانع فرهنگی
۸۰	۳۱-۲-۳- موانع شخصی
۸۰	۳۱-۲-۴- موانع خانوادگی
۸۱	۳۱-۲-۵- موانع امکاناتی
۸۱	۳۲-۲- پیامدها و اثرات مشارکت در ورزش همگانی
۸۳	۳۳-۲- تعهد به مشارکت ورزشی
۸۵	۳۴-۲- تحقیقات انجام شده
۸۵	۳۴-۲-۱- تحقیقات داخلی
۹۳	۳۴-۲-۲- تحقیقات خارجی
۱۰۳	فصل سوم

۱۰۴	۳-۱- مقدمه
۱۰۴	۳-۲- روش تحقیق
۱۰۴	۳-۳- جامعه آماری
۱۰۴	۳-۴- نمونه آماری
۱۰۴	۳-۵- ابزار تحقیق
۱۰۵	۳-۶- پرسشنامه اطلاعات فردی
۱۰۵	۳-۶-۱- پرسشنامه مشارکت در ورزشهای تفریحی
۱۰۷	۳-۶-۲- پرسشنامه سرمایه اجتماعی
۱۰۷	۳-۶-۳- پرسشنامه هویت ورزشی برور (AIMS)
۱۰۸	۳-۷-۱- روایی پرسشنامه‌های مورد استفاده در این پژوهش
۱۰۸	۳-۷-۱-۱- پرسشنامه مشارکت در ورزشهای تفریحی
۱۰۸	۳-۷-۲- پرسشنامه سرمایه اجتماعی و هویت ورزشی
۱۰۸	۳-۸- پایایی پرسشنامهها
۱۱۰	۳-۹- روش گردآوری اطلاعات
۱۱۰	۳-۹-۱- مطالعات کتابخانه‌ای
۱۱۰	۳-۹-۲- تحقیقات میدانی
۱۱۰	۳-۱۰- روش اجرای تحقیق
۱۱۰	۳-۱۱- روش‌های آماری تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق
۱۱۳	فصل چهارم
۱۱۴	۴-۱- مقدمه
۱۱۴	۴-۲- یافته‌های توصیفی
۱۱۴	۴-۲-۱- سن
۱۱۵	۴-۲-۲- جنسیت
۱۱۶	۴-۲-۳- وضعیت تأهل افراد شرکتکننده
۱۱۷	۴-۲-۴- تحصیلات افراد شرکتکننده
۱۱۸	۴-۲-۵- شغل

۱۱۹	۴-۲-۶- دفعات فعالیت دوچرخه سواری
۱۲۰	۴-۳-۳- اطلاعات توصیفی متغیرهای تحقیق
۱۲۰	۴-۳-۱- توصیف مشارکت ورزشی دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش
۱۲۱	۴-۳-۲- توصیف، مشارکت ورزشی، سرمایه اجتماعی و هویت ورزشی دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش
۱۲۱	۴-۴- یافته‌های استنباطی پژوهش
۱۲۲	۴-۵- بررسی همخطی چندگانه متغیرهای پژوهش
۱۲۳	۴-۶- ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش
۱۲۳	۴-۷- مدلسازی معادلات ساختاری
۱۲۵	۴-۸- آزمون سوبل
۱۲۶	۴-۹- آزمون فرضیه‌های پژوهش
۱۲۶	۴-۹-۱- فرضیه اول:
۱۲۷	۴-۹-۲- فرضیه دوم:
۱۲۷	۴-۹-۳- فرضیه سوم:
۱۲۹	فصل پنجم
۱۳۰	۵-۱- مقدمه
۱۳۰	۵-۲- خلاصه پژوهش
۱۳۲	۵-۳- نتایج پژوهش
۱۳۲	۵-۳-۱- نتایج توصیفی
۱۳۳	۵-۳-۲- نتایج آزمون فرضیه‌ها
۱۳۴	۵-۴- بحث و نتیجه گیری
۱۳۸	۵-۵- پیشنهادات برخاسته از پژوهش
۱۳۹	۵-۶- پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آینده
۱۴۱	منابع
۱۵۳	پیوست

فهرست جداول

- جدول ۱-۲ تعاریف، اهداف، تحلیل و منافع حاصل از سرمایه اجتماعی..... ۲۲
- جدول ۲-۲ طبقه بندی عوامل ساخت سرمایه اجتماعی..... ۲۹
- جدول ۳-۲ مدل پاکستون برای سرمایه اجتماعی..... ۴۴
- جدول ۲-۴ عوامل تأثیرگذار بر فعالیت ورزشی بزرگسالان..... ۷۳
- جدول ۳-۱ ارزش‌ها برای محاسبه وضعیت فعالیت جسمانی..... ۱۰۳
- جدول ۲-۳ نحوه تعیین سطح فعالیت جسمانی..... ۱۰۷
- جدول ۳-۳ تعیین پایایی مولفه های پرسشنامه سرمایه اجتماعی هویت ورزشی و مشارکت ورزشی..... ۱۰۹
- جدول ۱-۴ توصیف وضعیت سنی افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۵
- جدول ۲-۴ درصد فراوانی افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۵
- جدول ۳-۴ درصد فراوانی وضعیت تاهل افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۶
- جدول ۴-۴ درصد فراوانی تحصیلات افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۷
- جدول ۴-۵ فراوانی شرکت کنندگان به تفکیک وضعیت شغلی..... ۱۱۸
- جدول ۴-۶ فراوانی شرکت کنندگان به تفکیک دفعات فعالیت دوچرخه سواری..... ۱۱۹
- جدول ۴-۷ توصیف مشارکت ورزشی دوچرخه سواران..... ۱۲۰
- جدول ۴-۸ توصیف مولفه هویت ورزشی دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش..... ۱۲۱
- جدول ۴-۹ نتایج آزمون حد مرکزی جهت تعیین نرمال بودن داده‌ها..... ۱۲۲
- جدول ۴-۱۰ شاخص‌های همخطی چندگانه در متغیرهای پیش‌بینی کننده مسئولیت اجتماعی..... ۱۲۳
- جدول ۴-۱۱ ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش..... ۱۲۳
- جدول ۴-۱۲ نتایج خروجی‌های مدل نهایی پژوهش..... ۱۲۴
- جدول ۴-۱۳ شاخص‌های برازش مدل ساختاری پژوهش..... ۱۲۵
- جدول ۴-۱۴ آزمون سوبل..... ۱۲۶

فهرست اشکال

- شکل ۱-۲ عناصر سرمایه‌ی اجتماعی..... ۲۶
- شکل ۲-۲ نحوه ارتباط سرمایه اجتماعی در سطوح مختلف..... ۳۵
- شکل ۲-۳ مدل SCAT..... ۳۶
- شکل ۲-۴ مدل سرمایه اجتماعی ناهاپیت و گوشال..... ۴۳
- شکل ۲-۵ مدل ساختاری سرمایه اجتماعی..... ۴۵
- شکل ۲-۶ سلسله مراتب هویت‌های نقش بر اساس درجه اهمیت ۵۷
- شکل ۲-۷ مدل پیشرفته هویت ورزشی (چزلاک، ۲۰۰۴)..... ۶۰
- شکل ۲-۸. طبقه بندی پنج حیطه مربوط به ورزش همگانی و تفریحی..... ۶۸
- شکل ۲-۹. سطوح مشارکت افراد در فعالیت های مختلف ورزشی..... ۷۱
- شکل ۱-۴ نمودار درصد افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۶
- شکل ۲-۴ نمودار درصد فراوانی وضعیت تاهل افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۷
- شکل ۳-۴ نمودار درصد فراوانی تحصیلات افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۸
- شکل ۴-۴ نمودار درصد فراوانی وضعیت شغلی افراد شرکت کننده در پژوهش..... ۱۱۹
- شکل ۴-۵ نمودار درصد فراوانی دفعات فعالیت دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش..... ۱۲۰
- شکل ۴-۶ مدل ساختاری نهایی متغیرهای پژوهش (مدل استاندارد)..... ۱۲۵

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

سرمایه اجتماعی^۱ با دامنه‌ی وسیعی از مفاهیم خود در ۲۰ سال گذشته به طور فزاینده‌ای توجه متخصصان و اندیشمندان علوم اجتماعی را به خود جلب کرده است. این سرمایه منشاء گروه‌هایی است که به طور خودجوش و داوطلبانه سازمان می‌یابند و وجود آن برای کار کرد صحیح نهادهای عمومی و رسمی نیز ضروری و حیاتی است. شبکه‌ها و هنجارهای اجتماعی مرتبط با سرمایه اجتماعی از طریق شکل‌های متفاوت مشارکت در فعالیت‌های مدنی و ارتباطی که شامل تعامل‌های شخصی است، خلق می‌شوند و از این طریق موجب افزایش اعتماد و تعامل می‌شوند.

به طور کلی پیامدهای سودآورش در سطح فردی، ارتقاء بهداشت، ایجاد و بهبود فرصت‌های کارآفرینی و در سطح اجتماع افزایش هماهنگی و انسجام اجتماعی و توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی و کاهش نرخ جرم و جنایت و رویه‌های دموکراتیک است (پارسامهرو همکاران، ۱۳۹۲). از این رو، همواره در جامعه‌ای که از نعمت سرمایه اجتماعی چشمگیر برخوردار است همکاری آسان‌تر به نظر می‌رسد (شارع‌پور و حسینی راد، ۱۳۸۷). امروزه این امر مسلم است که رسیدن به توسعه، جامعه مدنی، معیارهای جهان شمول و بستر مناسب برای زیست اجتماعی تنها با وجود سرمایه اجتماعی شکل می‌گیرد.

فوکویاما^۲ زندگی در جامعه‌ی دارای سرمایه اجتماعی را ساده دانسته و نارسایی‌ها و مشکلات رو به رشد کشورهای غربی را ناشی از فرسایش و تحلیل رفتن این سرمایه، به ویژه بین طبقات مختلف از لحاظ مذهب و قومیت مورد استفاده قرار گیرد. این افراد می‌توانند شامل خصوص منبع اصلی آن یعنی خانواده می‌داند (محقق، ۱۳۸۵).

از سوی دیگر عاملی که سبب می‌شود از میان عناصر مختلف اجتماعی در درون یک جامعه، ورزش به طور گسترده مورد توجه بیشتر محققان سرمایه اجتماعی قرار گیرد این است که فعالیت‌های اجتماعی در

^۱.Social capital

^۲.Fukuyama

سطح غیر سازمان یافته این قابلیت را دارند که می‌توانند باعث انگیزش، الهام بخشی و ایجاد روحیه‌ی اجتماعی و نیز هویت ورزشی در جامعه شوند. ورزش می‌تواند به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد روابط و پیشرفت روزافزون فناوری‌های مدرن، پدیده‌ای به نام فقر حرکتی را با خود به همراه آورده است. برون‌رفت از وضع موجود، نیازمند ابزارهای درخور و شایسته از جمله فعالیت‌های ورزشی به عنوان دوستانه و نیز هویت سازی و ارتباط اجتماعی ورزشکاران، مشارکت کنندگان غیر ورزشکار (تماشاچیان) نیز باشد و در نهایت می‌تواند به افزایش هنجارهای اعتماد و تعامل منجر می‌شود.

پوتنام^۱ مشهورترین نظریه‌پرداز سرمایه‌اجتماعی معتقد است که بیشتر ورزش‌ها با توجه به ماهیتشان فعالیتی ارتباطی محسوب شده و مشارکت در ورزش شامل شرکت آگاهانه افراد به صورت مشارکت کننده و تماشاچی می‌شود که با هم ارتباط متقابل دارند و در اثر این روابط متقابل پاداش‌های اجتماعی میان آنها مبادله می‌شود. پوتنام عضویت و مشارکت در گروه‌های دارای نظم افقی (مانند باشگاه‌های ورزشی، اتحادیه‌های داوطلبانه و ...) و شبکه‌های مشارکت مدنی را یکی از اشکال ضروری سرمایه‌اجتماعی می‌داند (پارسامهرو همکاران، ۱۳۹۲). از این رو پژوهش حاضر بر آن است که رابطه مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی را با نقش واسطه‌ای هویت ورزشی مورد مطالعه قرار دهد.

۱-۲- بیان مسأله

تمدن یک ابزار چند بعدی با تأثیرات گسترده بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی، کمک به اوقات فراغت سالم و ایجاد نشاط و شادابی است (رضوی و طاهری، ۱۳۸۸).

ورزش‌های تفریحی می‌تواند کم تحرکی زندگی روزمره را در اوقات فراغت جبران کند و از مناسب ترین و شاید ضروری‌ترین گونه‌های گذران اوقات فراغت در عصر حاضر است. (جلالی فراهانی، ۱۳۹۰). کارکرد اجتماعی ورزش در توسعه و تحکیم روابط اجتماعی، کارکرد زیربنایی و بنیادی است که در کل

^۱.Putnam

ساختار جامعه و روابط موجود در اقشار و آحاد اجتماعی اثرات قابل توجهی بر جای می‌گذارد (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۲).

از سوی دیگر یکی از فعالیت‌هایی که افراد می‌توانند در اوقات فراغت خود انجام دهند برقراری ارتباط با دیگر افراد به دلایل مختلف باشد؛ اما به موازات افزایش جمعیت روابط چهره‌به‌چهره کارکرد خود را از دست داده و جای خود را به نوع دیگری از روابط می‌دهند. به اعتقاد زیمل^۱ نتیجه چنین شرایطی ناپایداری روابط و کاهش اعتماد اجتماعی است.

سرمایه اجتماعی از جمله مفاهیم چند وجهی در علوم اجتماعی است که در اوایل قرن بیستم به صورت علمی و آکادمیک مطرح و از سال ۱۹۸۰ وارد متون علوم سیاسی و جامعه‌شناسی شد. کاربرد مفهوم سرمایه اجتماعی بصورت آنچه که امروزه مدنظر است به تدریج در دهه ۱۹۹۰ رایج شده است (شیخی، ۱۳۹۳). زمانی که فرد سرمایه اجتماعی بالایی در جامعه خود پیدا کند می‌تواند دارای هویتی شود که خود را در سطح بالایی ببیند. این هویت می‌تواند انواع مختلفی داشته باشد که یکی از انواع آن هویت ورزشی می‌باشد. هویت در زبان به معنی صفت جوهری، ذات، هستی و وجوه منسوب به شیء یا شخص، به کار رفته و به چیزی اشاره می‌کند که به واسطه آن فرد خود را از دیگران متمایز می‌کند و باز می‌شناسد.

هویت‌ها، معانی هستند که شخص، به خود به عنوان یک ایده در یک موقعیت اجتماعی یا یک نقش اجتماعی نسبت می‌دهد. امروز کمتر واژه ای پیدا می‌شود که به اندازه هویت، دارای معانی متعددی باشد، به طوری که هم در گفتمان‌های روزمره و هم در مباحث دانشگاهی مورد استفاده قرار می‌گیرد. (توکلی، ۱۳۸۸ و گلبهار، ۱۳۸۸) هویت، شیوه ای است که فرد خودش را تعریف میکند و باز می‌شناسد.

^۱.Simmel

مربیان ورزشی در طول سالها تلاش کرده اند با یافتن شناختی واقعی از هویت ورزشکاران خود، آنان را در کسب موفقیت‌های بیشتر یاری رسانند. به نظر می‌رسد یکی از عواملی که تأثیر ریشه‌ای روی جهت‌گیری ورزشی ورزشکاران دارد، هویت ورزشی ورزشکاران باشد. مدل پیشرفته هویت ورزشی (چزلاک، ۲۰۰۴) شامل مؤلفه‌های بیرونی و درونی است. مولفه‌های بیرونی هویت ورزشی شامل انحصارگرایی و هویت اجتماعی است که به واسطه گروه‌های درون جامعه (خانواده، دوستان، مربیان و معلمان) و زمینه‌ها (تحصیل، تذهیب، ورزش) با میزان تأثیر جامعه بر فرد مرتبط‌اند. اریکسون هویت را افتراق و تمیزی که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد تعریف می‌کند.

از دید او هویت یک سازه روانی اجتماعی است که شامل طرز فکر، عقاید فرد و نحوه ارتباط او با دیگران میشود. به گفته اریکسون، هویت ما با هر اطلاعات جدیدی که در تعاملات روزانه خود با دیگران به دست می‌آوریم، دائما تغییر می‌کند. با این وجود تحقیق حاضر در پی تعیین ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی می‌باشد تا ببیند آیا با این کار وابستگی و شناخت ورزشی می‌تواند عواملی مهم در این عرصه باشد؟

۱-۳- ضرورت انجام تحقیق

تمدن و پیشرفت روزافزون فناوری‌های مدرن، پدیده‌ای به نام فقر حرکتی را با خود به همراه آورده است. برون‌رفت از وضع موجود، نیازمند ابزارهای درخور و شایسته از جمله فعالیت‌های ورزشی به عنوان یک ابزار چند بعدی با تأثیرات گسترده بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی، کمک به اوقات فراغت سالم و ایجاد نشاط و شادابی است (رضوی و طاهری، ۱۳۸۸). ورزش‌های تفریحی می‌تواند کم‌ترکی زندگی روزمره را در اوقات فراغت جبران کند و از مناسب‌ترین و شاید ضروری‌ترین گونه‌های گذران اوقات فراغت در عصر حاضر است. (جلالی فراهانی، ۱۳۹۰). کارکرد اجتماعی ورزش در توسعه و تحکیم روابط اجتماعی، کارکرد زیربنایی و بنیادی است که در کل ساختار جامعه و روابط موجود در اقشار و آحاد اجتماعی اثرات قابل توجهی بر جای می‌گذارد (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۲). امروزه ورزش بعنوان تاثیرگذارترین عامل

اجتماعی جهت ایجاد غرور ملی و افزایش سلامت و شادابی جامعه از سوی تمامی کشورها پذیرفته شده و دولتمردان دنیا سعی دارند جدای از توجه به ابعاد شادی بخش، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی آن از حضور مردم در جهت افزایش سلامت روحی روانی جامعه بهره ببرند. البته توجه به این مساله در شهرهای بزرگ و یا کشورهای در حال توسعه با مشکلات بیشتری مواجه است: شلوغی، فقر، ترافیک، آلودگی هوا، کمبود امکانات ورزشی و تفریحی و فضای الزم، مکان های مناسب سازی شده مشکلاتی است که بسیاری از شهرهای بزرگ درگیر آنند. از طرفی تغییر الگوی غذایی، عدم انجام کارهای بدنی لازم، وقت گذرانی های غیر قابل تحرک همچون دیدن تلویزیون، کار با کامپیوتر و راحت طلبی های غیرضروری منجر به معضل فوق شده است که مردم هر چند در فعالیتهای روزانه خود غرقند و به قول خودشان وقت برای سر خاراندن ندارند اما همگی به نحوی از یک نوع بی حرکتی پنهان و عوارض ناشی از آن رنج میبرند که اقدامات موثر بهداشت عمومی به صورت فوری برای ترویج انجام ورزش و فعالیت بدنی و بهبود بهداشت عمومی جامعه، در سراسر جهان و کشور مورد نیاز است. از سوی دیگر یکی از فعالیت هایی که افراد می توانند در ورزش انجام دهند برقراری ارتباط با دیگر افراد به دلایل مختلف باشد؛ اما به موازات افزایش جمعیت روابط چهره به چهره کارکرد خود را از دست داده و جای خود را به نوع دیگری از روابط می دهند. زندگی در دنیای امروز ابتکار عمل سریع را از انسان گرفته و او را دچار فقر حرکتی کرده و این فقر حرکتی مشکلات عدیده جسمی، روانی و اجتماعی را برای وی پدید آورده است. تحقیقات نشان داده است که تنبلی، نبود همراه و همپای مناسب و آلودگی هوا به ترتیب از عوامل بازدارنده انجام فعالیت فیزیکی می باشند و حمایت های اجتماعی اطرافیان، سابقه قبلی انجام فعالیت های ورزشی و قرارگیری در طیف طبیعی توده بدنی نقش مهمی در پیش بینی مراحل آمادگی افراد از نظر انجام فعالیت جسمانی هستند (عامری و محمدآلق، ۱۳۹۱). از نتایج این تحقیق در عرصه پیشبرد فعالیت های همگانی و قهرمانی می توان استفاده کرد و همچنین از نتایج آن می توان در ورزش های تفریحی استفاده نمود. از مهم ترین ویژگی های ورزش انجام برنامه های گروهی و دسته جمعی است که خود عاملی برای درمان انزوا طلبی و رشد شخصیت اجتماعی می باشد. در واقع فعالیت جسمانی ابزاری است که از طریق آن

نگرش‌های ارزشمند فرهنگی، شخصی، اجتماعی و رفتارها می‌توانند به دیگر اجزای زندگی اجتماعی راه یابند (لیکر، ۱۳۸۴). فردی با یک هویت ورزشی قوی یک «دیاگرام خود ورزشی» دارد و اطلاعات را از چشم انداز ورزشی پردازش میکند (گیل، ترجمه خواجه وند، ۱۳۸۲). همچنین هویت ورزشی قوی می‌تواند انگیزش مورد نیاز جهت حضور هویت ورزشی قوی ممکن است راجع به نحوه عاداتهای خوردن و خوابیدن مؤثر بر عملکرد مداوم و منظم ورزشکار در تمرینات و همچنین موفقیت در سطوح بالای ورزشی را منجر شود. این امر میتواند مبین این موضوع باشد که هویت ورزشی قوی، دارای تأثیرات مثبت بر عملکرد و موفقیت ورزشی، سلامتی، آمادگی و عزت نفس ورزشکار است (استفال و برور، ۲۰۰۷، ص ۶۷-۷۹). در کشور ایران که میزان افسردگی رو به پیشرفت است بایستی سازماندهی و برنامه ریزی خاصی انجام شود تا از میزان این عامل مخرب در اجتماع کاسته شود. در این بین نقش مطالعات تحقیقاتی مناسب می‌تواند یکی از عوامل اثر گذار در این عرصه باشد با این وجود محقق در پی این است تا ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی را مورد مطالعه قرار دهد.

۱-۴-۱- اهداف پژوهش

۱-۴-۱-۱- هدف کلی تحقیق

هدف کلی تحقیق بررسی ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران تفریحی شهر مشهد می‌باشد.

۱-۴-۲- اهداف اختصاصی

تعیین تاثیر بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی دوچرخه‌سواران تفریحی شهر مشهد.

تعیین تاثیر بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی شهر مشهد.

تعیین تاثیر بین هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی شهر مشهد.

تعیین تاثیر بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی دوچرخه سواران تفریحی شهر مشهد با سرمایه

۱-۵- فرضیات پژوهش

بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی دوچرخه‌سواران تفریحی تاثیر معنی‌داری وجود دارد.

بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی تاثیر معنی‌داری وجود دارد.

بین هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی تاثیر معنی‌داری وجود دارد.

بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی دوچرخه‌سواران تفریحی با سرمایه اجتماعی تاثیر معنی‌داری

وجود دارد.

تعریف واژه‌ها

۱-۵-۱- تعاریف مفهومی متغیرها

سرمایه اجتماعی: سرمایه اجتماعی نوعی روابط بین افراد است که نشان‌دهنده ویژگی‌های خاصی از زندگی اجتماعی شامل: شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد متقابل بوده و محصول فرعی تعاملات اجتماعی می‌باشد و همکاری‌های ناشی از این تعاملات را برای مشارکت‌کنندگان آسان‌تر و محتمل‌تر می‌سازد (پوتنام، ۲۰۰۰). منظور از سرمایه اجتماعی در این پژوهش پرسشنامه ۳۱ سوالی بود که شامل شش بعد اعتماد، شبکه و هنجارهای مشترک، تعاون و همکاری مشترک، انسجام و همبستگی جمعی، همدلی، درک و همیاری داوطلبانه و هویت جمعی بود.

هویت ورزشی: درجه‌ای از اهمیت، قدرت و انحصارگرایی است که یک فرد به نقش ورزشی خود

نسبت می‌دهد، به طوری که این نقش توسط فرد حفظ شده و تحت تأثیر محیط قرار می‌گیرد (برور و همکاران، ۱۹۹۳). در این پژوهش منظور از هویت ورزشی پرسشنامه ۱۰ سوالی (AIMS) بود که شامل چهار بعد هویت خود، هویت اجتماعی، انحصاری بودن و آسیب‌پذیری عاطفی منفی بود.

مشارکت ورزشی: مشارکت ورزشی، هر نوع فعالیت بدنی ملایم تا شدید می‌باشد که افراد در خانه، دانشگاه و یا در اجتماع انجام می‌دهند و زمان آن کمتر از ۱۰ دقیقه در روز نمی‌باشد؛ مانند رفت-وآمد، بازی در تیم‌های ورزشی و غیره (پرکز، ۲۰۰۷). در این پژوهش منظور از مشارکت ورزشی پرسشنامه ۶ سوالی در مورد نحوه گذراندن اوقات فراغت افراد شرکت کننده در این پژوهش می‌باشد

فصل دوم

مبانی نظری و ادبیات تحقیق

مفهوم سرمایه را می توان از آرای مارکس دنبال کرد. در مفهوم پردازی مارکس، سرمایه بخشی از ارزش اضافی است که سرمایه داران، کسانی که ابزار تولید را در اختیار دارند، از گردش کالاها و پول در فرایندهای تولید و مصرف آن را بدست می آورند. در این گردش، به کارگران در مقابل کار(کالاشان) دست مزد پرداخت می شود که به آنها امکان می دهد کالاهایی(از قبیل غذا، مسکن و لباس) را برای ادامه حیات خود (ارزش مبادله) خریداری کنند. اما کالای پردازش و تولید شده توسط سرمایه داران را می توان با قیمت بالاتری در بازار مصرف فروخت (ارزش مصرف کننده). در این تصویر از جامعه سرمایه داری، سرمایه بیانگر دو عنصر مرتبط اما متمایز است. از یک سو سرمایه بخشی از ارزش اضافی است که به زعم مارکس توسط کارگران تولید شده اما نصیب سرمایه داران می شود. از سوی دیگر، سرمایه بیانگر یک سرمایه گذاری از سوی سرمایه گذاران به امید بازدهی و کسب سود در بازار است. بنابراین سرمایه در مفهوم مارکسی(کلاسیک) نظریه ای در باره روابط اجتماعی استثماری میان دو طبقه است(لین، ۱۹۹۹). از دهه ۱۹۶۰ به این سو، شاهد ظهور نظریه های جدید سرمایه هم چون سرمایه انسانی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی هستیم. به طور مثال نظریه سرمایه انسانی شولتز(۱۹۶۱) سرمایه را به مثابه سرمایه گذاری در آموزش با بازگشت سرمایه (سود) معین در نظر می گیرد. کارگران در مهارت های فنی و دانش سرمایه گذاری می کنند تا بتوانند با کسانی که فرایند تولید را کنترل می کنند برای پرداخت به مهارت کارشان وارد مذاکره شوند. به همین ترتیب سرمایه فرهنگی آن گونه که بوردیو(۱۹۹۰) توصیف کرده است بیانگر سرمایه گذاری طبقه مسلط در باز تولید مجموعه ای از نمادها و معانی ای است، که توسط طبقه تحت سلطه، غلط درک و درونی شده و آن ها را به مثابه نمادها و معانی طبقه خود پذیرفته اند. این نظریه می پذیرد که توده ها (طبقه تحت سلطه) به عنوان عاملان اجتماعی می توانند سرمایه گذاری کنند و این نمادها و معانی را بدست آورند.

بدین ترتیب تصویر ساختار اجتماعی از مبارزه دو گانه آشتی ناپذیر، به تصویر گفتمان های لایه

بندی شده تغییر می یابد. از طرف دیگر در نظریه های سرمایه جدید به جای اینکه سرمایه به عنوان بخشی از فرایند استثمار طبقاتی در جامعه دیده شود (تحلیل سطح کلان)؛ به چگونگی سرمایه گذاری کارگران و عاملان به عنوان کنشگرانی که برای کسب ارزش افزوده کارشان در بازار سرمایه گذاری می کنند پرداخته می شود (تبیین سطح خرد) و کنش یا انتخاب به عنوان مولفه های مهم در نظریه های جدید سرمایه ظاهر می شوند. بنابراین در این نظریه ها یک گذر تبیینی از سطح کلان به سطح خرد مشاهده می شود. نظریه های جدید سرمایه همچنین بر تعامل کنش های فردی و وضعیت های ساختاری در فرایند سرمایه گذاری تاکید دارند (لین، ۱۹۹۹ به نقل از توسلی و موسوی، ۱۳۸۴).

۲-۲- سرمایه اجتماعی

۲-۲-۱- تعاریف ارائه شده از سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی واژه ای است که در سالهای اخیر وارد حوزه علوم اجتماعی و اقتصاد گردیده و از این منظر دریچه تازه ای را در تحلیل و علت یابی مسائل اجتماعی و اقتصاد گشوده است. در این زمینه مطالعات وسیعی توسط صاحب نظران و دانشمندان این علوم صورت گرفته و نظریه پردازانی همچون بوردیو، پاتنام، کلمن، فوکویاما، لین، جاکوب، گلن لوری، بن پرات و بیکر تعاریف متعددی از سرمایه اجتماعی ارائه کرده اند که در ادامه به تفصیل شرح خواهیم داد.

۲-۲-۲- سرمایه اجتماعی از دیدگاه پیر بوردیو

بوردیو سه نوع سرمایه را شناسایی نمود؛ این اشکال سرمایه عبارت از شکل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بودند. شکل اقتصادی سرمایه بلافاصله قابل تبدیل به پول است مانند دارایی های منقول و ثابت یک سازمان.

سرمایه فرهنگی، نوع دیگر سرمایه است که در یک سازمان وجود دارد مانند تحصیلات

عالیه اعضای سازمان که این نوع سرمایه نیز در برخی موارد و تحت شرایطی قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی است و سرانجام شکل دیگر سرمایه، سرمایه اجتماعی است که به ارتباطات و مشارکت اعضای یک سازمان توجه دارد و می تواند به عنوان ابزاری برای رسیدن به سرمایه های اقتصادی باشد (وینتر، ۲۰۰۰ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

سرمایه اجتماعی از نظر بورديو بر تعهدات و ارتباطات اجتماعی مبتنی است و خود او آن را چنین تعریف میکند: «سرمایه اجتماعی انباشت منابع بالفعل و بالقوه ای است که مربوط به داشتن شبکه ای نسبتاً پایدار از روابط کم و بیش نهادی شده از آشنایی و شناخت متقابل است یا به عبارتی دیگر عضویت در یک گروه برای هر یک از اعضایش از طریق حمایت یک سرمایه جمعی، صلاحیتی فراهم می کند که آنان را مستحق اعتبار «به معانی مختلف کلمه می کند» (بورديو، ۱۹۹۷).

شاخصی که بورديو برای سرمایه اجتماعی در نظرمیگیرد عضویت افراد در کلوپ ها است بنابراین از نظر بورديو ایجاد و اثربخشی سرمایه اجتماعی بستگی به عضویت در یک گروه اجتماعی دارد که اعضای آن، مرزهای گروه را از طریق مبادله اشیا و نهادها بنیان نهاده اند.

این روابط ممکن است از طریق کاربرد یک نام مشترک (خانواده، ملت، انجمن، حزب) و مجموعه ای کانل از کنش ها برای نهادینه کردن، نظیر مبادلات مادی و نمادی تضمین شود.

لازم به ذکر است که بورديو سرمایه اجتماعی را ویژگی انحصاری نخبگان می داند که برای تامین موقعیت نسبی شان طراحی شده است و لذا او بر این باور بود که سرمایه اجتماعی فقط برای افراد مرفه مفید است (فیلد، ۱۳۸۸).

۲-۲-۳- سرمایه اجتماعی از دیدگاه جیمز کلمن

برخلاف بورديو، کلمن از واژگان مختلفی برای تعریف سرمایه اجتماعی کمک گرفت؛ وی مفهوم سرمایه اجتماعی را از ابعاد مختلف بررسی کرد.

کلمن برخلاف بورديو معتقد است که سرمایه اجتماعی صرفاً محدود به طبقه مرفه نبوده بلکه میتواند برای طبقات پایین نیز مفید باشد. از نظر کلمن سرمایه اجتماعی نشان دهنده یک منبع است

زیرا متضمن شبکه های مبتنی بر ارزشهای مشترک و اعتماد می باشد (فیلد، ۱۳۸۸).

مفهوم سرمایه اجتماعی برای کلمن وسیله ای برای تبیین نحوه همکاری و تعاون افراد با همدیگر بود. او بر این باور بود که سرمایه اجتماعی یکی از وسایلی است که افراد به کمک آن میتوانند منافع بدست آورند بنابراین سرمایه اجتماعی از نظر کلمن مفید است و دارای کارکرد میباشد و به همین دلیل سرمایه اجتماعی را یا کارکرد آن تعریف میکند.

کلمن برای تعریف سرمایه اجتماعی از نقش و کارکرد آن کمک گرفت و تعریفی کارکردی از سرمایه اجتماعی ارائه داد و نه تعریف ماهوی. بر این اساس، سرمایه اجتماعی عبارت از ارزش آن جنبه از ساختار اجتماعی که به عنوان منابعی در اختیار اعضا قرار می گیرد تا بتوانند به اهداف و منافع خود دست پیدا کنند (کلمن، ۱۹۹۰ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

کلمن سرمایه اجتماعی را بخشی از ساختار اجتماعی میداند که به کنشگر اجازه میدهد تا با استفاده از آن به منافع خود دست یابد و سرمایه اجتماعی را همانند سایر اشکال سرمایه مؤلّد میداند که دستیابی هدفهای معینی را امکانپذیر می سازد (کلمن، ۱۳۷۷).

کلمن در حالی که بر استفاده افراد از منابع ساختی اجتماعی در کنش هایشان برای بدست آوردن بهترین نتایج تأکید می ورزد ولی بر طبیعت جمعی سرمایه اجتماعی نیز اصرار دارد. او معتقد است که سرمایه اجتماعی ویژگی های معینی دارد که آن را از کالاهای خصوصی، تقسیم پذیر و انتقال پذیر، متمایز می سازد. سپس ویژگی های این کالای عمومی را چنین بر می شمرد:

به آسانی مبادله نمی شود اگرچه این سرمایه منبعی است که ارزش استفاده دارد.

سرمایه اجتماعی دارایی هیچ یک از افرادی که از آن سود می برند نیست و این به واسطه صفت کیفی ساختار اجتماعی است که فرد در آن قرار گرفته است.

نتیجه فرعی فعالیت های دیگر است و معمولاً شخص خاصی آن را بوجود نمی آورد زیرا انگیزه برای سرمایه گذاری در آن وجود ندارد یا ضعیف است، بر خلاف سرمایه فیزیکی که به واسطه منافع شخصی اش انگیزه برای سرمایه گذاری کاهش نمی یابد. سرمایه اجتماعی با اینکه منبع مهمی برای

افراد است و می تواند بر توانایی انجام کنش و کیفیت زندگی آن ها بسیار تأثیر گذار باشد، با وجود این از آنجا که بسیاری از منافع کنش هایی که سرمایه اجتماعی را به وجود می آورند، توسط افرادی غیر از فردی که آن را ایجاد کرده کسب می شود، به سود فرد نیست که آن را بوجود آورد. نتیجه این می شود که بیشتر شکل های سرمایه اجتماعی به شکل نتیجه فرعی فعالیت های دیگر ایجاد یا نابود می شود. اگرچه کلمن به عوامل ایجاد، حفظ و نابودی اجتماعی اشاره دارد و معتقد است عواملی نظیر «فروپستی شبکه اجتماعی»، «ثبات ساختار اجتماعی» و «ایدئولوژی» در حفظ و نابودی سرمایه اجتماعی موثر هستند.

نهایتاً اینکه سرمایه اجتماعی در صورت استفاده بیشتر برخلاف بعضی اشکال دیگر سرمایه نه تنها مستهلک نمی شود بلکه افزایش می یابد (کلمن، ۱۳۷۷).

تعاریف بورديو و کلمن تا حدودی شبیه به هم هستند. هر دو قائل به مشارکت و عضویت فرد در گروه بودند و ماحصل آن را به عنوان سرمایه تلقی می نمودند؛ بورديو برای این مفهوم از واژه «چسبندگی» و کلمن از واژه «ساختار اجتماعی» کمک گرفتند.

بر خلاف بورديو که سرمایه اقتصادی را به عنوان هدف غایی در نظر می گرفتند، کلمن، سرمایه انسانی را به عنوان هدف غایی مطرح و سرمایه اجتماعی را به عنوان ابزاری برای حصول به سرمایه انسانی بکار می برد. به عبارتی، کلمن با استفاده از مفهوم سرمایه اجتماعی سعی در شناخت نقش هنجارها و ارزش ها در داخل خانواده با شبکه های اجتماعی بود تا از این طریق بتواند موجب تقویت سرمایه انسانی شود.

۲-۲-۴- سرمایه اجتماعی از دیدگاه رابرت پاتنام

رابرت پاتنام نیز از اندیشمندان و نظریه پردازان مفهوم سرمایه اجتماعی است و نظریه ی او در ارتباط با نظریه الکسیس دوتوکویل است دوتوکویل نگران بی نظمی و آنارشی قریب الوقوع در اولین دموکراسی شناخته شده دنیا بود و معتقد بود که برابری رسمی در برابر قانون سبب اتمیزه کردن جامعه و سپس منجر به استبداد میشود اما در پایان سفرهای خود در امریکا به این نتیجه رسید که

زندگی انجمنی یکی از شالوده های مهم نظم اجتماعی است و این انجمنها میزان بالای تعهد مدنی را ایجاد می کنند و این امر از ظهور استبداد جلوگیری کند و نظریه پاتنام این بود که هشدار می داد سنگ بنای توکویلی دموکراسی امریکایی در حال نابودی است و در همین راستا مفهوم سرمایه اجتماعی را بکار برد (فیلد، ۱۳۸۸). پاتنام سرمایه اجتماعی را اعتماد، هنجارهای همیاری و شبکه هایی می داند که دستیابی به منافع متقابل را تسهیل می کند و هدف سرمایه اجتماعی را تامین دموکراسی کارآمد و توسعه اقتصادی می داند. بنابراین پاتنام سرمایه اجتماعی را فراتر از سطح فردی بکار می گیرد و به چگونگی کارکرد سرمایه اجتماعی در سطح منطقه ای و ملی و تاثیر آن بر نهادهای دموکراتیک می پردازد.

پاتنام (۱۹۹۳ تا ۱۹۹۸) از پژوهشگرین اخیر سرمایه اجتماعی است. تأکید عمده وی به نحوه تأثیر سرمایه اجتماعی بر رژیم های سیاسی و نهاد های دموکراتیک مختلف است.

پاتنام، سرمایه اجتماعی را مجموعه ای از مفاهیمی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه ها می داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع شده و در نهایت منافع متقابل آنان را تأمین خواهد کرد. از نظر وی اعتماد و ارتباط متقابل اعضا در شبکه، به عنوان منابعی هستند که در کنش های اعضای جامعه موجود است (پاتنام، ۲۰۰۰ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

پاتنام معتقد است سرمایه اجتماعی نیز مانند سایر سرمایه ها مؤد است و امکان دستیابی به اهداف مشخصی را فراهم میکند برای مثال گروهی که اعضایش به یکدیگر اعتماد زیادی دارند نسبت به گروهی که فاقد این ویژگیها هستند موفق ترند و کارایی بیشتری را دارند (پاتنام، ۱۳۷۹).

پاتنام، سرمایه اجتماعی را وسیله ای برای رسیدن به توسعه سیاسی و اجتماعی در سیستمهای مختلف سیاسی می دانست. تأکید عمده وی بر مفهوم "اعتماد" بود و به زعم وی همین عامل بود که می توانست با جلب اعتماد میان مردم و دولت مردان و نخبگان سیاسی موجب توسعه سیاسی شود. بنابراین، اعتماد، منبع با ارزشی از سرمایه محسوب می شود که اگر در حکومتی به میزان زیاد اعتماد وجود داشته باشد به همان اندازه رشد سیاسی و توسعه اجتماعی بیشتر خواهد بود.

پاتنام معتقد است که برخلاف سرمایه متعارف که یک کالای خصوصی هستند، سرمایه اجتماعی نوعی کالای عمومی به شمار می آید و افرادی که از آن بهره مند هستند همانند سرمایه متعارف تمایل به افزایش آن دارند (پاتنام، ۱۳۷۹).

پاتنام برای سرمایه اجتماعی سه تا مولفه و شاخص تعریف میکند که عبارتند از: شبکه ها، اعتماد و هنجارهای همیاری. او اعتماد را به دونوع اجتماعی و شخصی دسته بندی میکند و اعتماد اجتماعی را برای جامعه سودمندتر می داند (پاتنام، ۱۳۷۹).

تفاوت کار پاتنام با بوردیو و کلمن در مقیاس بکارگیری مفهوم سرمایه اجتماعی است. برخلاف آن دو، پاتنام سرمایه اجتماعی را در مقیاس کلان و در رژیم سیاسی حاکم بر جامعه مورد مطالعه قرار داد و به همین خاطر با مشکلات و پیچیدگی های خاص سیاسی و ملاحظات سیاسی روبرو شد.

۲-۲-۵- سرمایه اجتماعی از دیدگاه نان لین

لین با طرح «نظریه منابع اجتماعی»^۱ (۱۹۸۲) مشخصاً این مسئله را مطرح کرده است که دست یابی به منابع اجتماعی و استفاده از آنها (منابع نهفته^۲ در شبکه های اجتماعی) می تواند به موقعیت های اجتماعی _ اقتصادی بهتری منجر شود. بر همین اساس لین در سال های اخیر (۱۹۹۸) مفهوم سرمایه اجتماعی را برای طرح نظرات پیشین خود برگزیده و آن را به مثابه منابع نهفته در ساختار اجتماعی تعریف می کند که با کنشهای هدفمند قابل دسترسی یا گردآوری است. به این ترتیب، از نظر لین، سرمایه اجتماعی از سه جزء تشکیل شده است: منابع نهفته در ساختار اجتماعی، قابلیت دسترسی افراد به این گونه منابع اجتماعی و استفاده یا گردآوری این گونه منابع اجتماعی در کنش های هدفمند (لین، ۱۹۹۹).

لین منابع ارزشمند در اکثر جوامع را ثروت، قدرت و پایگاه اجتماعی معرفی می کند و لذا سرمایه

^۱ Social resource

^۲ Embedded resource

اجتماعی افراد را بر حسب میزان یا تنوع ویژگی های دیگرانی که فرد با آنها پیوندهای مستقیم و غیر مستقیم دارد قابل سنجش می داند. البته دست یابی به منابع و استفاده از آنها خود متأثر از موقعیت فرد در ساختار سلسله مراتبی موجود در جامعه است. او «منابع نهفته» و «موقعیت های شبکه ای»^۱ را دو عنصر مفهومی سرمایه اجتماعی قلمداد می کند و نتایج سرمایه گذاری افراد در روابط و شبکه های اجتماعی در ارتباط با دو نوع کنش ابزاری^۲ و کنش اظهاری^۳ طبقه بندی می نماید. برای کنش ابزاری سه گونه بازگست سرمایه (بازدهی) رامطرح می کند: بازدهی اقتصادی (ثروت)، بازدهی سیاسی (قدرت) و بازدهی اجتماعی (شهرت) و برای مورد اخیر می نویسد: «به نظر من شهرت یکی از شاخص های بازدهی اجتماعی است. شهرت را می توان به مثابه نظرات مساعد یا نامساعد درباره فرد در یک شبکه اجتماعی تعریف کرد» (لین، ۱۹۹۹).

در کنش اظهاری سرمایه اجتماعی ابزاری است برای تحکیم منابع و دفاع در برابر از دست دادن احتمالی منابع. او سه نوع بازدهی را در این رابطه ذکر می کند: سلامت جسمانی، سلامت روانی و رضایت از زندگی.

سلامت جسمانی مستلزم حفظ توان کارکردی جسمانی و رهای از بیماری ها و آسیب دیدگی است. سلامت روانی، توانایی پایدار برابر تنش ها و حفظ تعادل عقلی و احساسی را منعکس می کند. رضایت از زندگی نیز نشانگر خوش بینی و رضایت از عرصه های مختلف زندگی مانند خانواده، ازدواج، کار، جامعه و محیط زیست است. وی معتقد است اغلب اوقات کنش های ابزاری و کنش های اظهاری یکدیگر را تقویت می کنند (لین، ۱۹۹۹).

لین در مقایسه سرمایه اجتماعی با اشکال دیگر سرمایه، سرمایه اقتصادی و سرمایه انسانی را شکل های شخصی سرمایه می نامند، حال آن که برای سرمایه اجتماعی عنوان «دارایی

^۱ Network location

^۲ Instrumental action

^۳ Expressive action

ارتباطی^۱ را بکار می برد.

سرمایه گذاری در این سرمایه، نه بروی فرد بلکه بروی روابط صورت می گیرد، یعنی اینکه افراد برای دستیابی به سود در تعاملات و شبکه سازی شرکت می کنند. وی به مواردی در چگونگی کارکرد سرمایه اجتماعی اشاره می کند که معتقد است در اشکال شخصی سرمایه به آن پرداخته نمی شود. به طور مثال، او به تسهیل جریان اطلاعات در برخی پیوندهای اجتماعی اشاره می کند که به واسطه آن اطلاعات سودمندی درباره فرصت ها و انتخاب ها به فرد می رسد و با پیوندها می توانند یک سازمان و کارگزاران یا حتی جامعه را از وجود و علایق افرادی که در صورت فقدان پیوندها ناشناس باقی می مانند را آگاه کند. چنین اطلاعاتی هزینه مبادله سازمان را برای بهره گیری از افراد بهتر و هزینه مبادله افراد برای یافتن سازمان های بهتر، کاهش می دهد.

نهایتاً اینکه انتظار می رود روابط اجتماعی هویت و اعتبار را تقویت کند. اطمینان فرد از ارزش خود به عنوان عضوی از یک گروه اجتماعی که در منافع و منابع مشابهی شریکند موجبات حمایت عاطفی و تأیید برای حفظ سلامت فکری و استحقاق بهره مندی از منابع ضروری است. لین چهار عنصر «اطلاعات»، «اعتبار اجتماعی» و «تأیید» را توضیح چگونگی کارکرد سرمایه اجتماعی در کنش ابزاری و کنش اظهاری می داند (لین، ۲۰۰۱).

همانگونه که ملاحظه می شود، مباحث لین صرفاً بر منافع فردی سرمایه اجتماعی متمرکز است و سرمایه اجتماعی را در درجه اول امری فردی می داند که افراد با انگیزه کسب سود برای خود، اقدام به سرمایه گذاری در روابط اجتماعی می نمایند. اگرچه به زعم لین مانند سرمایه، انسانی سرجمع این دارایی های ارتباطی به نفع جامعه نیز تمام شود.

۲-۲-۶- تعاریف دیگر از سرمایه اجتماعی

جین جاکوب در کتاب مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکائی، سرمایه اجتماعی را شبکه های اجتماعی فشرده ای می داند که در محدوده های قدیمی شهری در ارتباط با حفظ نظافت، عدم

^۱ Relational asset

وجود جرم و جنایت خیابانی و دیگر تصمیمات در مورد بهبود کیفیت زندگی، در مقایسه با عوامل نهادهای رسمی مانند نیروی حفاظتی پلیس و نیروهای انتظامی، مسئولیت بیشتری از خود نشان میدهند. یک مثال عینی این تعریفرا در دنیای امروز می توان در تشکل های غیردولتی حمایت از محیط زیست یافت. این شبکه های اجتماعی بعضاً نیروهای قدرتمندی را به صورت NGO ها به وجود می آورد که حتی در حمایت از محیط زیست موجب توقف پروژه های عمرانی دولت نیز می شوند (فوکویاما، ۱۹۹۷ به نقل از سوری، ۱۳۸۳).

آپهوف نیز برای مفهومی کردن سرمایه اجتماعی عنوان می کند که می بایست آن را به دو طبقه مرتبط به تقسیم کرد: ساختاری و شناختی. وی سرمایه اجتماعی در شکل ساختاری را یا شکل های گوناگون سازمان اجتماعی مانند نقش ها، قواعد، روش های قبلی یا رسوم و رویه ها و دامنه ای گسترده از شبکه هایی که به همکاری یا تعاون و کنش جمعی دو طرفه سودمند کمک می کند، پیوند می دهد. طبقه بندی شناختی نیز از فرایندهای ذهنی مشتق شده و نتیجه آن ایده ها بوده و بوسیله ایدئولوژی تقویت می شوند، یعنی هنجارها، نگرش ها و باورهایی که به رفتار مبتنی بر همکاری و تعاون کمک می کند (آپهوف، ۲۰۰۰ به نقل از جهانگیری و شگری زاده، ۱۳۸۹).

آپهوف همچنین بر این باور است که هر دو طبقه بندی از سرمایه اجتماعی در سطح بالایی به هم وابسته اند، به گونه ای که هر کدام از شکل های شناختی و ساختاری کمک کننده به یکدیگرند. هردوی آن ها از راهسازو کار انتظارات بر رفتار تاثیر می گذارند. هردو پدیده به وسیله تجار شرطی شده و به وسیله فرهنگ و روحیه یا طرز فکر یک دوره و دیگر عوامل تاثیرگذار تقویت می شوند (همان)

جدول (۲-۱) : تعاریف، اهداف، تحلیل و منافع حاصل از سرمایه اجتماعی

نظریه پرداز	تعریف	اهداف	سطح تحلیل	بازدهی سرمایه
بورديو	منابعی که دسترسی به کالاهای گروهی را فراهم می سازد	تأمین سرمایه اقتصادی	افراد در رقابت های طبقاتی	خصوصی (فردیو گروهی)
لین	دسترسی و استفاده از منابع نهفته در شبکه های اجتماعی	تأمین منابع نهفته در روابط حفظ منابع موجود	افراد در شبکه ها وساختارهای اجتماعی	خصوصی (فردی)
کلمن	جنبه های از ساختار اجتماعی که کنش های هدفمند کنشگران را تسهیل می نماید	تأمین سرمایه انسانی	افراد در زمینه های خانوادگی و اجتماعی	خصوصی و عمومی (فردی و جمعی)
پاتنـــــام و فوکویاما	هنجارهای اعتماد و همیاری و شبکه های همکاری برای منافع متقابل را تسهیل می نماید	تأمین دمکراسی کارآمد و توسعه اقتصادی	مناطق و اجتماع اتو گروه ها در زمینه های ملی و بین المللی	عمومی (جمعی)
پاکستون	پیوستگی عینی و ذهنی بین افراد	افزایش ظرفیت و قابلیت کنش	خرد و کلان	فردی، گروهی، جمعی
ترنر	نیرویی که توان توسعه اقتصادی را در جامعه از طریق روابط اجتماعی افزایش می دهد.	توسعه اقتصادی بهینه قابلیت جمعی تولید	خرد، میانی، جمعی	فردی، جمعی

منبع : غفاری (۱۳۸۶)

۲-۳- منابع سرمایه‌ی اجتماعی

در یک تقسیم‌بندی کلی منابع ایجاد سرمایه‌ی اجتماعی به منابع رسمی و غیر رسمی یا نهادی و غیر نهادی تقسیم می‌شود. ضمن این که این منابع دوگانه بر یکدیگر تاثیر و تاثر متقابل دارند. منظور از رسمی یا نهادی این است که هنجارها در کنش قصدمند موثر بر اجتماع از طریق نهادی مانند دولت ساخته شده باشد. نهادهای رسمی مانند قوانین و نظام‌های قانونی در طول زمان هنجارهای رسمی را ایجاد می‌کنند.

داگلاس نورث و رابرت توماس می‌گویند:

توسعه‌ی حقوق مالکیت در انگلستان و هلند در قرن شانزدهم در ایجاد سرمایه‌ی داری جدید و هنجارهای غیر رسمی که از آن حمایت می‌کرد نقش اساسی داشت. برعکس دیگو کامبتا می‌گوید که فقدان حقوق مالکیت تحمیل شده به وسیله دولت، عامل اصلی فرهنگ فراگیر بی‌اعتمادی در سیسیل است (فوکویاما، ۱۳۷۹: ۹۹).

منبع غیر رسمی منابعی هستند که توسط اجتماع (نه دولت یا نهادهای رسمی) و در فرآیند تعاملات طولانی مدت و تاریخی شکل می‌گیرند. این منابع از بسیاری جهات نقش اساسی تری را دارند. آموزش و پرورش، خانواده، دین، رسانه و ایدئولوژی از جمله منابع تشکیل سرمایه‌ی اجتماعی هستند که بر حسب ماهیت و محتوایی که دارند، می‌توانند میزان و انواع متفاوتی از سرمایه‌ی اجتماعی را شکل دهند. بدین معنا که اگر این منابع میل به خاص‌گرایی داشته باشند، مرزبندی‌های انعطاف‌ناپذیر داشته باشند، نسبت به غیر عضو بدبینی و بی‌اعتمادی را رواج دهند، و... یک نوع سرمایه‌ی اجتماعی درون‌گرای ایجاد می‌کنند که برای خود گروه ممکن است ارزشمند باشد اما برای جامعه کل اثر تخریبی دارد. برعکس، چنانچه این منابع میل به عام‌گرایی داشته باشند هرچند ممکن است از میزان و شدت سرمایه‌ی اجتماعی گروه کم شود اما به موجودی سرمایه‌ی اجتماعی جامعه‌ی کل می‌افزاید و اثر مثبت و سازنده دارد (سعادت، ۱۳۸۵: ۱۵).

آدلر و کوون جوهر سرمایه‌ی اجتماعی را نیت خیر، حسن نیت یا نیک‌خواهی معرفی کرده‌اند. این

دو متفکر در تلاشی برای ارائه کار پایه مفهومی که جریان اصلی در بحث در باب سرمایه‌ی اجتماعی را با هم ادغام نماید، دیدگاه جدیدی ارائه کرده‌اند. به نظر آنان نیک‌خواهی و حسن نیت دیگران در مورد ما منبعی ارزشمند است. منظور ما از حسن نیت یا نیک‌خواهی عبارت است از سمپاتی (همدردی، جاذبه، غمخواری، همسویی‌گی)، اعتماد و گذشت و عفو که دوستان و آشنایان به ما ارزانی می‌دارند. چنانچه حسن نیت جوهر سرمایه‌ی اجتماعی باشد، آثار آن یعنی دسترسی به اطلاعات، نفوذ و همبستگی، طبعا با هزینه و خطر کردن نیز همراه است و آثار مستقیم آشنایی و دوستی به نوبه‌ی خود به آثار متنوع دیگران جان می‌بخشد. منابع سرمایه‌ی اجتماعی به سان سایر منابع، در ساختار اجتماعی نهفته است که کنشگر در درون آن جایی دست و پا کرده است (پیران و دیگران، ۳۵-۱۳۸۵:۳۴).

۲-۴- عناصر سرمایه‌ی اجتماعی

سرمایه‌ی اجتماعی، جزئی تفکیک‌ناپذیر از مجموعه ثروت یک ملت است که در کنار سرمایه طبیعی، سرمایه تولید شده یا دست‌ساخته بشر و سرمایه انسانی جای می‌گیرد؛ سرمایه‌ی اجتماعی بر شبکه‌ها و روابط بین آن‌ها متکی است و ارزیابی خود را از دیدگاه ارزش‌ها و هنجارهایی می‌نگرد که به طور اجتماعی شکل گرفته‌اند. همچنین استحکام تعهدات دو جانبه بین افراد و گروه‌ها و مشارکت مدنی را مبنای اندازه‌گیری قرار می‌دهد و بازده را براساس کیفیت زندگی می‌سنجد. پانتام (۱۹۹۳) چنین استدلال می‌کند که اگر عضویت در اجتماع با مشارکت فعالانه تر همراه باشد، سطح زندگی بالاتر خواهد بود (تولایی و شریفیان ثانی، ۱۳۸۴).

براساس مطالعه‌ی ای که به منظور سنجش سرمایه‌ی اجتماعی انجام گرفته، هشت عنصر معروف

سرمایه‌ی اجتماعی شناخته شده است:

- (۱) مشارکت در اجتماع محلی.
- (۲) کنش‌گرایی در یک موقعیت اجتماعی.
- (۳) احساس اعتماد و امنیت.
- (۴) پیوندهای همسایگی.

۵) پیوندهای دولتی و خانوادگی.

۶) ظرفیت بین پذیرش تفاوت ها.

از آن جا که سرمایه ی اجتماعی در تولید و افزایش سرمایه های انسانی، اقتصادی و محیطی نقش بارز ایفا می کند، سازمان های معتبر جهانی، در تدوین شاخص های اجتماعی و توسعه، جایگاه خاصی را به آن اختصاص داده اند (تولایی و شریفیان ثانی، ۱۳۸۴).

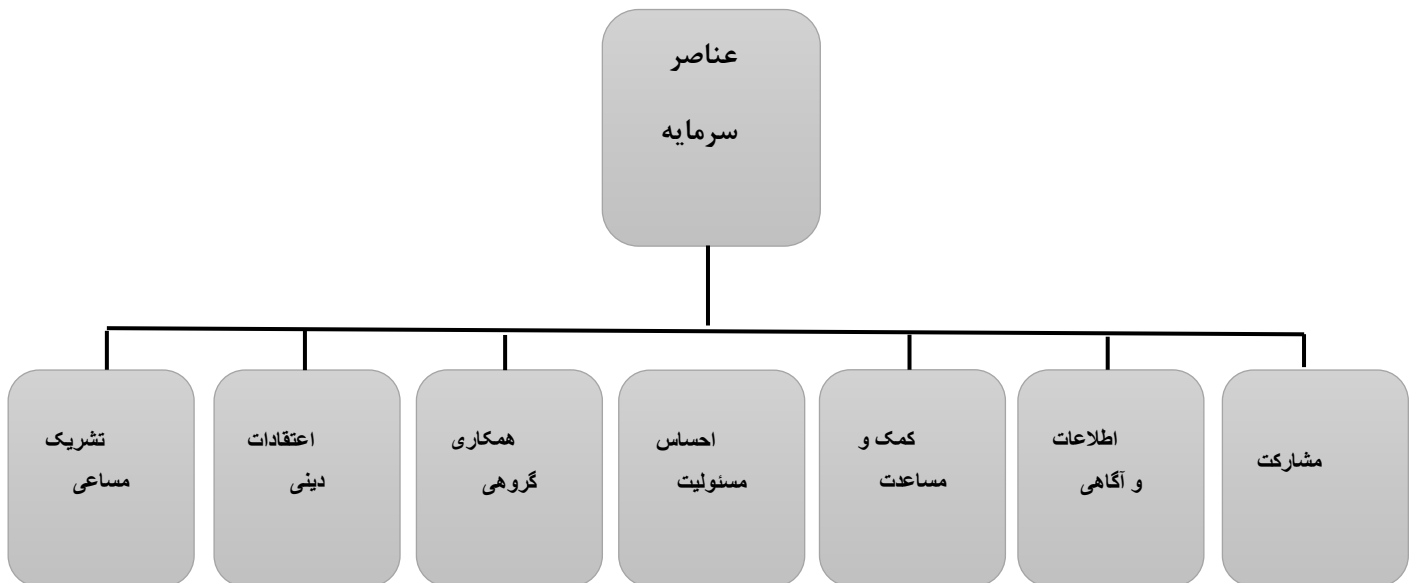
از نظر پانام شبکه های رسمی و غیر رسمی ارتباطات و مبادلات در هر جامعه ای اعم از مدرن و سنتی اقتداگرا و دموکراتیک، فئودالی یا سرمایه داری وجود دارد. وی همانند تمامی عقاید مربوط به سرمایه انسانی، فیزیکی، اصطلاح سرمایه ی اجتماعی را به دور نماهای سازمان اجتماعی مانند: شبکه ها، هنجار های معامله متقابل و اعتماد و مسئولیت که باعث افزایش پتانسیل تولیدی یک جامعه می گردد، قلمداد می نماید (پانام، ۱۳۹۰: ۲۸۵).

از دیدگاه جیمز کلمن سرمایه ی اجتماعی در سه عامل متبلور می شود:

- کمک: در خواست کمک افراد از یکدیگر مقدار سرمایه ی اجتماعی را بیشتر خواهد کرد.
- اطلاعات: ظرفیت بالقوه اطلاعات یک شکل مهم سرمایه ی اجتماعی است که جز ذاتی و جدایی ناپذیر روابط اجتماعی به شمار می رود.
- ایدئولوژی: اعتقاداتی مانند لزوم کمک به دیگری سبب پدید آمدن سرمایه ی اجتماعی است. از این رو آن دسته اعتقاداتی مذهبی که بر ضرورت کمک و عمل به سوی دیگران تاکید دارند، عامل مهمی در شکل گیری سرمایه ی اجتماعی محسوب می شود (کلمن ۱۳۷۷: ۴۷۶).

از دیدگاه بوردیدو: بوردیو سرمایه ی اجتماعی را منبع سرمایه فرهنگی می داند. در حالی که منظورش از سرمایه ی اجتماعی منافع و منابعی است که افراد به واسطه ی عضویت در شبکه ها به دست می آورند. این شکل از سرمایه ی اجتماعی بیشترین کاربرد تبیینی را در حوزه قشر بندی دارد. شغل یابی، تحرک عمودی در تردبان شغلی و موفقیت در کسب و کار موضوعاتی هستند که با سرمایه ی اجتماعی مورد تحلیل و تبیین قرار می گیرند (بوردیو، ۱۳۸۱: ۸۰).

به طور کلی عناصر سرمایه ی اجتماعی عبارتند از:

شکل (۲-۱): عناصر سرمایه ی اجتماعی (صالحی امیری و کاووسی، ۱۳۸۷: ۱۰۷).

۲-۵- سرمایه ی اجتماعی و منفعت اقتصادی

اقتصاد جدید سرمایه داری، سرمایه ی اجتماعی را به کار می گیرد، آن را تهی می سازد و باز آن را پر میکند. اقتصاد دانان نئوکلاسیک به اهمیت هنجارهای اجتماعی تعاونی در اقتصاد به خوبی واقفند و برای تبیین این که چگونه عناصر عقل گرای خودخواه به همکاری با یکدیگر روی می آورند، نظریه دقیقی دارند. به علاوه، اقتصاد دانان هنجارهایی را که به طور نهادینه ساخته شده اند، به خوبی می شناسند: نظریه آن ها را برای ارزیابی اینکه رفاه دولت با کارآمدی - رو به افزایش، و کار آمدی - رو به کاهش چیست، رهنمودهایی فراهم می سازد. آن چه که اقتصاد دانان به سختی میپذیرند اهمیت آن چیز است که می توان هنجارهایی که به طور برون زاد ساخته شده اند نامید. یعنی در هنجارهای بیرون از نظام اقتصادی که بر رفتار اقتصادی تاثیر میگذارند، و از منابعی از قبیل فرهنگ یا مذهب سرچشمه میگیرند (فوکویاما، ۱۳۷۹: ۶۳). وظیفه ی اقتصادی سرمایه ی اجتماعی کاهش هزینه های معاملاتش است که با مکانیسم های هماهنگی رسمی مثل قراردادها، سلسله مراتب، قوانین بوروکراسی و موارد متشابه مربوط

به هم هستند.

۲-۶- مقایسه سرمایه‌ی اجتماعی با سایر سرمایه‌ها

شاید مهم‌ترین پیشرفت در اقتصاد آموزش و پرورش در سی سال گذشته این اندیشه بوده است که مفهوم سرمایه فیزیکی به گونه‌ای که در ابزارها، ماشین‌آلات و دیگر وسایل تولیدی تجسم یافته است، می‌تواند بست یابد و شامل سرمایه انسانی نیز بشود همان‌طور که سرمایه فیزیکی، با ایجاد تغییرات در مواد برای شکل دادن به ابزارهایی که تولید را تسهیل می‌کنند به وجود می‌آید، سرمایه‌ی انسانی با تغییر دادن افراد برای دادن مهارت‌ها و توانایی‌های به آنها پدید می‌آید و افراد را توانا می‌سازد به شیوه‌های جدید رفتار کنند. سرمایه‌ی اجتماعی، به نوبه خود، هنگامی به وجود می‌آید که روابط میان افراد به شیوه‌ای دگرگون می‌شود که کنش را تسهیل می‌کند. سرمایه‌ی فیزیکی کاملاً ملموس است. سرمایه‌ی انسانی کمتر ملموس است، و در مهارت‌ها و دانشی که فرد کسب کرده است تجسم می‌یابد، سرمایه‌ی اجتماعی حتی کمتر از این محسوس است، زیرا در روابط میان افراد تجسم می‌یابد. سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی فعالیت تولیدی را تسهیل می‌کنند، و سرمایه‌ی اجتماعی نیز همانند آن‌ها عمل می‌کند مثلاً گروهی که اعضایش زیاد به یکدیگر اعتماد می‌کنند خواهند توانست کارهایی بسیار بیشتر از گروهی که فاقد آن است، انجام دهد (الوانی و شیروانی، ۱۳۸۳).

۲-۷- اهمیت اندازه‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی

در دنیای کنونی، هر کس در هر سمت سازمانی و یا هر نوع تحصیلات و شغلی به طور دائم در حال تصمیم‌گیری برای حوزه کاری یا زندگی خود است سطح این تصمیمات یکسان نیست. بعضی از این تصمیم‌گیری‌ها در سطح فردی است، گاهی برای سازمان و موسسه مربوط و در پاره‌ای از موارد در سطح ملی و گاهی در سطح جهانی است. به منظور تصمیم‌گیری درباره این موضوعات یا افراد، در هر سطحی، باید آن‌ها را دقیقاً شناخت و برای شناخت آن‌ها باید اطلاعاتی درباره‌ی افراد یا موضوعاتی که براساس اصول و روش‌های علمی صورت می‌گیرد اندازه‌گیری نمود. با توجه به تعریف فوق، ویژگی یا

خصوصیت اندازه گیری شده حتماً به صورت عدد و رقم مشخص می شود (عباس زادگان، ۱۳۸۴: ۱۳).

امروزه سرمایه ی اجتماعی به سرعت مورد توجه عموم مردم قرار می گیرد و در میان سیاست گذران، سیاستمداران و محققان به یک شکل مورد استفاده قرار می گیرد. بعلاوه از جانب افکار عمومی فشار زیادی برای استفاده از سرمایه ی اجتماعی به عنوان راهی برای توصیف و درک رفاه اجتماعی وجود دارد. به نظر می رسد، سرمایه ی اجتماعی احتمالاً تفاوت هایی در زمینه ی بهداشت، مسکن، آموزش و دیگر صورت های زندگی اجتماعی را روشن می سازد و باعث افزایش مقبولیت عمومی آن می گردد. سرمایه ی اجتماعی زمانی که افراد در خانواده ها، محله های کار، همسایگی ها، مشارکت عمومی و در برخوردهای رسمی و غیر رسمی بر روی یکدیگر اثر متقابل می گذارند به وجود می آیند. به هر حال، سرمایه ی اجتماعی یک مفهوم روشن و دقیق نمی تواند باشد. یکی از بزرگترین نقاط ضعف مربوط به سرمایه ی اجتماعی، فقدان اجماع پیرامون روش های اندازه گیری آن می باشد (فوکویاما، ۱۹۹۲: ۳۰).

۲-۸- بررسی نظریه های پیرامون سرمایه اجتماعی

بر مبنای نظر جیمز کلمن عوامل ساخت سرمایه اجتماعی از چهار دسته خارج نیست:

عوامل نهادی

عوامل خود جوش

عوامل بیرونی

عوامل طبیعی

هر یک از عوامل خود به گروه های کوچکتری قابل تقسیم هستند که تقسیمات آنها در جدول زیر

آمده است:

جدول (۲-۲) : طبقه بندی عوامل ساخت سرمایه اجتماعی

گروه های کلی	گروه های جزئی
عوامل نهادی	عقلایی غیر عقلایی
عوامل خودجوش	عقلایی غیرعقلایی
عوامل بیرونی	دین ایدئولوژی فرهنگ و تجربه تاریخی مشترک
عوامل طبیعی	خویشاوندی نژاد و قومیت

۲-۸-۱- عوامل نهادی

نهاد به معنای قانون، رسم، عرف، عادت و یا سازمانی است که در زندگی سیاسی یا اجتماعی مردم موثر واقع شده و نظام هدفداری را در جهت رفع نیازهای یک اجتماع سازمان یافته، ایجاد می کند. مثال بارز آن یک نهاد، دولت است که به واسطه وضع قوانین و ایجاد نظام هدفدار موجب تشکیل سرمایه اجتماعی می شود.

در برخی از قوانین به عنوان یک عامل نهادی به صورت عقلایی وضع می گردند تا انسان ها را وادار به مشارکت نمایند. دولت های کمونیستی نظیر اتحاد جماهیر شوروی سابق و چین دارای چنین خصوصیتی بودند.

در نظام های دموکراسی نیز قوانین به گونه ای وضع می گردد که بر پایه آن نهو تشکل ها رسمیت می یابند که مسئول ترویج ارزش های غیر رسمی اند مانند : احزاب سیاسی یا تشکل های مردمی. فوکویاما معتقد است، هرگاه رفتاری در اثر قدرت طلبی و سلطه یک گروه بر گروه دیگر در جامعه شکل بگیرد ، به عنوان عامل نهادی غیر عقلایی در تشکیل سرمایه اجتماعی به شمار می رود.

۲-۸-۲- عوامل خودجوش

هنجارهایی که به صورت خودجوش به جای قانون و دیگر نهادهای رسمی از کنش های

متقابل اعضای یک اجتماع به وجود می آیند و ناشی از انتخاب های تعمدهی نیستند، به عنوان عوامل خودجوش در ایجاد سرمایه اجتماعی در نظر گرفته می شوند که به دو دسته عوامل خودجوش عقلایی و عوامل خودجوش غیر عقلایی تقسیم می شوند .

هنگامی که کنش های افراد یک اجتماع در تقابل با یکدیگر هرچند غیر عمد ولی براساس تعقل و تفکر صورت می گیرد، هنجارهایی را به وجود می آورد که زمینه ساز تشکیل سرمایه اجتماعی است. ولی هنگامی که این کنش های متقابل، غیر منطقی و تصادفی باشند مانند همیاری و همکاری زنبورهای عسل در ساخت کندو که بدون هیچ تعقل و تفکر و به صورت غریزی صورت می گیرد، با نام عوامل خودجوش غیر عقلایی دسته بندی میگردند .

۲-۸-۳- عوامل بیرونی

منظور از این دسته عوامل، هنجارهایی است که از جایی غیر از همان اجتماعی که در آن بکار رفته سرچشمه می گیرد. عواملی همچون دین و مذهب، ایدئولوژی و فرهنگ یا تجربه مشترک تاریخی جزئی این گروه طبقه بندی می شوند .

کلمن چنین بیان می کند : وبر به دین نه تنها به دلیل عامل ایجاد کننده اخلاق در کار ، بلکه به دلیل عامل ایجادکننده شبکه های اعتماد در روابط تجاری و مبادلات اقتصادی توجه می کند. در دنیای مدرن امروز، تمامی بخش غیر دولتی که آن را جامعه مدنی می نامند، میل به سازمان یافتن پیرامون ایدئولوژی ها دارند. از طرف دیگر بخش اعظم هنجارها از فرهنگ ها ناشی می شوند بدون آن که بتوان ارتباطی بین آنها و مذهب یافت.

۲-۸-۴- عوامل طبیعی

در این گروه دو دسته از عوامل به صورت روابط خویشاوندی و همبستگی های قومی و نژادی قرار می گیرند. اهمیت خویشاوندی در مقایسه با دیگر ساختارهای اجتماعی از یک جامعه به جامعه دیگر به میزان زیادی فرق میکند. اما در هیچ جامعه ای خویشاوندی به صورت کامل محو نشده است. شواهد قابل مشاهده ای از علوم طبیعی وجود دارد که می گوید اجتماعی بودن نه تنها در انسان بلکه

در دیگر موجودات نیز امری ذاتی است. از سوی دیگر در عین حال که اجتماعی بودن در انسان ها تا حدی ریشه در فرهنگ دارد ولی با گرایش های بنیانی به سمت اجتماعی بودن و با مسایل ژنتیکی نیز بسیار مرتبط است. قومیت و نژاد هر دو از مقولاتی هستند که مردم اعتقاد دارند از منابع مهم هویت هستند. بنابراین بدون توجه به مسائل زیست شناسی و طبیعی و حتی کنش های اجتماعی در شناخت قومیت و نژاد، همبستگی های قومی و نژادی از عوامل طبیعی ساخت سرمایه اجتماعی به شمار می آیند.

۹-۲- تئوری های سرمایه اجتماعی

برای مفهوم سازی سرمایه اجتماعی از سه تئوری پیوند های ضعیف، شکاف ساختاری و تئوری منابع اجتماعی استفاده شده است؛ تئوری پیوند ضعیف و شکاف ساختاری بر شبکه ارتباطات تاکید دارند و تئوری منابع اجتماعی بر محتوای روابط در شبکه متمرکز می باشد.

۹-۲-۱- تئوری پیوندهای ضعیف

اولین تئوری برای مفهوم سازی سرمایه اجتماعی، تئوری پیوندهای ضعیف است. مطابق این تئوری، هر چه شدت و استحکام روابط میان اعضای شبکه بیشتر باشد، ارزش سرمایه اجتماعی کمتر و بالعکس هر چه شدت و استحکام این روابط ضعیف تر باشد نشان دهنده سرمایه اجتماعی بیشتر است.

گرانووتر واضح تئوری پیوندهای ضعیف، معتقد است که می توان سرمایه اجتماعی را از نظر شدت، تکرار و شمولیت انواع مختلف روابط مانند دوستیها، همکاری ها ... مورد سنجش قرار داد. شدت و استحکام روابط یک گروه اجتماعی در داخل گروه موجب تضعیف روابط اعضای آن گروه با بیرون می گردد. در واقع گرانووتر معتقد بود که روابط منسجم میان اعضای یک گروه، منجر به روابط ضعیف با گروه های خارجی شده و سرمایه اجتماعی را کاهش می دهد و در مقابل، پیوندهای ضعیف درون گروهی موجب ایجاد روابط با افراد و گروه های خارجی شده و به ایجاد سرمایه اجتماعی می

انجامد) سایبرت، ۲۰۰۱ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

۲-۹-۲- تئوری شکاف ساختاری

این تئوری در سال ۱۹۹۲ توسط برت برای مفهوم سازی سرمایه اجتماعی بکار برده شد. تاکید تئوری شکاف ساختاری بر رابطه میان فرد و همکاران وی در شبکه و همین طور روابط میان همکاران با همدیگر است. منظور از شکاف در این تئوری، فقدان ارتباط میان دو فرد در یک شبکه اجتماعی است، که فی نفسه مزیتی برای سازمان تلقی می شود.

مطابق تئوری شکاف ساختاری، اگر یک فرد در شبکه اجتماعی خود با همکارانه با هم در ارتباط نیستند یا حداقل ارتباط کمی با همدیگر دارند، ارتباط برقرار کند، نهایت استفاده را خواهد برد. تقویت شبکه های شکاف دار، دارای مزایایی است از جمله: ارزیابی سریع و بی نظیر اطلاعات، قدرت چانه زنی مضاعف و افزایش قدرت کنترل بر منابع و نتایج به گونه دیگر نیز می توان مفهوم تئوری شکاف ساختاری را بررسی کرد؛ این تئوری، فرض می کند که بازارها، سازمان ها و افرادی که در ارتباط با هم هستند در صورتی که روابط میان آنها ساختار نیافته، بی نظم و تعریف نشده باشد به عنوان یک سرمایه سودآور برای آنها تلقی خواهد شد و هرچه روابط میان آنها منظمتر و ساختارمندتر باشد از این سرمایه کاسته می شود. به طور کلی رسمیت و قانون مند شدن با سرمایه اجتماعی در تعارض است.

تئوری شکاف ساختاری یه اجتماعی رایج شبکه ساختار گونه تعریف می کند که متاثر از عوا مل زیراست (برت، ۱۹۹۷ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

اندازه شبکه: شبکه های وسیع و گسترده، کمتر تحمیلی بوده و اجبار برای تبعیت اعضا کمتر است. تراکم یا چگالی شبکه: شبکه های که در آن ارتباط و تعامل میان اعضا شدت بیشتری دارد، اجبار اعضا برای تبعیت زیاد است.

سلسله مراتب شبکه: شبکه هایی که در آن، روابط بر پایه یک ارتباط مسلط شکل می گیرد، حالت جبر و تحمیل بیشتری دارد.

مطابق این تئوری برای سنجش میزان سرمایه اجتماعی باید به سه عامل فوق توجه کرد. هر چه اندازه شبکه وسیع تر و تراکم و سلسله مراتب موجود در آن کمتر باشد میزان سرمایه روبه فزونی است.

۲-۹-۳- تئوری منابع اجتماعی

این تئوری که ریشه های آن به مطالعات لین و کاتور در سال ۱۹۸۱ می رسد، پیوندهای موجود در شبکه را بدون وجود منابع داخل آن کارآمد نمی داند. از دیدگاه این تئوری فقط منابع موجود در درون شبکه است که می تواند به عنوان یک سرمایه قلمداد شود (لین، ۱۹۸۱، به نقل از الوانی، ۱۳۸۰). به عنوان مثال، ممکن است اعضا شبکه دارای منابع زیادی از جمله قدرت نفوذ، تحصیلات عالیه ... باشند و به عنوان منبع با ارزش شناخته شوند، اما این منابع تنها در صورتی سرمایه تلقی خواهد شد که فرد نیاز به آن منابع داشته باشد. در مثال اخیر، اگر فرد برای رسیدن به هدفی نیازمند قدرت نفوذ همکار خود باشد، آن منبع خودبه خود سرمایه تلقی خواهد شد و تبعاً سایر منابع اعضا، مانند تحصیلات عالیه سرمایه به حساب نخواهد آمد. به طور خلاصه از دیدگاه این تئوری، اعضای موجود در شبکه دارای منابع با ارزشی هستند که می توانند فرد را در رسیدن به اهداف یاری رسانند.

با مرور ادبیات مربوط به مفهوم سازی سرمایه اجتماعی می توان به این جمع بندی رسید که تئوری پیوندهای ضعیف به ماهیت ارتباطات و تعاملات میان افراد اشاره دارد، تئوری شکاف ساختاری بر الگوی این پیوندها و ارتباطات در میان اعضای موجود در شبکه تمرکز داشته و تئوری منابع اجتماعی بر ویژگی های ارتباطات و تعاملات اعضا و محتوای روابط اشاره دارد.

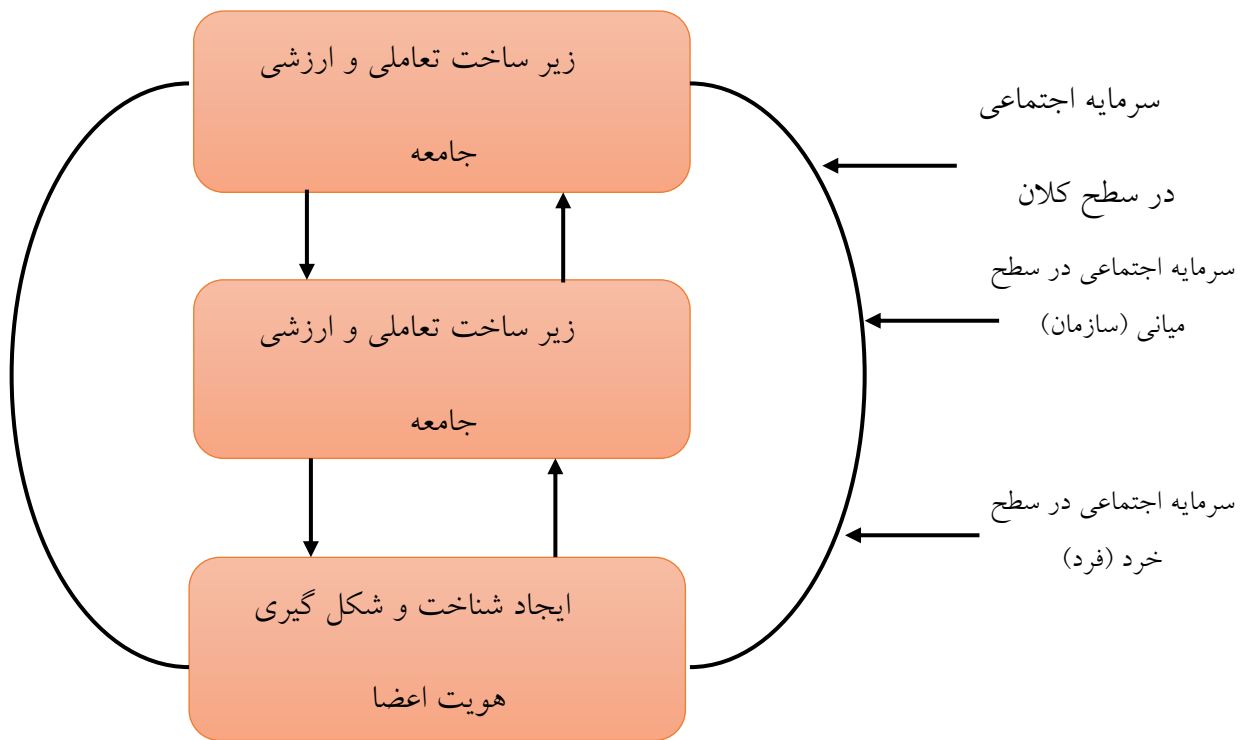
به عبارتی، پیوندهای ضعیف و شکاف ساختاری هر دو بر ساختار شبکه ها معطوف هستند در حالی که تئوری منابع اجتماعی به « محتوای شبکه توجه دارد .

۲-۱۰-مدلهایی برای سنجش سرمایه اجتماعی

همان گونه که عنوان شد، سرمایه اجتماعی مانند سرمایه های مادی قابل سنجش است و مدل ها و ابزارهای مختلفی براس سنجش سرمایه اجتماعی ارائه شده است که در یک دسته بندی کلی می توان این ابزار را به دو بعد کمی و کیفی تقسیم نمود.

۲-۱۰-۱-مدل کیفی سرمایه اجتماعی

مدلهای کیفی مختلفی برای سنجش سرمایه اجتماعی ارائه شده است. به عنوان مثال، CRLRA که توسط فالک و کیلپاتریک در سال ۲۰۰۰ میلادی ارائه شده و توسط پژوهشگران زیادی مورد استفاده قرار گرفته است. این مدل سرمایه اجتماعی را در سه سطح خود، میانی و کلان مورد بررسی قرار می دهد. در سطح خورد، سرمایه اجتماعی اشاره به افراد موجود در شبکه دارد که بر اثر تعامل میان این افراد، شناخت حاصل وهویت اعضا شکل می گیرد. در سطح میانی، سرمایه اجتماعی به اجتماعات و گروهها و سازمانها اشاره دارد و باعث تقویت و ساخت بنیه ارزشی و تعاملی گروه می شود. در سطح کلان به جامعه که در بر گیرنده سازمان ها و گروههای مختلف است تمرکز داشته و موجب شکل گیری و تقویت مراودات و ارتباط جمعی شده و ارزشهای مشترک را بهبود می بخشد. مطابق شکل شماره ۱ همه این سطوح با هم در ارتباط بوده وموجب تقویت یا نقصان همدیگر می شوند.(کیلپاتریک و فالک، ۲۰۰۱ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

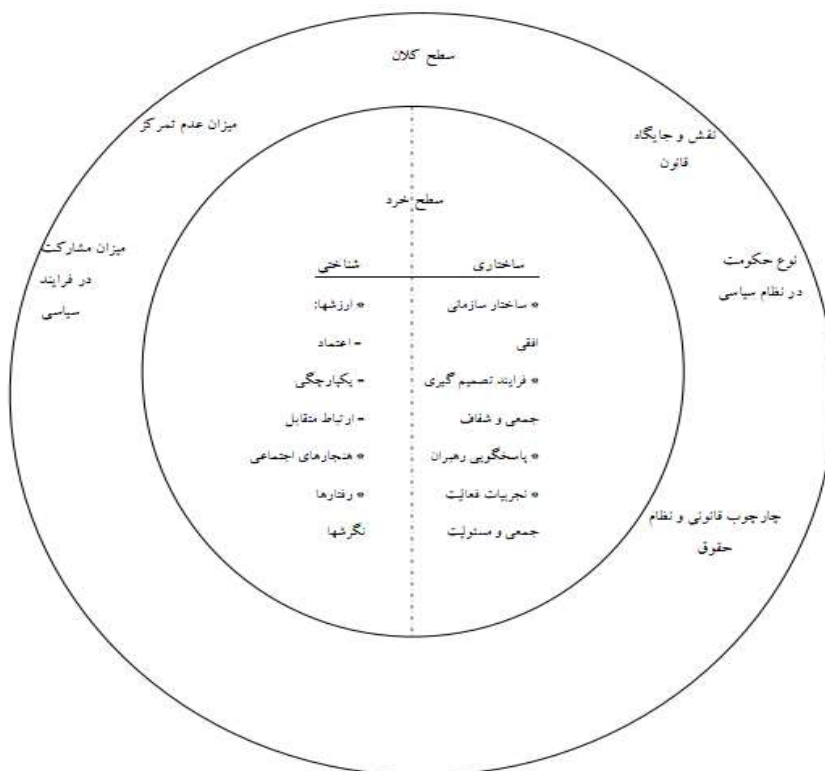

شکل (۲-۲): نحوه ارتباط سرمایه اجتماعی در سطوح مختلف

مدل CRLRA مبتنی بر تئوری منابع اجتماعی است که قبلاً توضیح داده شده، بر پایه این مدل، سرمایه اجتماعی شامل منابعی که موجب افزایش ظرفیت جامعه/ سازمانی می شود. در سطح فردی این منابع شامل شناخت و هویت است. منظور از منابع شناخت و دانش، دانستن منبع اطلاعات و شیوه های انجام کار و یا بر طرف نمودن مشکلات پیش آمده در شبکه می باشد. منابع هویت، اشاره به هنجارها و ارزشها و بینش ها مشترک بوده و قادر به کار با دیگران هستند تمرکز دارد. این منابع شناخت و هویت در سطح اجتماعی و سازمان با هم تلفیق شده و منبعی از سرمایه اجتماعی برای آن سازمان/ اجتماع پدید می آورند که در سطح میانی به زیر ساخت های ارزشی و تعاملی سازمان مربوط و در سطح کلان به زیر ساخت های مراوده ای و ارتباط اجتماعی ختم می شود.

مدل نسبتاً جامع کیفی که گزارش به تحلیل سرمایه اجتماعی در سطح سازمان دارد. مدل SCAT است که برای اولین بار در سال ۱۹۹۸ توسط بین و هیکس ارائه و سپس توسط پژوهشگران دیگر از جمله

"کریشنا و شرادر" در سال ۱۹۹۹ توسعه داده شد. مدل SCAT سعی در تصویر ابعاد و ترکیب سرمایه اجتماعی در سطح سازمان دارد (کریشنا و شرادر، ۱۹۹۹، به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

شکل (۲-۳) : مدل SCAT

در این مدل، سرمایه اجتماعی به دو سطح کلان و خرد تقسیم شده است، سطح کلان اشاره به محیطی دارد که سازمان در آن فعالیت دارد که شامل نقش قوانین، چهارچوب حقوقی، نوع حکومت و نظام سیاسی، میزان عدم تمرکز و میزان مشارکت سیاسی افراد در خط مشی کلان است.

سرمایه اجتماعی در سطح خرد به دو بعد شناختی و ساختاری تقسیم شده است. بعد شناختی به بخش نامحسوس سرمایه اجتماعی مانند ارزش ها، عقاید، نگرش ها، رفتار. هنجار اجتماعی می پردازد. ارزش های شناختی به روحیه اعتماد و یکپارچگی اعضا و همین طور ارتباط متقابل که میان اعضای یک جامعه وجود دارد می پردازد این ارزش ها شرایطی را در جامعه/ سازمان بوجود می آورند که در آن اعضا برای تولید کالای مشترک می توانند با هم همکاری نمایند. بعد ساختاری سرمایه اجتماعی در بر گیرنده

ساختارها و شبکه هایی است که حاوی فرآیند های تصمیم گیری جمعی و روشن، رهبران پاسخگو و مسئولیت متقابل است. (شکل شماره ۳)

اگرچه پرداختن به سرمایه اجتماعی در سطح کلان ضروری است، اما مدل SCAT تلاش دارد تا با ارائه شاخصهایی به اندازه گیری سطح خود پرداخته و تلاش دارد تا میزان سرمایه اجتماعی را در شرکتها، سازمان ها اندازه گیری نماید.

۲-۱۰-۲- مدل کمی برای اندازه گیری سرمایه اجتماعی

مدل های کمی مختلفی در چند سال اخیر ارائه شده است که در اینجا به توصیف یکی از این مدلها اکتفا می کنیم؛ مطابق این مدل میزان سرمایه اجتماعی تابعی است از مجموع ارزش منابع در اختیار اعضای شبکه ضربدر احتمال این که این اعضا منابع را در اختیار فرد قرار دهند (در صورتیکه فرد به این منابع محتاج باشد) (اشنایدر، ۱۹۹۹، به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

$$AC = \sum_{i \in A} V_i P_i$$

در اینجا:

$A =$ میزان سرمایه اجتماعی اگر i عضوی از شبکه A باشد $i \in A$

$V_i =$ مجموعه افراد شبکه ای که i عضو آن است

$P_i =$ ارزش منابع در اختیار عضو

$P_i =$ بتواند این منابع را در اختیار بگیرد i احتمال اینکه عضو

تبعاً میزان سرمایه اجتماعی قید شده در فرمول فوق، بستگی به سه عامل تعداد اعضای موجود در شبکه، احتمال واگذاری منابع در اختیار اعضای موجود در شبکه و میزان ارزش منابع در اختیار اعضای موجود در شبکه است. به عبارتی هرچه شبکه گسترده تر و وسیعتر باشد، سرمایه اجتماعی تقویت و بالعکس. همین طور هر چه میزان ارزش منابع و احتمال واگذاری منابع افزایش یابد، تعداد سرمایه اجتماعی بشکل تصاعدی افزوده می شود.

۲-۱۱- سرمایه‌ی اجتماعی در محیط کار

سرمایه‌ی اجتماعی در گذشته، منحصرآ درباره‌ی افراد و گروه‌ها کاربرد داشته است و فقط اخیراً در تجزیه و تحلیل سازمانی وارد شده است. اگرچه عوامل مختلف این مفهوم در تئوری‌های سازمانی برای زمان طولانی وجود داشته است. بهترین این یافته‌ها در بررسی رابطه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی در محیط کار تئوری برت است که سرمایه‌ی اجتماعی را با تعداد شکاف‌های در شبکه‌های ساختاری یا بین فردی مرتبط می‌داند. تئوری شکافساختاری، بینشی در خصوص رابطه‌ی بین سرمایه‌ی اجتماعی و پیشرفت شغلی در محیط کار فراهم می‌آورد. با بررسی و مطالعه‌ی مدل‌های اقتصادی، برت ابتدا متوجه شد که شکاف در بازار به خاطر کمبود جریان اطلاعات یکنواخت، اتفاق می‌افتد.

فوکویاما درباره‌ی اعتماد زیاد در مسئولیت اجتماعی برای عملکرد سرپرست در تمام نظام‌های اجتماعی، شامل سازمان‌ها بحث می‌کند. فوکویاما بیان می‌کند که بسیاری از گروه‌ها و سازمان‌ها اثربخش دارای سطح بالایی از اعتماد یا سرمایه‌ی اجتماعی هستند. او می‌گوید موفقیت سازمان‌های بزرگ به همکاری طرفین مخالف بستگی دارد. همچنین همکاری نتیجه اعتماد است. افراد یا سرمایه‌ی اجتماعی را خود نمی‌سازند. بلکه اعتماد وقتی شکل می‌گیرد که افراد هنجارهای رایج و ارزش‌ها را تسهیم می‌کنند و اعتماد را به وجود می‌ورند. شکل‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی به دلیل مبتنی بر اصول اخلاقی، اعتماد، فضیلت گروهی دشوار است. هرچند وقتی ایجاد شود از بین بردن آن نیز مشکل است.

به علاوه، سازمان‌هایی که اعتماد بالا و سرمایه‌ی اجتماعی دارند هزینه‌های تجاری کمتری دارند. در سازمانی که همه‌ی افراد با هم بر اساس مجموعه‌ای از هنجارها و ارزش‌های مشترک و در یک محیط پر از اعتماد همکاری می‌کنند، بهترین فرصت برای ابداع و پیشرفت وجود دارد. در سازمان‌های با سطح بالایی از اعتماد امکان توسعه‌ی یک طیف وسیعی از روابط اجتماعی و سازمانی وجود دارد. در سازمانی که اعتماد و سرمایه‌ی اجتماعی در آن کم است، کنترل رسمی و قوانین لازم است و اغلب باید بعد از بحث و مناظره به اجرا گذاشته شوند و از طریق مکانیزم‌های وادارنده حفظ شوند. ابزارهایی که باید استفاده شود زمانی که اعتماد وجود ندارد در سازمان هزینه‌ی مبادله‌ای دارند. بنابراین نبود سرمایه‌ی

اجتماعی و اعتماد، هزینه برای سازمان ایجاد می کند و هزینه ی زیادی که به توسعه یا ایجاد اعتماد و سرمایه ی اجتماعی مربوط می شود، باید مورد تامل قرار گیرد.

مزایای زیادی بای سازمان های سطح بالایی از اعتماد وجود دارد:

-تسهیم بهتر دانش به خاطر روابط اعتماد گونه، مراجع مشترک، اهداف مشترک.

-کاهش نرخ جابجایی در سازمان و کاهش هزینه های تفکیک، آموزش و استخدام، اجتناب از

گسیختگی های مرتبط با تغییرات دائمی کارکنان، حفظ اطلاعات با ارزش سازمان و...

-همبستگی بسیار در عمل به خاطر ثبات سازمانی و درک مشترک.

اما با وجود مزایای زیاد، ایجاد شبکه های ارتباطی در سازمان به خصوص در شرایط بحرانی دشوار

است. تعداد کمی از مدیران می دانند که چطور در سرمایه ی اجتماعی سرمایه گذاری کنند. استراتژی

منابع انسانی مانند افزایش حقوق و مزایا و پیشرفت ممکن است کارکنان سازمان را برای تلاش در فروش

و گسترش سرمایه ی اجتماعی برانگیزاند (تایمبیر لاک، ۲۰۰۵، ترجمه حسن پور و نیکان).

۲-۱۲- اهمیت سرمایه اجتماعی در بحث های سازمان و مدیریت

از دوران گذشته، توجه به سازمان ها به عنوان بازیگران اجتماعی و نیز دقت صاحب نظران به

نیازها و مسائل مرتبط با سازمان، زمینه مساعدی را برای گسترش مفهوم سرمایه اجتماعی در حیطه

سازمان ایجاد نموده است.

سرمایه اجتماعی از یک منظر، پدیده ای مدیریتی است و برای آن ویژگی های گوناگونی تعریف

شده که شامل اعتماد (هنجار)، ارزش ها و رفتارهای مشترک، ارتباطات، همکاری، تعهد متقابل،

شناخت متقابل و شبکه ها می باشد (ویلانو و آجوسا، ۲۰۰۳ به نقل از اندیشمند، ۱۳۸۸).

سازمان هایی که دارای سطوح بالاتر سرمایه اجتماعی هستند، احتمال دارد تا نسبت به

رقبایشان که دارای سرمایه اجتماعی کم تری هستند، موفق تر باشند (ناهاپیت و گوشال، ۱۹۹۸).

سرمایه اجتماعی سازمانی، یک دارایی است که هم برای سازمان (از طریق ایجاد ارزش برای

ذینفعان) و هم برای اعضای سازمان (از طریق ارتقای مهارت کارکنان) مفید و سودمند است (لینا و ون

برن، ۱۹۹۹ به نقل از اندیشمند، ۱۳۸۸).

در نهایت طبق پژوهش های به عمل آمده سرمایه اجتماعی می تواند:

بر موفقیت حرفه ای تاثیر بگذارد؛

به فرایند جستجوی شغلی کارکنان کمک نموده و پورتفولیوی بهتری از کارکنان برای سازمان ایجاد

نماید؛ مبادله منابع بین واحدها را تسهیل نماید؛

نوآوری، ایجاد سرمایه فکری و کارایی تیم های چند منظوره را تحریک نماید؛ گردش شغلی

کارکنان را کاهش دهد؛ ارتباط با عرضه کنندگان، شبکه منطقه ای تولید و یادگیری بین سازمانی را

تقویت نماید.

۲-۱۳- مزایای سرمایه اجتماعی

مزایای متعدد و زیادی را می توان برای سرمایه اجتماعی برشمرد؛ مزیت اصلی و عمده سرمایه

اجتماعی در اختیار گذاشتن اطلاعات زیادی با هزینه پایین و زمان اندک برای بازیگرانی است که

نقش اصلی را در سرمایه اجتماعی ایفا می کنند. سرمایه اجتماعی علاوه بر در اختیار قرار دادن

سرمایه زمینه های تحلیل و ارزیابی آن را نیز فراهم می نماید. بعنوان مثال، کلمن نشان داد که

پیوندهای موجود در شبکه، محور تئور سرمایه اجتماعی، امکان ارزیابی اطلاعات مربوط به

فرصتهای شغلی را به اعضای می دهد و آنها را در انتخاب شغل مورد نظر کمک می کند.

شبکه های میان سازمانی که حاصل کار سرمایه اجتماعی است مزایای مختلفی برای سازمان دارد که

از جمله کسب مهارتها و دانش جدید از سوی اعضای شبکه های مزیتی است که می تواند در

سازمان های چند بخش کاربرد داشته باشد. تحقیقات دیگری نشان داد که شرکت های چند

ملیتی برای تبادل اطلاعات و تسریع در جریان ارتباطات می توانند از این تئوری استفاده ببرند.

کسب قدرت و نفوذ از مزایای دیگر سرمایه اجتماعی است. کلمن در نوشته های خود اشاره به واژه

" کلوپ نمایندگان مجلس " دارد که در واقع منظور بحث " قدرت " است برخی نمایندگان قدرت

بیشتری نسبت به نمایندگان دیگر دارند چرا که آنها تعهدات متفاوت با سایر نمایندگان برای خود

ایجاد کرده اند و از اعتبار این تعهدات برای مشروعیت بخشیدن به رفتار خود استفاده می کنند. یک چنین قدرتی به بازیگر اصلی (در سرمایه اجتماعی) اجازه می دهد تا به اهداف خود دست یابد. مزیت دیگر سرمایه اجتماعی ایجاد "یکپارچگی" در میان اعضا است. هنجارها و باورهای محکم موجب ایجاد شبکه اجتماعی قوی می شود که در بر گیرنده آداب و رسوم و قوانین خاصی است و این هنجار جایگزینی کنترل‌های رسمی می شود. در این رابطه اوچی (۱۹۸۰) چنین استدلال می کند که سازمان های قبيله ای با هنجارهای مشترک قوی از هزینه های اندک نظارت بهرمنند بوده و تعهد بالایی را در اختیار دارند که در واقع همان سرمایه اجتماعی است (آلدر و ووکون، ۱۹۹۹ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

علاوه بر مزایایی فوق بکارگیری سرمایه اجتماعی در سطح سازمان دارای مزایایی مانند ایجاد سازمان کاری و تیمهای منعطف، ارائه ساز و کارهای برای بهبود مدیریت عملکرد گروهی، زمینه سازی برای توسعه سرمایه های غیر مادی در سازمان و افزایش تعهد اعضا و کارکنان سازمان نسبت به مصلحت عامه است (لیاناو برن، ۱۹۹۹ به نقل از الوانی، ۱۳۸۰).

۲-۱۴- خطرات ناشی از بکارگیری سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی توأم به هزینه های است و می تواند در برخی مواقع به عنوان ابزار مخرب محسوب شود. تحقیقات زیادی در ارتباط با مزایایی حاصل از بکارگیری سرمایه اجتماعی انجام شده است اما به خطرات و تهدیدات آن کمتر پرداخته شده است.

اولین اشکال بازیگرانی که در سرمایه اجتماعی نقش اصلی و محوری دارند مربوط می شود. ایجاد و نگه داری سرمایه اجتماعی در یک سازمان نیازمند صرف سرمایه مالی قابل توجه به منظور حفظ و نگهداری " روابط" میان اعضا است. در برخی مواقع مزایای حاصل از سرمایه اجتماعی به مراتب کمتر از سرمایه اختصاص یافته به آن است. به عبارتی همواره نباید نامساوی زیر برقرار باشد:

مزایای حاصل از سرمایه > هزینه نگهداری روابط میان اعضا

دومین تهدید ناشی از بکارگیری سرمایه اجتماعی به پیوندهای قوی بوجود آمده در سازمان مربوط میشود؛ بدین صورت که سرمایه اجتماعی گرایش به تقویت روابط میان اعضا و استحکام این روابط دارد، اما تحقیقات انجام شده در این زمینه نشان داده است که سازمان و تیم های که دارای پیوندهای قوی با سایر واحدها هستند برای انجام وظایف خود نسبت به تیم های که پیوند ضعیفتر دارند کندتر عمل می کنند. به عبارتی، پیوند و ارتباط قوی (که حاصل سرمایه اجتماعی است) دارای اثر بخشی کمتری نسبت به پیوندهای ضعیف است و تیم های که دارای پیوند ضعیفی با سایر واحدها هستند کار سریعتر و بهتر انجام می دهند.

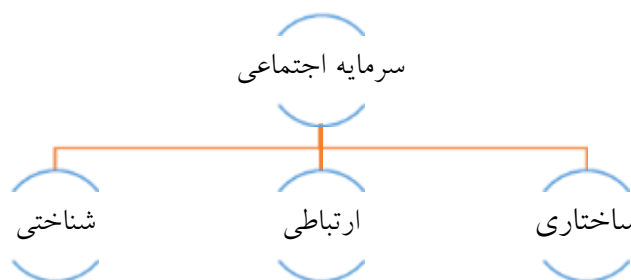
ایراد دیگر سرمایه اجتماعی به مزیت "یکپارچگی" مربوط است. این مزیت که در قسمت قبلی به آن اشاره شد ممکن است، در برخی موارد نتیجه عکس برای بازیگران اصلی به بار بیاورد. داشتن اتحاد و یکپارچگی بیش از اندازه با اعضا یک گروه ممکن است بازیگران را مشغول روابط و ارتباط با آنان ساخته و از توجه به اهداف و مأموریت های اصلی می کاهد و در برخی مواقع حتی جابجای هدف و وسیله صورت می گیرد، بدین صورت که حفظ روابط میان اعضا جایگزین اهداف و مأموریت های سازمان می شود. علاوه بر امکان جابجایی اهداف، تقویت روحیه "یکپارچگی" می تواند موجب کاهش افکار جدید در سازمان، تنبلی و کوته نظر اعضا شود. همانگونه که "دور و پایول" متذکر می شوند " پیوندهای که موجب وسعت دید و تقویت بینش اعضا در سازمان می شود ممکن است، تبدیل به پیوندهای شود که موجب کوری و نابینایی آنان شود." (آلدر و ووکون، ۱۹۹۹ به نقل از الوانی،

(۱۳۸۰)

۲-۱۵- معرفی مدل های مختلف سرمایه اجتماعی

۲-۱۵-۱- مدل سرمایه اجتماعی ناهایت و گوشال (۱۹۹۸)

ناهایت و گوشال از دیدگاه سازمانی به مقوله سرمایه اجتماعی پرداخته اند. آنها جنبه های مختلف سرمایه اجتماعی را در سه طبقه جای داده اند: ساختاری، رابطه ای و شناختی (شکل شماره ۴).

شکل (۲-۴): مدل سرمایه اجتماعی ناهایت و گوشال

۲-۱۵-۲- مدل سرمایه اجتماعی پاکستون (۱۹۹۹)

پاملا پاکستون در تلاشی بلند پروازانه برای بعد هنجاری و ساختاری شبکه های اجتماعی، سرمایه اجتماعی را متشکل از دو جزء مختلف که هر کدام می تواند مستقل از دیگری عمل کند، تعریف کرده است (پاکستون، ۱۹۹۹، به نقل از واین بیکر، ۱۳۸۲). مولفه های تعریف پاکستون عبارتند از:

الف. میزان پیوستگی های انجمنی (زندگی انجمنی) در بین افراد یا ساختار شبکه ای عینی ب. پیوندهای ذهنی بین افراد مشابه.

او برای نشان دادن استقلال این دو مولفه جدولی ساده ارائه کرده است که تاثیرات این دو مولفه مختلف را از هم جدا می کند. به اعتقاد پاکستون سرمایه اجتماعی زمانی وجود دارد که هر دو متغیر در سطح بالایی باشند. اگر پیوستگی های انجمنی بالا باشند ولی پیوندهای ذهنی پایین باشند، کنشگران ممکن است به راه های دیگری برای تامین همکاری، از جمله عقد قراردادهای رسمی متوسل شوند. اگرچه پیوندهای ذهنی زیاد بوده ولی پیوستگی های انجمنی در سطح پایینی باشند، نیت وجود خواهد داشت

ولی به احتمال زیاد برای غلبه بر موانع همکاری موثر نیازمند واسطه‌هایی خواهیم بود.

پاکستون همچنین بین تاثیرات سرمایه اجتماعی در سطح فردی و تاثیرات آن در سطح اجتماع،

تمایز قایل شده است. مدل پاکستون روشی مفید برای تبیین وزن انواع مختلف اتصال ارائه می‌دهد.

جدول (۲-۳) : مدل پاکستون برای سرمایه اجتماعی

پیوستگی های انجمنی بین افراد			
کم	زیاد		
B	A سرمایه اجتماعی	زیاد	پیوندهای ذهنی بین افراد
D	C	کم	

نکته مهمی که در این مدل وجود دارد این است که لازم نیست سرمایه اجتماعی درون یک گروه واحد رابطه مثبتی با سرمایه اجتماعی در سطح اجتماع داشته باشد (پاکستون، ۱۹۹۹). در واقع سرمایه اجتماعی قوی درون گروهی ممکن است اثری منفی بر وجود پیوندهای مستحکم در سطح اجتماع گسترده داشته باشد.

۲-۱۵-۳-مدل ساختاری سرمایه اجتماعی پاتنام و کلمن

پاتنام و کلمن سرمایه اجتماعی را به منزله دارایی جوامع در نظر می‌گیرند به طوری که مشارکت بیشتر در جامعه منجر به شبکه محکم تری از تعاملات اجتماعی و اعتماد بیشتر به یکدیگر می‌شود اما همان اثرات باید در افرادی هم که در آن جوامع زندگی می‌کنند قابل مشاهده باشد. یعنی سرمایه اجتماعی به صورت یک رابطه دو جانبه محکم بین سطوح مشارکت مدنی و اعتماد بین فردی خود را نشان دهد به طوری که هر چه مشارکت شهروندان در جوامع شان بیشتر باشد، آنها بیشتر می‌آموزند تا

به همدیگر اعتماد نمایند و هرچه اعتماد بین آنیستر باشد، احتمال بیشتری وجود دارد که در امور جوامع خود مشارکت نمایند. همچنین افرادی که به یکدیگر اعتماد می کنند به نهادهای دولتی نیز اعتماد بیشتری دارند. آنها این مدل را مدل ساختاری سرمایه اجتماعی نام نهاده اند و به صورت زیر نشان می دهند (برهن و رهان، ۱۹۹۷).

شکل (۲-۵) : مدل ساختاری سرمایه اجتماعی

در مورد مدل ساختاری سرمایه اجتماعی این نکته قابل ذکر است که روابط دو جانبه بین اعتماد بین فردی و مشارکت مدنی کاملاً غیر متقارن است. یعنی اثر مشارکت مدنی بر اعتماد فردی بسیار قوی تر از حالت معکوس آن است.

۲-۱۵-۴-مدل سرمایه اجتماعی استون (۲۰۰۱)

به نظر استون سرمایه اجتماعی شامل دو بعد می باشد. بعد اول ساخت شبکه ها و ساختار روابط اجتماعی و بعد دوم ساخت هنجارها و کیفیت روابط اجتماعی می باشد. ویژگی های سرمایه اجتماعی در بعد اول عبارتند از : نوع روابط اندازه شبکه ها ساختار درونی روابط ساختار بیرونی روابط و سطح روابط ویژگی های سرمایه اجتماعی در بعد دوم عبارتند از : هنجارها اعتماد و هنجار جبران (استون، ۲۰۰۱ به نقل از اندیشمند، ۱۳۸۸).

۲-۱۵-۵-مدل سرمایه اجتماعی همدسون (۲۰۰۵)

همدسون برای بررسی سرمایه اجتماعی در سازمان سه شاخص ارائه نموده است. این شاخص ها عبارتند از: سطح متوسط رضایت شغلی در گروه کاری، رفتار شهروندی سازمانی و رقابت شدید ناسالم در میان همکاران (همدسون، ۲۰۰۵ به نقل از نصر اصفهانی و انصاری و برزکی و آقاحسینی، ۱۳۸۹). هر یک از این شاخص ها سه گانه در زیر مورد بررسی قرار می گیرد.

رضایت شغلی

رضایت شغلی یکی از مفاهیمی است که در علوم رفتار به طور وسیع مورد استفاده قرار گرفته است. رضایت شغلی بعنوان مجموعه ای از شاخص های ذهنی کارکنان درک می شود. این شغل تا چه حدی نیازهای عاطفی، اجتماعی و مادی کارکنان را برآورده می سازد.

رقابت شدید ناسالم در میان همکاران

روابط همکاران با یکدیگر بخش مهمی از (جو اجتماعی) در کار است. روابط منفی در میان همکاران می تواند عامل درماندگی و نارضایتی مزمن و به فعالیت های تولیدی لطمه وارد نماید. یک نوع مهم تعارض در سازمان هنگامی ایجاد می شود که کارکنان از کار اجتناب کنند و آن را به عهده دیگری واگذار کنند. هرستتی در کار به وسیله سایر کارکنان منفی تصور می شود؛ زیرا باعث دردسر آنها می شود و یا اینکه کارشان را زیاده تر می کند. تصور بی انصافی در پاداشها نوع دیگری از تعارض داخل گروهی است. پاداش هایی تصور می شود، غیر منصفانه توزیع شده است، دردسرهای زیاد در سازمان تولید خواهد کرد (همان).

۱- بدگویی داخل گروه

۲- تعارض داخل گروه

۳- مزاحمت داخل گروه

۴- بدگویی بین گروهها

۵- تعارض بین گروهها

۶- مزاحمت بین گروهها

در اغلب تعارض های سازمانی، تنش بین گروههای کاری در قلمرو مقایسه های خشم برانگیز و بدگویی ادامه می یابد. از تاکتیک های متداول در رقابت ناسالم، مقایسه های خشم برانگیز، ترور شخصیت، بدگویی و انداختن عمدی کار به دوش دیگری است.

۲-۱۶- رفتار شهروندی سازمانی

رفتار شهروندی سازمانی در گذشته هنگام ارزیابی عملکرد افراد، رفتارهای که در شرح شغل و شرایط احراز، از فرد انتظار می رفت، مورد سنجش قرار می گرفت. اما امروزه رفتارهایی فراتر از نقش تجویز شده ، مد نظر قرار می گیرد. در گذشته اغلب به عملکرد درون نقشی رفتارهای است که در شرح وظایف و نقش های رسمی بیان می شود و از کارکنان خواسته می شود که در چهارچوب آن فعالیت نمایند. از دهه ۱۹۸۰، صاحب نظران مدیریت بین عملکرد فرانقشی، رفتارهای شغلی فراتر از نقش های کارکنان در سازمان است که بصورت اختیاری و داوطلبانه صورت می گیرد و معمولاً در سیستم پاداش رسمی سازمان لحاظ نمی شود. این رفتارها با مفاهیمی مثل رفتارهای بیش اجتماعی، رفتارهای فرانقشی، رفتارهای خود جوش و عملکرد زمینه ای و به طور کلی رفتارهای شهروندی سازمانی توصیف می شوند. و به طور کلی رفتارهای شهروندی ارزشمند و مفید است که کارکنان بصورت دلخواه و داوطلبانه بروز می دهند. این رفتارها اثر بخشی سازمان را افزایش می دهد.

ارگان پنج رفتار زیر را برای سنجش رفتار شهروندی مورد استفاده قرار می دهد:

(۱) جوانمردی

جوانمردی نشان دادن تحمل و گذشت در شرایط سخت و بحرانی سازمان بدون ابراز شکایت، تعریف

می شود .

(۲) فضیلت مدنی

منظور تمایل به مشارکت در زندگی سازمانی و نیز ارائه تصویری مناسب از سازمان است.

۳) وظیفه شناسی و با وجدان بودن

رفتارهای که فراتر از الزامات نقش فرد در سازمان است. برای مثال، کار کردن بعد از ساعت کاری برای سود رساندن به سازمان.

۴) نوع دوستی

نوع دوستی به معنی کمک به همکاران در انجام بهتر وظایفشان. نوع دوستی و وظیفه شناسی به اتفاق هم رفتار کمک کننده را شامل می شود (کاسترو، ۲۰۰۴، به نقل از نصرافهانی و انصاری و برزکی و آقاحسینی، ۱۳۸۹).

۵) ادب و نزاکت

به تلاش کارکنان برای جلوگیری از تنشها و مشکلات کاری در رابطه با دیگران گفته می شود (قلی پور ۱۳۸۶، به نقل از همان).

در مقایسه این پنج نظریه می توان به این مهم واقف شد که نظریه گوشال و ناهپیت به عوامل بیرونی اثر گذار بر سرمایه اجتماعی توجه خاصی نداشته است. کلمن و پوتنام سرمایه اجتماعی را در سطح کلان جامعه مورد توجه داشته اند. نظریه SCAT علی رغم توجه به جنبه ساختاری و شناختی که در نظریه ناهپیت و گوشال مورد توجه بوده، به محیطی اشاره دارد که سازمان در آن فعالیت می کند. نظریه هدسون برای بررسی سرمایه اجتماعی در سازمان سه شاخص، رضایت شغلی، رقابت در میان همکاران و رفتارهای شهروندی را مورد توجه قرار داده و جنبه ساختاری و شناخته را مورد بررسی قرار نداده است.

۲-۱۷- مفهوم هویت

امروزه کمتر واژه‌ای پیدا می‌شود که به اندازه هویت دارای معانی متعددی باشد، به طوری که هم در گفتمان‌های روزمره و هم در مباحث دانشگاهی مورد استفاده قرار می‌گیرد (جنکینز^۱، ۱۳۸۱). از میان این معانی مترادف، نزدیک و مرتبط می‌توان به واژه‌هایی چون من فاعلی، من مفعولی، ما خود، خود ادراکی، تصویر از خود، بازنمایی خود، خود آگاهی، خودپنداره، هویت خود، خود (من)، من برتر و شخصیت اشاره

^۱. Jenkins

کرد (دسچامپس و دووس^۱، ۱۹۹۸). واژه هویت ریشه در زبان لاتین و دو معنای عمده دارد. اولین معنای آن بیانگر مفهوم نشانه مطلق و معنای دوم آن به مفهوم تمایز مطلق است، به این ترتیب مفهوم هویت هم زمان میان افراد یا اشیا دو نسبت مختلف برقرار می‌سازد؛ از یک طرف شباهت و از طرف دیگر تفاوت (جنکینز، ۱۳۸۱).

فلاسفه جزو اولین کسانی هستند که شالوده‌های فلسفی خود را در راستای تعریف مبانی خودشناسی و هویت به کار گرفتند. اکثریت آنان بر این باورند که خودشناسی، متعالی‌ترین هدف آنان در فلسفه است (کاسیرر، ۱۳۷۳). بعد از فلاسفه، این روانشناسان بودند که با تعقیب اندیشه‌های فلاسفه درباره «خود»، تلاش نمودند آن را از گرداب درون‌نگری‌های تجربه‌ناپذیر خلاص کرده و آن را به موضوعی آزمون‌پذیر تبدیل سازند. شخصیت، واژه‌ای مرتبط با هویت است که پیش از این مورد توجه بسیاری از روانشناسان قرار داشته است، به طوری که برخی، هویت را معادل شخصیت می‌دانند. با این حال، هویت دارای مفهوم نسبتاً تازه‌تری در مقایسه با شخصیت است. هر چند که بطور ضمنی و در خلال نظریات شخصیت، فرآیندهای انگیزشی و شناختی آن مورد اشاره قرار گرفته است (دوران و محسنی، ۱۳۸۲).

روانشناسی اجتماعی را می‌توان به عنوان مهد هویت در نظر گرفت. طرح نظریات مستقل در رابطه با هویت و همچنین بررسی فرآیندهای گروهی و بین‌گروهی آن از جمله دلایل این امر هستند. به نظر می‌رسد توجه ویژه به فرآیندهای بین‌گروهی در طی سه دهه اخیر، اسباب شکل‌گیری نظریات هویت را فراهم نموده است (برون و کاپوزا^۲، ۲۰۰۰؛ ترنر^۳، ۱۹۹۹).

جامعه‌شناسان، هویت را از طریق تأمل بر «خود» مورد بررسی قرار داده و در این راستا چنان مجذوب سازوکارهای فردی هویت شدند که از فرآیندهای جمعی مربوط به آن غافل ماندند. این در حالی است که بررسی فرآیندهای گروهی و بین‌گروهی، بیش از آنکه موضوعاتی روانشناسی باشند، موضوعاتی

^۱ . Deschamps & Devos

^۲ . Brown & Capozza

^۳ . Turner

مرتبط با جامعه شناسی قلمداد می شوند (دیاکس^۱، ۲۰۰۰).

متخصصین علوم سیاسی، جغرافی و عالمان مدیریت، هویت (بویژه هویت‌های جمعی) را ابزاری سودمند برای تحلیل مسائل «خود» یافته‌اند (احمدی ۱۳۷۸؛ زیبا کلام، ۱۳۷۴). بر اساس نظر آنان، هر هویتی لاجرم در حدود جغرافیای گروهی شکل می‌گیرد و با پس و پیش شدن این حدود، قلمرو تاریخ را نیز شکل می‌دهد (مجتهدزاده ۱۳۷۸؛ گنجی ۱۳۷۸؛ حافظنیا، ۱۳۷۸). مفهوم هویت (به معنای اصطلاحی آن) میان اشیا و افراد، نسبت محتمل را برقرار می‌سازد: از یک طرف شباهت و از طرف دیگر تفاوت. به عبارت دیگر، هویت مرکب از جنس (وجه اشتراک)، و فصل (وجه افتراق) است. واژه هویت عربی است و به معنی تشخیص شیء، ذات و حقیقت آن است. هویت در نزد فلاسفه و حکما بر «ماهیت^۲» و گاه بر «وجود» اطلاق می‌شود. بنابراین از واژه هویت گاه ماهیت فلسفی اراده می‌شود گاه وجود فلسفه (علیخانی، ۱۳۸۳).

بیشتر روان شناسان و نظریه پردازان شخصیت، هویت را در درجه اول امری فردی و شخصی می‌دانند و عقیده دارند که هویت به ویژگی های شخصیتی و احساسی فرد مربوط می‌شود. به هر حال از این دیدگاه هویت عبارت است از احساس تمایز شخصی، احساس تداوم شخصی و احساس استقلال شخصی که در فرد به وجود می‌آید (گل محمدی، ۱۳۸۱). هویت فردی در رابطه میان خودانگاری و تصویر عمومی آفریده می‌شود. در ارتباط با هویت، دو دیدگاه را می‌توان تشخیص داد. دیدگاه تک فرهنگی یا دیدگاه غربی که در آن فرد فارغ از دیگران به عنوان موجودی مستقل و خود مختار تعریف می‌شود. یک سری از ویژگی‌های درونی (صفات، ارزش‌ها، نگرش‌ها، توانایی‌ها و انگیزه‌ها) که از ثبات نسبی برخوردار بوده‌اند تشکیل شده است. این دیدگاه معتقد است که افراد به صورتی ذاتی برای تکفیک از دیگران و هویتی به نام خود تلاش می‌کند. دیدگاه دوم یا واگرا، دیدگاهی است که فرد از زاویه ی دیگران (جامعه و گروه های اجتماعی) تعریف می‌شود. در این دیدگاه، درون و برون یکی است و اجتماع، بخشی از فرد می‌شود

¹. Deaux

². Quiddity

نه اینکه نقشی بیرونی و ابزاری داشته باشد (جوکار و لطیفیان، ۱۳۸۵). طبق نظریه تاجفل^۱ و همکارانش هویت دو بعد فردی و اجتماعی دارد. هویت فردی که خاص فرد بوده و سبب تمایز فرد از دیگران می شود و هویت جمعی که بیانگر تشابهات فردی است. فرد در اینجا مطابق با وابستگی های گروهی یا طبقاتی خود تعریف می شود. به عقیده تاجفل، هویت اجتماعی عبارت است از دانش فرد، از تعلق به گروه اجتماعی خاص و اهمیت و ارزش منتج از این عضویت است (جوکار و لطیفیان، ۱۳۸۵). گیبنز و برویمر ویژگی هویت در سه دوره سنتی، مدرن و پست مدرن را متفاوت ارزیابی می کنند به عقیده آنها در جوامع فئودالی، منابع جامعه پذیری همچنین وسایل ارتباطی برای جایگزینی و بازتولید روایت های متفاوتی از خود، کم بود. در این جوامع محدوده خود، محله یا روستا بود. در جوامع مدرن، محدوده خود، محلات و منطقه است. جامعه پذیری همچون جوامع سنتی بر عهده خانواده، اجتماع و طبقه و کلیسا است. با این تفاوت که این پیامها در انحصار دولتها هماهنگ می شود. خود مدرن، خودی ماتریالیستی، فایده گرا و معطوف به خویش است. اما هویت در عصر پست مدرن به علت رسانه ای شدن و فرایند جامعه پذیری، از کنترل دولت و نهادهای درگیر تقریباً جدا شده و خودها متکثرتر و متنوع تر می گردد و جایگاه ثابت خود را از دست می دهند. در اینجا است که خود قابلیت باز اندیشی پیدا می کند. در اینجا خودها تابع مکان (محلی- جهانی) و زمان خاصی (حال - آینده) هستند و خود در درون گفتمان است که ساخته می شود (گیبنز و برویمر، ۱۳۸۱).

در بررسی مفهوم هویت، به چند نکته باید توجه داشت:

اول: صاحب نظران مختلف تعاریف متفاوتی از هویت ارائه داده اند. این تفاوت ها ناشی از تنوع موضوعات مورد علاقه آنان و توجه به جنبه خاصی از موضوع هویت است.

دوم: اگر چه هویت جمعی در علوم اجتماعی و شاخه های اصلی آن یعنی جامعه شناسی و علوم سیاسی به عنوان یک مسأله مطرح است، این مفهوم هنوز جا افتاده و روشن نیست.

^۱. Taifel

سوم: در تعریف هویت تکیه بر یک یا چند عامل به عنوان عوامل تعیین کننده نادرست است(اشرف، ۱۳۷۲).

در نتیجه می توان گفت «هویت» مشخصات زیر را در بر می گیرد:

۱. هویت با این مسئله که من چطور خودم را می بینم و دیگران چگونه مرا می بینند ارتباط دارد.
 ۲. هویت با فرد و اجتماع مرتبط است.
 ۳. هویت به واسطه شباهت و تفاوت مشخص می شود.
 ۴. هویت می تواند چندگانه یا منفرد باشد.
 ۵. هویت ها می توانند ثابت، سیال یا در حال تغییر دیده شوند(وودوارد^۱، ۲۰۰۰).
- پرداختن به مسأله هویت امری همیشگی میان انسان ها در شکل فردی یا جمعی آن بوده و دغدغه اصلی بشر را تشکیل می داده است. هر چند هویت از آغاز تمدن، ذهن آدمی را به خود مشغول داشته اما هرگز رنگ کهنگی به خود نگرفته و در دوران های مختلف به شکل های گوناگونی ظاهر شده است؛ به گونه ای که هنوز هم مهم ترین دغدغه انسان به حساب می آید(رهبری، ۱۳۸۸).

هر گونه تلاشی برای ارائه تعریف هویت یک چیز، پاسخ به معنای آن است. هر وجودی قبل از موجود شدن، فاقد معناست؛ اما با شکل گیری آن، معنایی را به خود اختصاص می دهد که بر حسب آن، هویت می یابد. بنابراین هویت یافتن چیزی یعنی آن چیز معنا دار شود. امانوئل کاستلز، هویت را «چونان فرایند ساخته شدن معنا بر پایه یک ویژگی فرهنگی یا دسته ای از ویژگی های فرهنگی که بر دیگر منابع برتری دارند» تعریف می کند. از نگاه دیوید هولاند، هویت ها معناهای کلیدی هستند که ذهنیت افراد را شکل می دهند و مردم به واسطه آن ها نسبت به رویدادها و تحولات محیط زندگی خود حساس می شوند. مردم به دیگران می گویند که چه کسی هستند و سپس می کوشند طوری رفتار کنند که از کسی که تصور

¹. Woodward

می کنند هستند، انتظار می رود (هولاند^۱، ۱۹۹۸؛ به نقل از رهبری، ۱۳۸۸). بنابراین هویت به معنای آگاهی فرد از کیستی خود و «تعلقات اجتماعی اش می باشد و طبعاً این آگاهی نیز معطوف به آن دسته از ارزش ها و معانی است که برای فرد از اولویت بیشتری برخوردارند. همچنین این آگاهی گرچه از طریق فرایند فردیت بخشیدن حاصل می شود؛ اما در حد یک احساس درونی و فردی باقی نمی ماند و از طریق نشان دادن همگنی ها و ناهمگنی های فرد با افراد و گروه های دیگر، نمود جمعی و بیرونی یافته و به بنیادی برای ارتباط و کنش اجتماعی و سیاسی تبدیل می شود (رهبری، ۱۳۸۸). جامعه شناسان هویت را احساسی می دانند که فرد در جامعه به آن دست می یابد و با تکیه بر اشتراکات یا تفاوت هایی که با گروه های دیگر دارد، به درک احساس هویت مستقل می رسد. در این تعریف، افراد و جماعت ها در روابط اجتماعی خود، از افراد و جماعت های دیگر متمایز می شوند. برقراری و متمایز ساختن نظام مند نسبت های شباهت و تفاوت میان افراد، میان جماعت هاست که اصول پویای هویت و زندگی اجتماعی را می سازد (جنکینز، ۱۳۸۱).

هویت تا اندازه ای رابطه ی بین شما و دیگران است. برای ایجاد هویت، وجود دیگران ضروری است؛ زیرا قرائت های گوناگون در خصوص هویت وجود دارد. در واقع «ایجاد هویت نیازمند شکل دادن به مخالفت دیگران است» (رهبری، ۱۳۸۸).

۲-۱۸-هویت ورزشی^۲

آنچه پایه و اساس تعامل فرد با محیط و همچنین دیگران را منجر می شود، نحوه سازماندهی «خود» و جهت دهی آن است (چزلاک^۳، ۲۰۰۴)، واژه هویت به عنوان «خود» ساخته شده ای از مفاهیم با نقش- های گوناگون است که به طور معمول در جوامع گوناگون ایفا می شود (استرایکر^۴، ۲۰۰۰). در ادبیات ورزشی سه نوع هویت ورزشی وجود دارد که عبارتند از هویت ورزشکار، هویت تیمی و هویت ورزشی که

¹. Holland

². Sport Identity

³. Cieslak

⁴. Stryker

در پژوهش حاضر مد نظر آخرین نوع هویت یعنی هویت ورزشی است که تعهد تیمی و وفاداری ورزشکار را به سازمان یا تیم ورزشی که در آن مشغول به کار است را نشان می دهد. کری و ونر (۱۹۸۷) تئوری هویت ورزشی را بسط دادند و ابزار اندازه گیری آن را شاخص هویت ورزشی نامیدند. اگرچه در حال حاضر یک تعریف جامع از هویت ورزشی وجود ندارد ولی بر طبق شاخص، هویت ورزشی به تعریفی که شخص به عنوان ورزشکار از خود دارد تلقی می شود. تا سال ۱۳۸۹، هویت ورزشی با نگرش‌ها و رفتارهای متنوعی مرتبط بوده است. مربیان ورزشی در طول سالها تلاش کرده‌اند با یافتن شناختی واقعی از هویت ورزشکاران خود، آنان را در کسب موفقیت‌های بیشتر یاری رسانند و در میان این هویت‌ها، هویت ورزشی به جایگاه مهمی در این راستا دست یافته است. این هویت، به عنوان بخشی از یک خودپنداره بزرگ، قادر است تعریف دقیقی از نقش‌ها، نگرش‌ها، باورها و رفتارهای ورزشکار ارائه نموده و به عنوان مبنای عزت و ارزش قائل شده ورزشکار برای نفس «خود» در نظر گرفته شود (دودا^۱، ۱۹۹۹). هویت‌ها مانند هویت‌های خانوادگی، دوستی، ورزشی، تحصیلی، مذهبی و غیره، بر اساس میزان حمایت اجتماعی و میزان احساسات مثبت دریافت شده از سوی جامعه حفظ شده و تغییر می‌یابند (چزلاک، ۲۰۰۴). در واقع آنچه هویت را از دیگر مفاهیم روانی اجتماعی مشابه جدا میسازد، تأکید غیر قابل انکار آن بر تعاملات اجتماعی است (دودا، ۱۹۹۹). در ورزش، تعامل میان ورزشکار و محیطی که در آن قرار دارد (خانواده، دوستان، مربیان و رسانه‌ها) وضعیت‌های رفتاری ورزشکار را بر اساس تقویت‌های مثبت و منفی که دریافت می‌کند تشریح می‌کند (دودا، ۱۹۹۹). به عنوان مثال، اکثر ورزشکاران پس از حضور در یک سطح آغازین (برای مثال ورزش جوانان و یا ورزش‌های آموزشگاهی) ترجیح می‌دهند در ورزشی که مهارت بیشتری در آن دارند تخصص یابند. خانواده، دوستان، معلمان و رسانه‌ها در پیشبرد اهداف ورزشی ورزشکاران، تأثیرگذار بوده و آنها را ترغیب و حمایت می‌کنند (ویچمن و ویلیامز^۲، ۱۹۹۷). این موضوع بر این امر دلالت دارد که ورزشکاران جوان، در روابط ورزشی خود و متعاقباً آغاز شکل‌گیری یک هویت ورزشی، توجه و انرژی مثبت بیشتری از سوی جامعه نسبت به افراد غیر ورزشکار دریافت می‌کنند. هویت ورزشی

^۱. Duda

^۲. Wiechman & Williams

برای شخصی که هویت خود را با نقش ورزشی شناسایی می‌کند همچون درجه‌ای از قدرت و انحصارگرایی تعریف شده است (بروور^۱ و همکاران، ۱۹۹۳). افراد با هویت بالای ورزشی، ارزش «خود» را بر مبنای عملکرد ورزشی قرار داده و تمایل به تقویت عزت نفس از طریق هویت ورزشی قوی خود دارند که بعدها در صورت رسیدن ورزشکار به سطوح نخبگی (به عنوان مثال سطوح ملی، المپیک و حرفه‌ای) رشد می‌کند. در نتیجه اکثر ورزشکاران بر اساس موفقیت‌شان در ورزش، هویت خود را تقویت می‌کنند (چزلاک، ۲۰۰۴).

۱۹-۲- هویت ورزشی، خود و رفتار اجتماعی

مدل‌های پیشرفته هویت ورزشی از یک دید تعامل‌گرایانه نمادین استفاده می‌کنند که بر درک و توضیح چگونگی تأثیر ساختارهای اجتماعی (مؤلفه‌های بیرونی) و خود ارزیابی (مؤلفه‌های درونی) بر «خود» و رفتار اجتماعی تمرکز دارند. فرآیند اجتماعی شدن شامل مؤلفه‌های بیرونی چون خانواده، دوستان، مربیان، معلمان و رسانه است که بر درجه مشارکت ورزشی فرد و در ادامه بر رشد «خود» و قدرت هویت ورزشی او تأثیر می‌گذارند (چزلاک، ۲۰۰۴). مثال ذیل، تأثیر مؤلفه‌های بیرونی بر رشد هویت ورزشی را روشن می‌سازد؛ ورزشکاران جوان به دلیل اینکه جامعه بر تحصیل تأکید دارد، در دانشگاه حضور می‌یابند. با این وجود، دانشجویان ورزشکار اغلب احساس می‌کنند که به منظور موفقیت در ورزش نیاز است که علم را قربانی آن کنند. در انتها رفتار ورزشکاران، در داخل و یا خارج از زمین مسابقه، هنجارها و باورهای خرده فرهنگ ورزش و جامعه را نشان می‌دهد. بنابراین زمانی که ورزشکار در حال یادگیری مهارت‌های ورزشی است، فرآیند اجتماعی شدن یک انگیزه اصلی و حد واسط برای تقابل بین ورزشکار و محیط اطرافش محسوب می‌شود (کارلسون^۲، ۱۹۸۸). این عقاید اساسی، منطقی به نظر می‌رسد اما به اهمیت مؤلفه‌های درونی بیتوجه است. مؤلفه‌های درونی شامل ارزیابی و تفسیر «خود» و هویت مربوط به «خود» است که بر رفتار اجتماعی تأثیر می‌گذارند. برجستگی، تقابل درون فردی بین

^۱. Brewer

^۲. Carlson

هویت ورزشی را نشان می‌دهد و این احتمال وجود دارد که نقش یک هویت با تنوع موقعیت‌ها تغییر کند (ابوت^۱ و همکاران، ۱۹۹۹). عبارت سلسله مراتب، رده‌بندی گروهی از هویت‌ها بر طبق اهمیت آن‌ها در نظر ورزشکار است. بنابراین، بازیکن فوتبال ممکن است، هویت ورزشی خود را به خاطر داشتن اهمیت بیشتر در قیاس با دیگر هویت‌ها نظیر هویت تحصیلی ارزشمندتر تلقی نماید. به طور نظری، هویت ورزشی برای ورزشکاران نخبه در رأس دیگر هویت‌ها قرار گرفته و بر تصمیم‌گیری و رفتار اجتماعی ورزشکار تأثیرگذار است. این فرآیند تصمیم‌گیری شامل مؤلفه‌های درونی است (برتری و سلسله مراتب هویت‌ها)، در حقیقت، ورزشکار از هویتش آگاهی داشته و به منظور انتخاب رفتار اجتماعی برتر، هر دو را ارزیابی و تفسیر میکند. از اینرو، برتری میزان اهمیت منسوب به یک هویت محسوب میشود (یک ارزیابی فردی). در حالی که سلسله مراتب، رده‌بندی واقعی هویت‌ها از لحاظ اهمیت است. لازم به یادآوری است که برتری و سلسله مراتب، در عین حال که به هم مربوط هستند، دو مفهوم جداگانه نیز به شمار می‌آیند (چزلاک، ۲۰۰۴).

به عنوان مثال یک ورزشکار می‌تواند مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی را کامل کرده و به عنوان دارنده یک هویت ورزشی بالا که اهمیت نقش ورزشکار را نشان می‌دهد طبقه‌بندی شده و هویت‌های خانوادگی، تحصیلی، دوستی، عاطفی و مذهبی را به عنوان هویت‌هایی مهم‌تر از هویت ورزشی‌اش رتبه‌بندی کند. بنابراین در این مورد، اگرچه هویت ورزشی‌اش در سلسله مراتب پایینی قرار دارد اما از برتری زیادی برخوردار است (چزلاک، ۲۰۰۴).

با این حال، تأکید بیش از حد بر روی تأثیر تنها مؤلفه‌های درونی یا بیرونی، کشمکش بالقوه این مؤلفه‌های مؤثر را نادیده می‌گیرد. مسلم است که هر دو مؤلفه درونی یا بیرونی بر شکل‌گیری «خود» و رفتار اجتماعی تأثیر می‌گذارند. در مجموع، هر دو مؤلفه‌های بیرونی چون جامعه و گروه‌ها و مؤلفه‌های درونی چون برجستگی و سلسله مراتب هویت می‌توانند در مشارکت یک گروه خارج از این ساختار دخالت کرده و بر رفتار و انتخاب نقش تأثیر بگذارند.

¹. Abbott

۲-۲۰- هویت ورزشی و هویت نقش

این مفهوم که «خود» انعکاس جامعه است، بر این امر اشاره دارد که «خود» چند وجهی بوده و شامل حمایت متقابل و تضاد مؤلفه‌های مستقل و غیرمستقل می‌باشد. برای بررسی بیشتر بر روی بحث برتری و سلسله مراتب هویت نقش، جیمز (۱۸۹۰) متوجه شد که یک فرد، در نتیجه گروه‌هایی که در او روابط و تعاملاتش را توسعه می‌دهند، دارای هویت‌های بسیاری است. علاوه بر این، هویت‌ها، انتظارات نقش را که با موقعیت‌های موجود در جامعه پیوسته هستند را درونی کرده و بر اساس اهمیت سازماندهی می‌کنند (استرایکر و برگ^۱، ۲۰۰۰). هویت‌ها در وجود هر فرد بر اساس اهمیت سازماندهی شده‌اند و این برتری، تقابل درون فردی بین هویت‌ها را نشان می‌دهد (ابوت و همکاران، ۱۹۹۹). هویت غالب‌تر می‌تواند در

بالای شکل و هویت با اهمیت کمتر، در پائین شکل (۲-۶) نمایش داده شود.

شکل ۲-۶. سلسله مراتب هویت‌های نقش بر اساس درجه اهمیت (چزلاک، ۲۰۰۴)

تعامل اجتماعی یک شخص با محیط و سایر افراد، رشد، نگهداری و حذف هویت‌های نقش او را به دنبال دارد. تغییر در تقابل اجتماعی (روابط خانوادگی، دوستی یا عاطفی) یا زمینه‌ها (تحصیل، ورزش یا مذهب) می‌بایست تغییری را در درجه قدرت هویت مورد نظر بوجود آورد و موجب تغییر ترتیب هویت‌های موجود، احتمالاً شکل‌گیری هویت‌های جدید و حذف هویت‌های ایستا گردد (ابوت و همکاران،

^۱. Berg

۲-۲۱- توسعه مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی

یک ابزار دقیق و استاندارد از لحاظ روان‌سنجی، می‌تواند اندازه‌گیری هویت ورزشی را تسهیل نماید (یولی^۱، ۲۰۰۶). بروور و همکاران (۱۹۹۳) ابزاری را گسترش دادند که قدرت و انحصارگرایی هویت را از طریق نقش ورزشی منعکس می‌سازد. از آن زمان به بعد، محققان در پی اعتباربخشی و توسعه مقیاس فوق‌الذکر هستند (برور و کورنلیس^۲، ۲۰۰۱). مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی^۳ (AIMS) در ابتدا از ۱۰ گزینه تشکیل شده بود که این بخشها مشتمل بر عناصر اجتماعی، شناختی و تأثیری هویت ورزشی بودند. مشارکت‌کنندگان در فعالیت‌های ورزشی، هر گزینه را به کمک یک مقیاس هفت ارزشی ارزیابی می‌کردند. این گزینه‌ها از تجارب روزانه ورزشکار وارد افکار و احساسات او می‌شدند. ثبات درونی ابزار (آلفای کرنباخ ۰/۹۳) و پایایی آزمون-آزمون مجدد آن ($r=0/89$) از صحت روانسنجی این مقیاس حمایت می‌کردند (برور و همکاران، ۱۹۹۳).

برور و همکاران (۱۹۹۳) اظهار داشتند که همبستگی میان مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی (AIMS) و مقیاس نقش خود، برای بیان این موضوع که آنها ساختار مشابهی را اندازه‌گیری می‌کنند، کفایت نمی‌کند. جهت اثبات اعتبار تشخیصی، رابطه مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی (AIMS) با مقیاس عزت نفس روزنبرگ^۴ (۱۹۶۵) و تمام پنج خرده مقیاس خود-ادارکی بدنی (فوکس و کوربین^۵، ۱۹۸۹)، مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد که همبستگی معناداری بین آنها وجود ندارد. همچنین در بین چهار خرده‌مقیاس نیمرخ خود ادراک شده^۶ (فوکس^۷، ۲۰۰۰) تنها یک خرده مقیاس با مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی (AIMS) همبستگی داشت. بر همین اساس پژوهشگران به این نتیجه رسیدند

¹. Yue.lee

². Cornelius

³. Athletic Identity Measurement Scale

⁴. Rosenberg

⁵. Fox & Corbin

⁶. Perceived Importance Profile

⁷. Fox

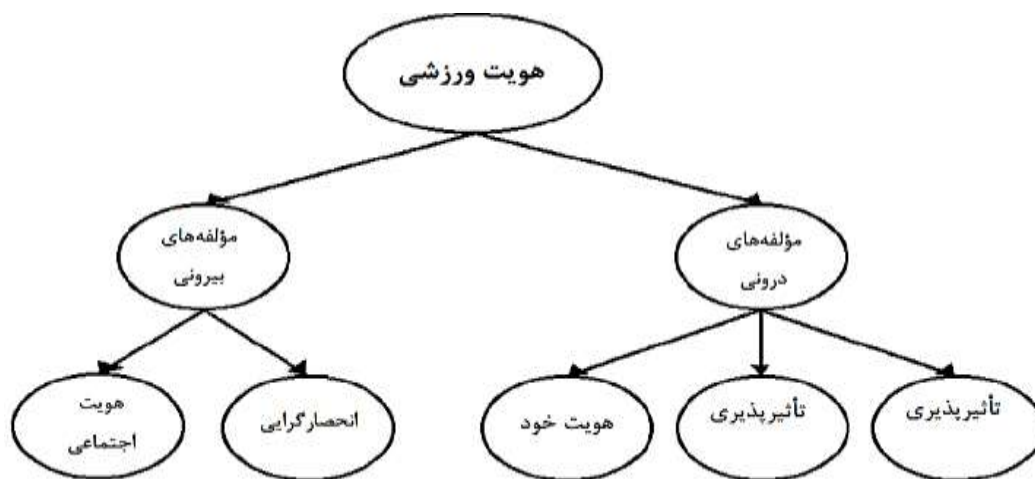
که هویت ورزشی با عزت نفس، اهمیت آمادگی ادراک شده و جذابیت بدنی متفاوت است. در ادامه برور و همکاران (۱۹۹۳) مدل سه عاملی هویت ورزشی را ارائه نمودند: الف) هویت اجتماعی، وضعیتی را نشان می‌دهد که فرد از طریق آن خود را در حال ایفای نقش ورزشی می‌بیند، ب) انحصارگرایی، وضعیتی را نشان می‌دهد که از طریق آن ارزش «خود» یک فرد، تنها با عملکرد او در رابطه با نقش ورزشی مشخص می‌شود. ج) تاثیرپذیری منفی، وضعیتی که در آن یک فرد تأثیرات نامطلوبی را در پاسخ به پیامدهای ناخوشایند مشارکت ورزشی تجربه می‌کند (برور و کورنلیس، ۲۰۰۱). چزلاک (۲۰۰۴) با استفاده از مدل-های پیشین و نیز انجام تکنیک‌های تحلیل عاملی اکتشافی، مدل پیشرفته‌ای از ایمز را با عنوان اختصاری Plus AIMS ارائه نمود. این مدل که جزئیات آن در شکل ۲-۲ نشان داده شده است، شامل دو عامل (مؤلفه‌های درونی و بیرونی) و پنج خرده مقیاس (هویت اجتماعی، انحصارگرایی، هویت خود، تأثیرپذیری منفی و تأثیرپذیری مثبت) بوده و از ۲۲ گزینه تشکیل شده است. با توجه به اینکه مدل مذکور به عنوان مدل پایه در این مطالعه مورد استفاده قرار گرفت است، در بخش بعدی به تفصیل توضیحاتی پیرامون این ابزار و مؤلفه‌های آن ارائه می‌گردد. از جمله آخرین تلاش‌ها برای توسعه ابزار اندازه‌گیری هویت ورزشی، پژوهش آندرسون^۱ و همکاران (۲۰۰۷) است که اقدام به طراحی ابزاری ویژه برای سنجش هویت ورزشی نوجوانان در مقابل چهار بعد ظاهری، رقابتی، اهمیت فعالیت و تشویقی نمودند. به زعم آنان، این ابزار به علت داشتن پایایی و روایی لازم، می‌تواند برای سنجش هویت ورزشی نوجوانان مورد استفاده قرار گیرد. شایان ذکر است در طراحی این ابزار، مبانی مربوط به (AIMS) اصلی، کمتر مورد استفاده قرار گرفته و هویت ورزشی از منظری متفاوت مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۲۲-مدل پیشرفته هویت ورزشی

مؤلفه‌های بیرونی (انحصارگرایی و هویت اجتماعی) این مدل، بخشی از پرسشنامه و مدل اصلی هویت ورزشی بوده و عناصری که این عامل را به کار می‌برند، ظاهراً به گونه‌های مفهومی، ایده‌هایی که پیشتر راجع به هویت اجتماعی بیان شد را، در خود حفظ می‌کنند (چزلاک، ۲۰۰۴). در این مدل،

¹. Anderson

مؤلفه‌های درونی (هویت خود، تأثیرپذیری منفی و تأثیرپذیری مثبت) به درجه‌ی تأثیرپذیری ادراکات فردی، نظیر ارزیابی و تفسیر نقش ورزشکار مرتبط هستند. ضمن اینکه آلفای کرونباخ برای این ابزار به میزان ۰/۹۰ گزارش شده است (چزلاک، ۲۰۰۴). در ادامه به توضیح مؤلفه‌های بیرونی و درونی این مدل می‌پردازیم.

شکل ۲-۷ مدل پیشرفته هویت ورزشی (چزلاک، ۲۰۰۴)

۲-۲۲-۱- مؤلفه‌های بیرونی

مؤلفه‌های بیرونی هویت ورزشی (انحصارگرایی و هویت اجتماعی) به واسطه گروه‌های درون جامعه (مانند خانواده، دوستان، مربیان، معلمان) و زمینه‌ها (تحصیل، ورزش و مذهب)، با میزان تأثیر جامعه بر ورزشکار مرتبط هستند. عناصری که هویت اجتماعی را نشان می‌دهند، مرجع گزارش ورزشکار از شناخت اجتماعی او بوده و توضیحاتی که موضوع «انحصارگرایی» را بیان می‌کنند به اهمیت ورزش نسبت به دیگر فعالیت‌ها دلالت دارند (مارتین^۱ و همکاران، ۱۹۹۷) عامل «انحصارگرایی» در رسیدن به مرحله‌ای کمک می‌کند که نقش ورزشکار، دیگر فعالیت‌های خارج از ورزش را در بر گرفته و موجب کاهش تعامل اجتماعی خارج از ورزش می‌گردد. عناصری که در بردارنده این عامل هستند، اهمیت ورزش و مقدار زمان صرف شده ورزشکار برای آن را مورد بررسی قرار می‌دهند (هال و همکاران، ۱۹۹۹).

^۱. Martin

۲-۲۲-۲- مؤلفه‌های درونی

مؤلفه‌های درونی از هویت خود، تأثیرپذیری منفی و تأثیرپذیری مثبت تشکیل شده و به درجه تأثیرپذیری ادراکات فردی، نظیر ارزیابی و تفسیر نقش ورزشکار اطلاق میشوند. عامل «هویت خود» توسط عناصری تعیین می‌شوند که گزارش ادراکات مربوط به «خود» را ارائه کرده و عناصر منعکس‌کننده تأثیرپذیری منفی، به ارزیابی و تفسیر ورزشکار از تأثیر عوامل منفی مشارکت ورزشی مانند احساسات نامطلوب، افسردگی، آسیب و یا عملکرد ضعیف مربوط می‌شود (چزلاک، ۲۰۰۴). واقعیت این است که ورزشکاران نتایج نامطلوب شرکت در فعالیت‌های ورزشی را نیز تجربه خواهند کرد و اکثر پژوهش‌ها، ارتباط قوی میان ورزشکاران با هویت ورزشی بالا و اثرات منفی آسیب‌زا (برور، ۱۹۹۳). عملکرد ضعیف (برور و همکاران، ۱۹۹۳) و اضطراب اجتماعی (هارست^۱ و همکاران، ۲۰۰۰) در این حالت را ملاک قرار داده‌اند. عناصری که «هویت خود» را مورد ارزیابی قرار می‌دهند، درجه‌ای را نشان می‌دهند که ورزشکار خود را به عنوان یک ورزشکار در نظر گرفته و اهمیت نقش ورزشکاری برای هر فرد مشخص می‌شود. تأثیرپذیری مثبت که به عنوان عاملی جدید به مدل‌های تکمیلی هویت ورزشی اضافه شده است، به ارزیابی و تفسیر مشارکت ورزشی یک ورزشکار از خود پرداخته و به موضوعاتی دلالت دارد که فرد در آنها احساس خوبی داشته و در پاسخ به نتایج مطلوب شرکت در فعالیت ورزشی تشویق می‌شود. بسیاری از ورزشکاران به دلایل مثبت و به خاطر نتایج مطلوبی که تجربه کرده‌اند در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند و این امر موضوعی است که باید مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد (چزلاک، ۲۰۰۴). یافته‌ها نشان می‌دهند که ورزشکاران سطوح مختلف، هویت اجتماعی مرتبط با ورزش را گسترش داده و مؤلفه بیرونی به عنوان وجود یا در دسترس بودن افرادی است که ما می‌توانیم به آنها اعتماد کنیم، کسانی که به ما اجازه می‌دهند از علاقه‌مندی آنها نسبت به خود آگاهی داشته باشیم، کسانی که به ما توجه می‌کنند، از ما قدردانی کرده، عشق می‌ورزند و در نهایت حمایت می‌کنند. این حس حمایت اجتماعی و انحصارگرایی، ظاهراً به طور مشترک عمل کرده و هر چه ورزشکار حمایت و تصدیق بیشتری دریافت کند، بیشتر

¹. Hurst

احساس ورزشکار بودن می‌کند(هارست و همکاران، ۲۰۰۰).

عامل «انحصارگرایی» در رسیدن به مرحله‌ای کمک می‌کند که نقش ورزشکار، دیگر فعالیت‌های خارج از ورزش را در بر گرفته و موجب کاهش تعامل اجتماعی خارج از ورزش می‌گردد. عناصری که در بردارنده این عامل هستند، اهمیت ورزش و مقدار زمان صرف شده ورزشکار برای آن را مورد بررسی قرار می‌دهند(هال و همکاران، ۱۹۹۹).

۲-۲۳- هویت ورزشی و سلب هویت

خودپنداره توصیفی است که فرد از خویشتن دارد و «خود» ایده‌آلی است که فرد علاقه‌مند است به آن دست یابد. به عنوان مثال یک بازیکن بسکتبال باور دارد که می‌تواند به یک ورزشکار حرفه‌ای تبدیل شود و این درحالی است که باید بخشی از جنبه‌های دیگر زندگی خود را قربانی کند. این تأکید بیش از حد بر مشارکت ورزشی، ممکن است بر روی مشارکت فرد در سایر فعالیت‌های اجتماعی تأثیر گذاشته و با وقفه‌ای که در شکل‌گیری هویت ایجاد می‌کند، توسعه یک هویت ورزشی قوی و منحصر به فرد را منجر شود. بر پایه نتایج تحقیقات انجام شده، ورزشکارانی که بیش از حد بر روی مشارکت ورزشی خود تأکید می‌کنند، در طی یک فصل حضور ضعیف در رقابت‌ها و یا آسیب دیدن، دچار اضطراب روانی و اختلالات مربوط به خلق و خوی شده و این امر به دلیل محدود شدن فعالیت‌های زندگی ورزشکاران به خاطر اهداف ورزشی است(چزلاک، ۲۰۰۴). بر همین اساس گود^۱ و همکاران(۱۹۹۳) سلب هویت^۲ و یا وقفه در هویت‌یابی را این‌گونه تعریف می‌کنند: یک سازه برای توصیف افرادی که بدون هیچ مورد جلب توجه اولیه در رفتار اکتشافی، به یک حرفه یا مسلک متعهد شده‌اند.

۲-۲۴- هویت و مشارکت ورزشی

نتایج برخی پژوهش‌ها، از وجود تفاوت در هویت ورزشی ورزشکاران سطوح مختلف خبر داده و بیان

^۱. Good

^۲. Identity foreclosure

می‌کنند که هویت ورزشی ورزشکاران به تفکیک سطح مشارکت تغییر می‌کند. آنان افزایش هویت ورزشی را در نتیجه افزایش مشارکت ورزشی محتمل دانسته و بر آن تأکید می‌ورزند (تسیمسکی^۱ و همکاران، ۲۰۰۴؛ گود و همکاران، ۱۹۹۳؛ ماتسون^۲ و همکاران، ۱۹۹۳). با این حال نتایج برخی پژوهش‌ها با موارد فوق ناهمخوان است (هارست و همکاران، ۲۰۰۰؛ ویچمن و ویلیامز، ۱۹۹۷؛ برون^۳، ۲۰۰۰). برور (۱۹۹۳) اظهار می‌دارد ورزشکارانی که نمره بالاتری در مقیاس هویت ورزشی کسب می‌کنند، دارای علاقه‌مندی بیشتری برای حضور در برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی هستند.

۲-۲۵- نقش ورزش در اوقات فراغت

فعالیت‌های اوقات فراغت به عنوان سرگرمی‌ها، تفریحات و فعالیت‌هایی که هنگام آسودگی از کار روزمره با شوق و رغبت انجام می‌گیرد، معنی شده است. کارکردهای اصلی آن را رفع خستگی، سرگرمی، تفریح، رشد و شکوفایی شخصیت انسان برشمردند. ورزش به عنوان پدیده‌ای مهیج، برانگیزاننده، موجب اتحاد ملی، عامل توسعه و ارتقای سلامت در جامعه جایگاه مهمی در جامعه به عهده دارد (روزبهبانی و همکاران، ۱۳۹۳). به نظر می‌رسد گسترش ورزش‌های همگانی در اوقات فراغت نیازمند افزایش سطح آگاهی از طریق آموزش و همچنین برنامه ریزی و مدیریت صحیح و امکانات مناسب است. از طرف دیگر مدرسه و دانشگاه به عنوان دو رکن اصلی جامعه جهت ترویج و آموزش فرهنگ ورزش از دیرباز مورد توجه بوده‌اند و هرگونه اقدام فرهنگی در جامعه بدون ترویج به این دو رکن، تقریباً ناممکن می‌نماید (رحمانی و همکاران، ۱۳۸۵).

۲-۲۶- تعریف ورزش همگانی

تعریف ورزش همگانی پرداختن عامه مردم به ورزش حتی در زمانی کوتاه با توجه به امکانات موجود و شرایط افراد است (عظیمی، ۱۳۸۸). ورزش انواع مختلفی داشته و به صورت مختلفی تقسیم بندی می‌-

¹. Tasiemski
². Matheson
³. Brown

گردد، که یکی از زیرشاخه‌های آن ورزش همگانی می‌باشد. ورزش همگانی در واقع کوششی جهت رواج دادن ورزش بین تمام اقشار جامعه بوده و دارای اثرات بهداشتی، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد. امروزه حدود ۵۰ ورزش در جهان، به عنوان ورزش همگانی شناخته شده و طیفی از دویدن‌های آرام تا بازی‌های المپیک را شامل می‌شوند. برخی دیگر از صاحب‌نظران، ورزش همگانی را ورزشی می‌دانند، که بطور عمومی و در هر شرایط قابل اجرا بوده و نیاز به تأسیسات و امکانات تخصصی خاصی نداشته و برای سلامتی و گذراندن اوقات فراغت به اجرا در می‌آید (سمیع نیا و همکاران، ۱۳۹۲). ورزش‌های تفریحی که مترادف ورزش همگانی است، پرداختن به مجموعه‌ای از فعالیت‌های ورزشی ساده، کم هزینه، غیررسمی، فرح بخش و بانشاط است که امکان شرکت در آن‌ها برای همه‌ی افراد وجود داشته باشد (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۰). ورزش همگانی اهدافی چون حفظ سلامت، تعمیم بهداشت، رشد و تقویت قوای جسمانی، آمادگی برای فعالیت‌های دفاعی، کسب شادابی و نشاط و کسب موفقیت شغلی و حرفه‌ای را دنبال می‌کند. این اهداف با تغییرات اندکی در نزد اکثریت جوامع بشری ترویج می‌شود و برحسب ضرورت بر یک یا چند هدف تأکید بیشتری به عمل می‌آید. با صنعتی شدن جوامع و افزایش اوقات فراغت، ورزش همگانی با اهداف سرگرمی و ایجاد نشاط و سلامتی دنبال می‌شود (سمیع نیا و همکاران، ۱۳۹۲).

در این میان وظیفه اصلی فدراسیون ورزش‌های همگانی توسعه‌ی ورزش‌های همگانی و دعوت از مردم برای ورزش‌های همگانی مانند پیاده‌روی، کوه‌پیمایی، دوهای عمومی و ورزش‌های بومی و محلی است. در فدراسیون ورزش‌های همگانی ۱۷ انجمن و ۴ کمیته فعالیت می‌کنند. سیر مثبت تحولات در چند سال اخیر در ورزش همگانی ایران باعث شده است تا فدراسیون جهانی ورزش‌های همگانی این تحولات را مورد توجه قرار دهد. آقای «ری» رئیس ژاپنی فدراسیون جهانی از ایران اعلام کرد با تحولاتی که در ورزش همگانی ایران رخ داده است این کشور می‌تواند مرکز توسعه ورزش‌های همگانی آسیا و اقیانوسیه شود. یکی از اصول مهمی که در ورزش‌های همگانی باید به آن اهتمام داشت توجه ویژه به ورزش‌های بومی و محلی است. این ورزش‌ها در اکثر شهرها و استان‌های کشور توسط مردم آن مناطق

همه ساله برگزار می‌شوند و می‌تواند به رشد ورزش قهرمانی کمک کند بسیاری از قهرمانان ما در عرصه- های مختلف ورزشی از دل همین ورزش‌های بومی و محلی بیرون آمده‌اند. تأکید و نگاه ویژه فدراسیون ورزش‌های همگانی به ورزش‌های بومی و محلی باعث شناساندن این ورزش‌ها در جهان شده است. در یک تقسیم‌بندی می‌توان ورزش‌های بومی و محلی را به چهار گروه بازی‌های بومی، بازی‌های وارداتی، بازی‌های مشترک و بازی‌های منطقه‌ای تقسیم کرد. بازی‌های بومی بازی‌هایی هستند که توسط نیاکان ما در این سرزمین ابداع و ساخته و پرداخته گردیده و نسل اندر نسل به ما رسیده و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. بازی‌های وارداتی بازی‌هایی هستند که توسط اقوام مختلفی که به این سرزمین روی آورده و ساکن شده‌اند آورده شده و با گذشت زمان رنگ و بوی ایرانی پذیرفته و بنا به ضرورت تغییراتی در آن‌ها به وجود آمده چون گروه بازی‌های نخست مورد استفاده واقع شده و تا زمان ما امتداد یافته است که حاصل دو نوع بازی‌های بومی و وارداتی سبب گردیده تا دو نوع دیگر، بازی‌های مشترک و منطقه‌ای ایجاد شوند. بازی‌های مشترک بازی‌هایی هستند که در سراسر ایران به یک شکل وجود دارند و تنها وجه ممیزه آن‌ها در نام بازی است نه در چگونگی بازی که شاید بیش از نیمی از بازی‌های محلی ایران را این نوع بازی‌ها تشکیل می‌دهند و برای اکثر مناطق ایران بازی‌های آشنایی هستند. بازی‌های منطقه- ای بازی‌هایی هستند که خاص یک منطقه و محدوده است و در دیگر جاها شناخته نیست. این بازی‌ها یا توسط مردم آن منطقه و در محدوده خودشان بنا به ضروریات زندگی خویش در کنار بازی‌های مشترک ابداع گردیده یا از آن همان مردم وارد شده به این سرزمین بوده که با خود به ارمغان آورده‌اند. لذا به جهت عدم تماس کافی با مردم دیگر مناطق تنها در محدوده خودشان دوام و بقا یافته و تا به امروز به ما رسیده‌اند (عاشور پور، ۱۳۸۷).

بخش عمده‌ای از ورزش که با سلامتی و نشاط جامعه رابطه نزدیک دارد و بسیاری از کارکردهای اساسی ورزش در آن خلاصه می‌شود ورزش همگانی یا ورزش برای همه است. بسیاری از کشورهای توسعه یافته از میان رویکردهای مختلف ورزش، ورزش با رویکرد بخش سلامت را پذیرفته و بر اساس آن عمل می‌کنند و رویکردهای کسب مدال در میادین بین المللی و قهرمان‌پروری و

حرفه‌ای را در سیاست‌های ورزشی خود اعلام نکرده‌اند. ورزش همگانی در بین انواع ورزش‌ها، به ویژه ورزش‌های قهرمانی و حرفه‌ای نقش پایه و محوری داشته باشد و کارکردهای گسترده‌ای را شامل می‌شود (جوادی پور و همکاران، ۱۳۹۲).

در واقع ورزش همگانی شکلی از فعالیت‌های جسمانی یا حضور منظم در فعالیت‌های جسمانی است که سلامت بدنی و روانی را بهبود می‌بخشد، روابط اجتماعی را شکل دهد و یا منجر به نتایج مثبت می‌شود. در کتاب «مدیریت تفریحات سالم» آمده است، «ورزش‌های تفریحی در مجموع به ورزش‌های داخل سالن، برنامه‌های تفریحات سالم، فعالیت‌های جسمانی در محیط طبیعی و فعالیت‌های تفریحی یا برنامه‌های آمادگی جسمانی اطلاق می‌شود». ورزش‌های تفریحی که مترادف با ورزش همگانی است، پرداختن به مجموعه‌ای از فعالیت‌های ورزشی ساده، کم هزینه، بدون رسمیت و فرح بخش و بانشاط است که فرصت و امکان شرکت در آنها برای همه افراد وجود داشته باشد. ورزش همگانی و تفریحی در قالب پنج فعالیت و برنامه جداگانه و مرتبط باهم اجرا می‌شود که عبارتند از: ورزش آموزشی، ورزش غیررسمی، ورزش درون بخشی، ورزش برون بخشی و ورزش باشگاهی (غفرانی، ۱۳۸۷).

- **ورزش آموزشی^۱**: برنامه‌هایی که مبتنی بر فرصت‌های یادگیری درباره مهارت‌های ورزشی، راهبردها، قوانین و مقررات باشد و به شرکت‌کننده کمک کند تا مهارت خود را بهبود بخشد. این آموزش اغلب شامل آموزش فردی یا گروهی از طریق دروس، کلاس‌های آموزشی و کارگاه‌ها می‌شود. معمولاً سه سطح مبتدی، متوسطه و پیشرفته در بخش آموزش را می‌توان تصور کرد، مانند کلاس‌های آموزشی رشته‌های ورزشی مختلف که در فصل تابستان و برای پر کردن اوقات فراغت افراد تشکیل می‌شود.

^۱. Educational Sport

- **ورزش غیررسمی^۱**: شامل شرکت خود انگیزه در ورزش می‌شود. ورزش غیررسمی، رویکردی فردی به ورزش است، این نوع ورزش شرکت کردن برای آمادگی جسمانی و تفریح را مورد تأکید قرار می‌دهد و اغلب بدون هدف از پیش تعیین شده و صرفاً برای شرکت در ورزش انجام می‌گیرد. تأکید اصلی ورزش غیررسمی، بر کمترین مدیریت و کنترل است. برنامه ریزی در این ورزش، فراهم کردن تسهیلات و خدمات قابل دسترسی بر اساس امکانات، علاقه‌ها و منافع فردی است. بازی‌های دبستانی یا بازی‌های تفریحی و حرکتی که در محلات انجام می‌شود، نمونه‌هایی از ورزش غیر رسمی است.
- **ورزش درون بخشی^۲**: شامل مسابقات و دیدارهای ورزشی است که در آن، شرکت کنندگان صرفاً محدود به یک بخش از جامعه می‌باشند. تنها افراد همان بخش (مدرسه، بازار، جامعه، مکان نظامی و نظیر آن‌ها) در آن شرکت می‌کنند. فعالیت‌های موجود در این بخش معمولاً مربوط به مردان، زنان یا مختلط می‌باشد. مقررات آن توسط انجمن‌ها، کمیته‌ها یا هیأت‌های مدیره وضع می‌شود، مانند مسابقات درون دانشگاهی یا درون سازمانی (مثلاً بین کارمندان) یک اداره کل.
- **ورزش برون بخشی^۳**: شرکت سازمان یافته افراد در رقابت‌های تفریحی در قالب تیم‌ها و مسابقه بین برندگان مسابقات درون بخشی در این مرحله انجام می‌گیرد. ورزش‌های برون بخشی بین بخش‌های مختلف در جشنواره‌ها و مسابقاتی انجام می‌گیرد، مانند مسابقات بین ادارات یا بین دانشگاه‌ها.
- **ورزش باشگاهی^۴**: باشگاه‌ها معمولاً به وسیله جمعی از افراد با علایق مشترک تأسیس می‌شوند. باشگاه‌ها از نظر برنامه مورد تأکید، با هم متفاوتند و اعضای آن، نوع فعالیت را تعیین می‌کنند. مثلاً ممکن است اعضاء یک باشگاه بر آموزش، حمایت مالی، جامعه گرایی یا ترکیبی از این سه فعالیت تأکید کنند و در ترویج آن بکوشند.

روابط، تقدم و تأخر بخش‌های فوق الذکر در شکل (۱-۲) نشان داده شده است. در نمودار مذکور

^۲. Informal Sport
^۳. Intramural
^۴. Extramural
^۱. Club Sport

ورزش آموزشی، زیربنایی بخش‌های چهارگانه دیگر است. در حقیقت، تا زمانی که به کمک آموزش، شرکت کنندگان با مهارت‌های لازم آشنا نشوند، نمی‌توان مسابقات درون بخشی، برون بخشی و حتی غیر رسمی را به درستی برگزار کرد.

شکل ۲-۸. طبقه بندی پنج حیطه مربوط به ورزش همگانی و تفریحی

۲-۲۷- وضعیت ورزش همگانی در ایران

در کشور ما اطلاعات دقیقی از وضعیت ورزش همگانی، پیش از انقلاب اسلامی در دسترس نیست، اما بر اساس اطلاعات موجود در فدراسیون ورزش‌های همگانی جمهوری اسلامی ایران، تا سال ۱۳۵۸ فعالیت ورزش عمومی و همگانی، تحت عنوان ورزش محلات فعالیت داشته است. پس از فرمان تاریخی حضرت امام خمینی(ره) در تابستان ۱۳۵۹ مبنی بر شروع انقلاب فرهنگی، طرح جهاد ورزش در سازمان تربیت بدنی مطرح و در سال ۱۳۶۲ به صورت تشکل قانونی تحت عنوان جهاد تربیت بدنی رسمیت یافت. دستورالعمل ورزش‌های همگانی در تاریخ ۶۵/۱/۱ در شورای عالی ورزش به تصویب رسید

و به وسیله سازمان تربیت بدنی به کلیه نهادها و وزارتخانه‌های ذیربط جهت اجرا ابلاغ گردید(قره، ۱۳۸۳).

سازمان تربیت بدنی در سال ۱۳۷۱، فدراسیون ورزش‌های همگانی را بر طبق اساسنامه‌ای مانند سایر فدراسیون‌های ورزشی تأسیس و فعالیت آن را رسماً آغاز کرد. بر اساس اطلاعات بانک مرکزی در سال ۱۳۸۰، ۳۹ درصد جمعیت کشور در روستاها زندگی می‌کنند. چنانچه جمعیت کشور، معادل ۶۵ میلیون در نظر گرفته شود، جمعیت روستایی معادل ۲۳ میلیون نفر خواهد بود. از این تعداد حدود ۱۳ درصد جمعیت کمتر از سه سال یا بیشتر از ۷۵ سال هستند. بنابراین جمعیت روستایی مشمول ورزش همگانی معادل ۱۹,۹ میلیون نفر خواهد بود. برآوردهای نسبی نشان می‌دهد که درصد زنان در کشور ما تقریباً ۴۹ درصد است. همچنین مرکز آمار ایران درصد زنان خانه دار را در سال ۱۳۷۹، حدود ۵۹ درصد جمعیت زنان کشور اعلام نموده است که در این صورت تعداد زنان خانه دار کشور بالغ بر ۱۸,۵ میلیون نفر است (سند راهبرد نظام جامع تربیت بدنی و ورزش، ۱۳۸۱). با توجه به این آمارها در مورد تعداد شرکت کنندگان در ورزش همگانی اطلاعات دقیقی در دست نیست. طرح جامع ورزشی کشور تعداد شرکت کنندگان در ورزش همگانی را ۶۵۶۵۵۶۵ نفر اعلام کرده است. ولی اطلاعات فدراسیون ورزش‌های همگانی این آمار را ۵۶۲۵۴۷۲ نفر اعلام کرده است. بدون توجه به تفاوت‌های آماری در سراسر کشور می‌توان ادعا کرد، آمار شرکت کنندگان بیش از ۱۰ درصد جمعیت نیست(جلالی، ۱۳۹۰).

در پژوهش شهبازی و همکاران تحت عنوان ورزش همگانی (ضرورت، موانع و راهکارها) به بررسی موانع و راهکارهای ارتقای ورزش همگانی در ایران از نظر مدیران و متخصصان امر می‌پردازد. طبق نتایج از بین راهکارهای مربوط به ساختار تشکیلاتی و وضع قوانین ومقررات، سه راهکار مشخص کردن شرح وظایف تمام سازمان‌ها و نهادهای دست اندرکار ورزش همگانی، اتحاد و یکپارچگی بین سازمان‌های دست اندرکار ورزش خصوصی همگانی در کشور و فراهم کردن زمینه‌های ورود بخش خصوصی به ورزش همگانی دارای بالاترین اولویت بودند. از بین راهکارهای مربوط به آموزش همگانی و رسانه‌ای سه راهکار

انتقال پیام‌ها از طریق رسانه‌های مختلف و اطلاع رسانی از طریق صدا و سیما، استفاده از ایده‌های نوآورانه و جذاب برای گسترش ورزش همگانی و ترغیب مردم به کاهش استفاده از خودرو و در میان راهکارهای مربوط به نیروی انسانی؛ بهره‌گیری از نیروهای داوطلب در توسعه ورزش همگانی و تربیت کارشناسان و مدیران حرفه‌ای در ورزش همگانی و در میان راهکارهای مربوط به زیرساخت‌ها، سه راهکار طراحی شهری با رویکرد گسترش ورزش همگانی، احداث اماکن ورزشی، پارک‌ها و فضاهای باز و تجهیز آن‌ها با وسایل ورزشی و تفریحی و حمایت مالی دولت و پرداخت یارانه، بالاترین اولویت را به خود اختصاص دادند. از بین راهکارهای فرهنگی و اجتماعی، دو راهکار از بین بردن غلط درباره پرداختن بانوان به ورزش و تغییر نگرش رهبران دینی و مدیران دینی و مدیران ارشد کشور به ورزش از بالاترین اولویت برخوردارند (شهبازی و همکاران، ۱۳۹۲).

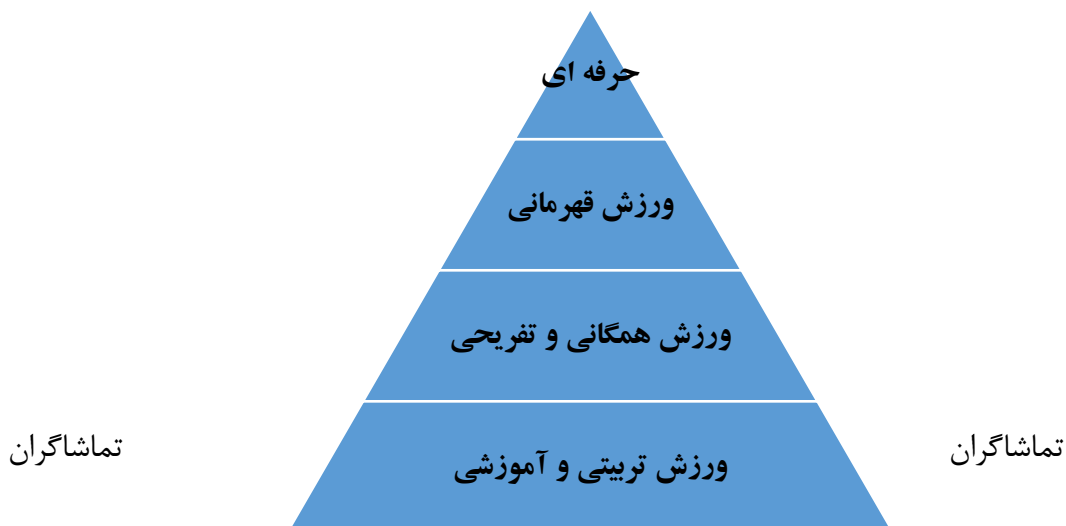
۲-۲۸- مشارکت ورزشی

مشارکت، بر وزن مفاعله از نظر لغوی به معنای شرکت دو جانبه و متقابل افراد برای انجام امری است. از نظر جامعه‌شناسی مشارکت نوعی فرایند تعاملی چند سویه است (گل شیری اصفهانی و همکاران، ۱۳۸۸). مردم از طریق برقراری روابط با یکدیگر و حفظ آن در طول زمان قادر به همکاری با یکدیگر می‌شوند تا به انجام اموری بپردازند که با به تنهایی قادر به اجرای آن نیستند یا اجرای آن با دشواری‌های زیادی همراه است.

از سویی، مشارکت همگانی شهروندان در امور اجتماعی و تصمیم‌گیری‌ها با درگیر ساختن همگان در امور جامعه خویش، در آنها احساس مسئولیت و تعلق به جامعه را تقویت می‌کند و نوعی وحدت و انسجام اجتماعی را جایگزین تفرقه می‌کند. به بیانی دیگر، مشارکت اجتماعی عامل تقویت همبستگی در شبکه‌های اجتماعی است. حضور افراد در فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجتماعی در بلندمدت موجب تعمیق روابط بین اعضای جامعه، افزایش احساس یگانگی، سعه صدر و تسامح و تساهل گردیده و در نتیجه به توسعه نهادهای مدنی و دموکراتیک خواهد انجامید، از سویی دیگر میزان این مشارکت‌ها

بیانگر سطح توسعه یافتگی جامعه به حساب می‌آید. زیرا که گستردگی، فراگیری و تنوع مشارکت اجتماعی جوامع در گرو بسط الگوهای تصمیم‌گیری، نظارت و کنترل اجتماعی دموکراتیک و کثرت‌گرا است (مهدوی و رحمانی خلیلی، ۱۳۸۷).

از نظر ورزشی نیز سطح مشارکت افراد در ورزش و سطح برنامه‌های ورزشی در هر جامعه بسیار متنوع است. یکی از راه‌های تدوین اهداف سازمان‌های ورزشی، توجه به سطوح مشارکتی افراد است. میزان مشارکت افراد در سطوح مختلف ورزش بر اهداف و سیاست‌های سازمان‌های ورزشی اثرگذار است و شناسایی سطوح مشارکت در ورزش، به تشکیل سازمان‌ها و انجمن‌های ورزشی متناسب با هر سطح کمک می‌کند. علاوه بر این می‌تواند در اولویت بندی اهداف برنامه‌های ورزشی نیز مفید باشد. شکل ۲-۲ یک مدل رایج سلسله مراتبی از سطوح مشارکت ورزشی آحاد جامعه را نشان می‌دهد. در این مدل وسیع‌ترین دامنه مشارکت به ورزش تربیت - آموزشی و ورزش همگانی و تفریحی اختصاص دارد. سطوح مشارکت ورزشی مردم در این سلسله مراتب تا ورزش حرفه‌ای به تدریج کاهش می‌یابد و در قله این سلسله مراتب، یعنی ورزش حرفه‌ای افراد کمتری به عنوان شرکت کنند مستقیم و فعال قرار دارند و بر عکس سطوح پایین، تماشاگران بسیاری را به خود جلب می‌کند (رمضانی نژاد، ۱۳۸۷).

شکل ۲-۹. سطوح مشارکت افراد در فعالیت های مختلف ورزشی

در ورزش همگانی و تفریحی، مشارکت افراد خودجوش و با انگیزه درونی، ذوقی، متغیر و زودگذر است. هدف اصلی سازمان‌ها و مدیریت فعال در این سطح، فراهم کردن حداکثر امکانات تفریحی طبیعی و مصنوعی است. افراد می‌توانند با تشکیل انجمن‌های خودجوش و مردمی در این سطح فعال شوند. بنابراین، در ورزش همگانی و تفریحی، هدف بازی و ورزش منظم نیست. هدف این نیست که فقط ورزش‌های رسمی برای افراد کم تجربه توسعه یابد، بلکه تغییر قوانین و مقررات رسمی ورزش برای مشارکت بیشتر افراد کم توان، مبتدی و گسترش فعالیت‌های ساده و ورزش‌های بومی و ابتکاری ضروری است. بر اساس سلسله مراتب رشد و اصول یادگیری حرکتی، بیشترین و غنی‌ترین تجارب حرکتی در جریان بازی یا تفریحات بدنی فراهم می‌گردد که برای کسب لذت یا سلامتی انجام می‌شود. بنابراین ورزش همگانی اساس سیاستگذاری ورزش جامعه را تشکیل می‌دهد؛ زیرا بدون ترویج القای یک فرهنگ سالم و صحیح اوقات فراغت که عمدتاً از طریق ورزش همگانی گسترش می‌یابد، مشارکت فعال و منفعل آحاد جامعه به سمت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای فراهم می‌شود. در واقع ورزش همگانی زمینه‌ای برای شناسایی و هدایت افراد مستعد به سمت ورزش قهرمان و پر کردن خلاء دموکراسی و اختصاص امکانات برابر به همه شهروندان است (رمضانی نژاد، ۱۳۸۷).

۲-۲۹- عوامل اثرگذار بر مشارکت ورزشی

به طور کلی، متغیرهای زیادی در پرداختن به فعالیت بدنی بزرگسالان دخیل هستند که می‌توان آن‌ها را طبق جدول ۱-۲ به چند عامل دسته‌بندی کرد (شهبازی و همکاران، ۱۳۹۲).

جدول ۲-۴ عوامل تأثیرگذار بر فعالیت ورزشی بزرگسالان

متغیرها	عامل
سن، نژاد، جنسیت، تأهل، وضعیت اجتماعی- اقتصادی و شاخص توده بدنی	عوامل جمعیت شناختی و زیستی
نگرش‌ها، موانع فعالیت بدنی، لذت بردن از فعالیت، منافع مورد انتظار، خودپنداره، شرایط روحی- روانی، دانش سلامت و تمرین، کمبود وقت، عوامل شخصیتی، تصویر بدنی، استرس، سلامت روانی، خودانگیزی، ارزشمندی نتایج فعالیت	روان شناختی، شناختی و احساسی
سابقه فعالیت در کودکی و نوجوانی، سابقه فعالیت در بزرگسالی، مصرف الکل، عادات غذایی، برنامه تمرینی در گذشته، ورزش در دوران مدرسه و داشتن مهارت برای رفع موانع	عوامل رفتاری و مهارتی
اندازه طبقه اجتماعی، مدل‌های ورزش کردن، وابستگی به گروه، تأثیرات پیشین خانواده، جدا بودن از جامعه، حمایت اجتماعی توسط دوستان یا خانواده	عوامل اجتماعی و فرهنگی
شدت فعالیت، نوع فعالیت، تلاش ادراک شده	ویژگی‌های فعالیت بدنی
دسترسی واقعی به اماکن و تسهیلات، دسترسی ادراک شده، روشنایی کافی، فصل سال، احساس لذت، هزینه برنامه ورزشی، تماشای فعالیت دیگران، ترافیک سنگین، تجهیزات خانگی، بالا بودن میزان جرائم در محله، امنیت محله، دسترسی به قطار شهری، وجود پیاده روها، رضایت از اماکن، کیفیت محله	عوامل محیطی

۲-۲۹-۱- عوامل جمعیت شناختی و اجتماعی - اقتصادی

مهمترین متغیرهایی که در نحوه گذران اوقات فراغت زنان نقش اساسی دارند عبارتند از: سن، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، شغل و سابقه کار، سطح درآمد و... می باشد (رضوی و پسرکلو، ۱۳۹۲).

روزیبانی (۱۳۸۰) برخی از ویژگی‌های زنان شرکت کننده در ورزش‌های همگانی شهر تهران را بررسی کرد. نتایج نشان داد که بیشترین شرکت کنندگان، متأهل و در گروه سنی (۳۰-۳۴) قرار داشتند. تحصیلات بیشتر آزمودنی‌ها و همسران آن‌ها در سطح دیپلم و پایین‌تر بود و شغل اکثر آزمودنی‌ها خانه-دار و شغل همسران آن‌ها نیز آزاد بود. اکثر شرکت کنندگان مالک ساختمان مسکونی خویش بودند و نیز

اهداف و انگیزه‌های شرکت کنندگان زن در ورزش همگانی را حفظ سلامتی، کسب نشاط، لذت و تناسب اندام بیان کرد.

غفوری (۱۳۸۲) طی پژوهشی عوامل موثر بر گرایش به ورزش همگانی و قهرمانی برای تعیین راهبردهای ورزش در ایران را مورد بررسی قرار داد و دریافت که عوامل مختلفی از جمله تقاضای اجتماعی، ساختار سازمان‌ها و رسانه‌های جمعی به طور معنی‌داری بر راهبردهای ورزش تأثیر گذارند.

پارسامهر و همکارانش (۱۳۸۵) تأثیر حمایت اجتماعی را بر مشارکت زنان در فعالیتهای ورزشی بررسی کردند. نتایج این بررسی تفاوت معنی‌دار مشارکت کنندگان را در فعالیتهای ورزشی با توجه به نوع حمایت اجتماعی از زنان برای مشارکت در فعالیتهای ورزشی نشان داده‌اند. نتایج تحلیل رگرسیون، نیز نشان داده که چهار متغیر ورزش کردن اعضای خانواده، ورزش کردن دوستان، درآمد و سودمندی ورزش در مرحله اول و حمایت اجتماعی در مرحله دوم توانسته‌اند به تربیت ۱۵/۹ و ۲/۱ از واریانس متغیر تحت مطالعه مشارکت زنان را در فعالیتهای ورزشی تشکیل دهند.

رضوی (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی وضعیت اجتماعی اقتصادی افراد شرکت کننده در فعالیتهای ورزش همگانی استان مازندران پرداخت و به این نتایج دست یافت که رابطه معنی‌داری بین میزان مشارکت در ورزش همگانی با وضعیت اجتماعی اقتصادی، سطح تحصیلات، تراکم خانواده و وضعیت اقتصادی افراد شرکت کننده وجود دارد و همچنین شرکت کنندگان در فعالیتهای ورزش همگانی عمدتاً از افراد متوسط و متوسط به پایین هستند.

مرادی و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی نقش چهارگانه رسانه‌های ورزشی در توسعه فرهنگ ورزش همگانی پرداخته‌اند. هدف از تحقیق حاضر، بررسی نقش چهارگانه رسانه‌های ورزشی (فرهنگ سازی، آموزشی، اطلاع رسانی و ایجاد مشارکت اجتماعی) در توسعه فرهنگ ورزش همگانی بود. بین نقش‌های چهارگانه رسانه‌های ورزشی با توسعه فرهنگ ورزش همگانی ارتباط معنی‌داری مشاهده شد. آزمودنی‌ها اظهار داشتند که با وجود تأثیر رسانه‌های ورزشی بر توسعه ورزش همگانی، رسانه‌های ورزشی توجه

مناسب و مطلوبی به این مسئله نداشته‌اند و در برنامه‌ریزی خود زمان لازم را به ورزش همگانی اختصاص نمی‌دهند و بیشتر برنامه‌سازی مختص ورزش‌های قهرمانی و حرفه‌ای است. با توجه به نتایج تحقیق، می‌توان برنامه‌ریزی عملیاتی مناسبی در جهت تعامل با رسانه‌ها و استفاده از ظرفیت‌های آنها برای توسعه ورزش همگانی در ابعاد مختلف انجام داد.

معین‌الدینی و صنعت‌خواه (۱۳۹۱) در تحقیقی به عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش شهروندان به ورزش همگانی در شهر کرمان پرداخته‌اند. نتایج تحلیل مسیر نشان می‌دهد که متغیرهای تصور شخص از بدن، مصرف رسانه‌ای و سرمایه فرهنگی ورزش محور تأثیر مستقیم و به ترتیب در حدود ۱۳ درصد، ۲۰ درصد و ۱۶ درصد را بر گرایش شهروندان به ورزش همگانی داشته‌اند و متغیرهای سرمایه اقتصادی ورزش محور، سرمایه اجتماعی ورزش محور، تنها و از راه سرمایه فرهنگی ورزش محور، تأثیری غیرمستقیم بر گرایش شهروندان به ورزش داشته‌اند.

۲-۳۰- انگیزه مشارکت در ورزش همگانی

گرسنگی، تشنگی و لذت طلبی از سائق‌های^(۱) اولیه‌اند که همیشه بر فعالیت آدمی اثر می‌گذارند. این سائق‌ها، نیازهای^۳ مربوط به امنیت عاطفی، محبت، تعلق، جلب احترام و غیره را به وجود می‌آورند و سپس باعث پیدایش انگیزه‌هایی^۴ نظیر کار، پیشرفت، ارتقاء حس برتری طلبی در رقابت، پرخاشگری به هنگام خشم و غیره می‌شوند. در نهایت حالت انگیزش به پیدایش رفتارهایی^(۵) مانند احترام به خویشتن، خودکامیابی و خویشتن‌شناسی منجر می‌گردد. انگیزش کلید انجام هر کاری در ورزش، تدریس، تجارت و در هر تلاش مهم و مبارزه‌جویانه دیگر است. انگیزش باید در ارتباط با عوامل گوناگونی باشد که رفتار را

۱. Drive

۲. Needs

۳. Motive

۴. Behaviors

۵. Rapaport

۶. William James

۷. Mc Dougall

تحریک و کنترل نماید. در واقع انگیزه ها، رفتار افراد را تحریک، تقویت و هدایت می کنند (جلالی، ۱۳۹۰).

در زمینه ورزش انگیزه ورزشکاران برای شرکت در فعالیت ها و رقابت های ورزشی از جنبه های زیادی بررسی شده است؛ برخی از روان شناسان ورزش، ابعاد انگیزه ورزشکاران و سایر شرکت کنندگان در فعالیت های ورزشی را با عنوان جهت گیری ورزشی در فعالیت، تمرین و رقابت طبقه بندی و توصیف کرده اند. با شناخت این ابعاد در ورزشکاران، می توان میزان انگیزش، تمایل و آمادگی افراد را برای شرکت در رقابت ها و فعالیت های ورزشی جهت دهی کرد. این موضوع حتی در توسعه مهارت های روانی ورزشکاران، شناسایی نقاط ضعف و قوت روانی یا تقویت و آماده سازی افراد برای رشته های ورزشی یا اجرای مهارت های خاص و عملکرد ورزشی در موقعیت های مختلف رقابت، بسیار مهم و ضروری است.

۲-۳۰-۱- انگیزش درونی

انگیزش درونی در برخی از نیازهای روان شناختی خاص مانند: علت، کارایی و کنجکاوی شخص ریشه دارد. هنگامی که افراد برای ارضای نیازها به خاطر علت، کارایی و کنجکاوی شخصی فعال می شوند، با انگیزه های درونی عمل می کنند. این نوع انگیزش از نظر کیفیت، متفاوت با نیازهای فیزیولوژیک و انگیزش بیرونی نظیر پول و پاداش است. این نوع انگیزش به طور خود انگیزه از گرایش های درونی، یعنی از نیازهای روان شناختی و فطری سرچشمه می گیرد و رفتار را بدون پاداش های بیرونی برمی انگیزاند. رفتارهایی که با انگیزه های درونی برانگیخته شده اند، باعث می شوند که افراد دائماً تلاش کنند تا محیطشان را درک کرده و آن را جذب کنند. وقتی محیط درک شد، می توانند در آن مؤثر باشند. این نیازهای روان شناختی، فرد را وا می دارد تا غلبه بر محیط را بخواهد. از این گذشته هنگامی که افراد براساس کنجکاوی، شایستگی و خود مختاری عمل کرده و بر محیطشان غالب می شوند، به خاطر انجام این کار احساس هیجان مثبت (علاقه و لذت) می کنند (تدنویس، ۱۳۷۵). از نظر دایان گیل^۱ (۲۰۰۰)، هر

۱. Gill

چند پاداش‌های بیرونی معمول هستند، ولی اکثر افراد در فعالیت‌های ورزشی و بدنی به دلیل انگیزه‌های درونی شرکت می‌کنند که یک کلید مؤثر روی روش و رفتار تمرینی است.

۲-۳۰-۲- انگیزش بیرونی

در جریان تقویت‌های مثبت و منفی که فرد از منابع بیرونی دریافت می‌کند، انگیزش بیرونی شکل می‌گیرد. تقویت‌کننده‌ها به عنوان پاداش‌های خارجی شناخته می‌شوند. انگیزش بیرونی در حول سه مفهوم اصلی پاداش‌ها، تنبیه‌کننده‌ها و مشوق‌ها قرار دارد و بر خلاف انگیزش درونی که دوام دارد، اثر انگیزش بیرونی موقتی است (خالقی، ۱۳۸۲). در افرادی که هدف‌گرا نیستند یا انگیزه درونی پایینی دارند، انگیزش بیرونی را باید جهت باروری و به دست آوردن انگیزه‌های درونی مورد استفاده قرار داد. در این زمینه تحقیق فردریک و رایانز^۱ در سال ۱۹۹۳ نشان داد، انگیزه افرادی که در رقابت شرکت می‌کنند با انگیزش شرکت‌کنندگان در ورزش‌های تفریحی متفاوت است. افراد شرکت‌کننده در ورزش‌های رقابتی، روی منابع انگیزش بیرونی تمرکز داشتند در حالی که افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های تفریحی بیشتر روی انگیزه‌های درونی (سرگرمی، علاقه مندی و توسعه مهارت) متمرکز بودند. یکی از عواملی که باعث افزایش و استمرار افراد جامعه به مشارکت در ورزش‌های همگانی و تفریحی می‌باشد، انگیزش آن افراد است. انگیزش به بیان ساده عبارت است از جهت و شدت تلاش فرد. انگیزه مشارکت ورزشی نیز به تفاوت‌های فردی برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی می‌پردازد، زیرا بسته به تفاوت‌های فردی و رشته‌های مختلف ورزشی نوع انگیزش افراد در دستیابی به اهداف (اهداف ورزشی) اهمیت خاصی دارد. بررسی نتایج تحقیقات مختلف در ایران نشان می‌دهد که افراد با انگیزه‌های متفاوتی مانند کسب نشاط، احساس لذت و پیشگیری از بیماری و شادابی و لاغر شدن و حفظ سلامتی در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند (اسلامی به نقل از رضانی نژاد، ۱۳۹۲).

در پژوهش فولادیان و همکاران (۱۳۸۸) به ارتباط انگیزه مشارکت ورزشی با سوگیری ورزشی

۱. Frederick & Rayans

دانشجویان ورزشکار دانشگاه فردوسی مشهد پرداخته شده است. نتایج نشان داد بین مؤلفه های سوگیری ورزشی (رقابت طلبی، میل به پیروزی و هدف گرایی) و مؤلفه های انگیزه مشارکت ورزشی ارتباط مستقیم و معنی داری وجود دارد. همچنین، نتایج تحقیق نشان داد بین انگیزه مشارکت ورزشی دانشجویان ورزشکار دختر و پسر و دانشجویان ورزشکار رشته های ورزشی انفرادی و گروهی تفاوت معنی داری وجود دارد، به گونه ای که ورزشکاران پسر و ورزشکاران رشته های گروهی از انگیزه مشارکت ورزشی بیشتری برخوردار بودند. در نهایت، نتایج نشان داد بین انگیزه مشارکت ورزشی دانشجویان ورزشکار رشته های تحصیلی تربیت بدنی و غیرتربیت بدنی تفاوت معنی دار وجود ندارد.

کارن هوسپر و همکاران^۱ (۲۰۰۸) به ارتباط بین عوامل انگیزشی و فرهنگ پذیری و مشارکت در ورزش در میان زنان جوان ترکیه و مراکش در هلند پرداخته است. این مطالعه در بین گروه های قومی ترکیه و مراکش که در آمستردام هلند زندگی می کنند صورت پذیرفته که در ۲۰۰۴-۲۰۰۳ انجام شده بود. نتایج نشانگر آن بود که فرهنگ به شدت با مشارکت در ورزش در میان زنان ترکیه ارتباط دارد، اما در میان زنان مراکشی ارتباطی ندارد. مشارکت بیشتر در ورزش در میان زنان ترکیه با فرهنگ پذیری بالاتر توسط "باورهای فرهنگی خاص" و به میزان کمتر توسط "معایب درک" و ارزیابی "خودکارآمدی" مشاهده شد. این نتایج تأکید می کند که به منظور تحریک مشارکت در ورزش در میان زنان ترکیه، اعتقادات فرهنگی خاص باید به هنگام توسعه یک مداخله حساس در فرهنگ در نظر گرفته شود.

۲-۳۱- موانع مشارکت در ورزش همگانی

نظر به ارزش والای زن در جامعه و با توجه به اینکه زنان نیمی از جامعه را تشکیل داده و محور خانواده به شمار می آیند، بنابراین باید از نظر روانی و جسمانی از سلامت و شادابی برخوردار باشند. اوقات فراغت یکی از روش هایی است که به زنان کمک می کند تا ضمن شرکت در فعالیت های فراغتی، علاوه بر وظایف شغلی، وظایف مادری را بهتر انجام داده و فرزندان بهتری را تربیت کنند و نسل سالم تری به جامعه تحویل دهند (علوی زاده، ۱۳۸۵). شناسایی موانعی که بر سر راه مشارکت ورزشی زنان وجود دارد

۱. Hosper. et all

می‌تواند کمک شایانی به رفع آن‌ها و ارائه راهکارهای مؤثری در زمینه بالابردن مشارکت در فعالیت‌های ورزشی نماید. پژوهشگران عوامل بازدارنده متعددی را شناسایی کرده و راه‌های کنترل و مهار کردن این موانع را نیز ارائه داده‌اند. نتایج مطالعات نشان می‌دهد موانعی مثل محدودیت‌های فرهنگی، کنترل شدید خانواده، کمبود وقت، عدم دسترسی به امکانات، نداشتن پول، نبود مکان ورزشی مناسب، نداشتن یک همراه، احساس ناامنی، تجارب منفی، تنبلی، عدم آگاهی و مشکلات جسمی یا روانی، رایجترین عواملی هستند که به عدم مشارکت دامن می‌زنند (نادریان جهرمی و هاشمی، ۱۳۸۸). کرافورد و همکاران^۱ (۱۹۹۱) موانع مشارکت را با توجه به درجه اهمیت در هرمی قرار داده و نظریه مدل هرمی موانع ارائه شده است. آنان موانع را به سه دسته درون فردی، بین فردی و ساختاری تقسیم کردند. که موانع درون فردی شامل بی میلی، عدم آگاهی، مشکلات جسمانی یا روانی و موانع بین فردی شامل نداشتن همراه، عدم تعلق به گروه یا محیط، احساس ناامنی محیطی، تجارب منفی و موانع ساختاری شامل نبود وقت، نبود امکانات، نبود وسیله نقلیه و نداشتن پول بودند (نادریان و همکاران، ۱۳۸۸).

مؤتمنی و همکاران (۱۳۹۳) نیز موانع بازدارنده در بانوان را برشمرده‌اند:

۲-۳۱-۱- موانع اجتماعی

- عدم اطلاع رسانی به زنان در مورد ورزش
- عدم حمایت دوستان و همراهی آنان در مشارکت در فعالیت‌های ورزشی
- عدم حمایت رسانه‌های جمعی از ورزش زنان و تبلیغات لازم در این زمینه
- عدم توجه مسئولان به ورزش زنان
- ترسیدن از آسیب‌های جسمی ناشی از ورزش
- نبود الگوهای موفق ورزش زنان در جامعه

^۲. Crawford. et all

^۳. Interpersonal

^۴. Interpersonal

^۵. Structural

۲-۳۱-۲- موانع فرهنگی

- رعایت شئونات اسلامی و حفظ حجاب
- وجود فرهنگ مرد محوری در جامعه ورزش
- مزاحمت از جانب دیگران در مسیر رفت و برگشت
- نگرانی از نگرش منفی دیگران
- ترس از آسیب رسیدن به اعتقادات مذهبی
- وجود تفکر تأثیرات منفی ورزش بر ظاهر زنانه

۲-۳۱-۳- موانع شخصی

- محدودیت های مربوط به توانایی جسمی زنان برای انجام برخی از ورزش ها
- کمبود وقت و زنان به علت مشغله زیاد کاری
- عدم خود اعتمادی و خود باوری زنان
- کمبود علاقه
- نداشتن انگیزه لازم
- عدم مهارت های لازم
- تنبلی و بی حوصلگی
- خجالتی بودن

۲-۳۱-۴- موانع خانوادگی

- تعهدات خانوادگی
- مخالفت والدین و همسر با ورزش
- ورزش نکردن اعضای خانواده
- وضعیت اقتصادی خانواده

➤ مراقبت از فرزند و وظایف خانه‌داری

➤ ترس والدین از افت تحصیلی دختران

۲-۳۱-۵- موانع امکاناتی

➤ کمبود وسایل نقلیه و حمل و نقل

➤ عدم دسترسی به فضاها و سالن‌های مناسب ورزشی زنان

➤ کمبود و گرانی وسایل ورزشی زنان

➤ نامناسب بودن وقت فعالیت امکان ورزشی

➤ عدم سرمایه‌گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان

➤ گرانی هزینه شرکت در فعالیت‌های ورزشی مربوط به زنان (لباس و...)

۲-۳۲- پیامدها و اثرات مشارکت در ورزش همگانی

تأثیر ورزش بر حالات روانی و جسمانی دارای ابعاد گوناگونی است که در صورت دسته‌بندی آن‌ها باید ورزش را در ابعاد اجتماعی، روان‌شناسی و فیزیولوژیکی مطرح کرد. برخی مانند «کنیون»^۵ و «مکفرسون»^۶ (۱۹۷۳) معتقدند که ورزش در این فرایند نقش بسزایی دارد و باعث می‌شود که فرد «اجتماعی» شده و یکی از اصلی‌ترین و حساس‌ترین بحث‌ها در خصوص اجتماعی شدن توسط ورزش این است که هیچ شخصی ورزشکار یا ورزش دوست متولد نمی‌شود و این محیطی که فرد در آن رشد می‌کند و عواملی مانند خانواده، مدرسه، دوستان و جامعه و... است که با ایجاد علاقه باعث ورزشکار یا ورزش دوست شدن فرد و نهایتاً اجتماعی شدن او می‌شود (فلاحی و حاجی‌لو، ۱۳۷۲). همچنین می‌توان از اثرات ورزش همگانی کسب نشاط و احساس لذت، غنی‌سازی اوقات فراغت، کسب سلامتی و آمادگی جسمانی، بهبود روابط شغلی، پیوند و ارتباطات اجتماعی و شیوه زندگی، پیشگیری و درمان بیماری‌ها، دست‌یابی به فواید و آثار ورزش، فرح بخشی و بی‌خطر بودن، تخلیه انرژی و دفع سموم، مدیریت و

^۵ Kenyon

^۶ Mcpherson

کاهش وزن و برخورداری از تناسب اندام، برخورداری از عواطف اجتماعی، گسترش تعامل و روابط اجتماعی را برشمردند (جوادی پور و همکاران، ۱۳۹۱). در همین رابطه وید و بیکر^۱ بیان می‌کند که ۵۰ درصد از علل مربوط به ضعیف شدن و از دست دادن نیروی حیاتی در سنین ۷۰ - ۳۰ سالگی به علت عدم تحرک بدنی بوده، به طوری که این افراد چنانچه به ورزش بپردازند بین ۱۰ تا ۲۵ سال به عمر خود خواهند افزود، و در این میان تأثیر ورزش در بین افرادی که بعلت عدم تحرک دچار ناراحتی‌ها و بیماری‌ها گشته‌اند به مراتب بیش از سایرین است. سینگر (۱۹۸۰) در مطالعات خود در خصوص رشد اجتماعی وابسته به مشارکت ورزشی به این نتیجه رسید که فعالیت‌های گروهی سبب افزایش مهارت‌های اجتماعی، روابط بین فردی، مهارت‌های حل مسئله، و رشد اجتماعی افراد می‌گردد (به نقل از امیرتاش، ۱۳۸۵).

همچنین به اعتقاد رفیع‌پور (۱۳۷۸)، مشارکت در فعالیت‌های ورزشی - تفریحی علاوه بر پرورش جسم، موجب بوجود آمدن یک سیستم متعادل روانی با "اعتماد به نفس" بالا می‌گردد که در شرایط جهان سوم با گسترش پیچیدگی روابط اجتماعی و اختلال در ارضای نیاز و در نتیجه انواع نگرانی‌ها، مشکلات روانی و مصائب اجتماعی، یکی از بهترین راه‌حل‌ها است و به پرورش فکر کمک می‌کند. اکثر دانشمندان برای تفکر بهتر و کسب اکسیژن برای سلول‌های مغزی به ورزش می‌پردازند. به عنوان مثال «کارپف» قهرمان شطرنج در طول روز ۷ ساعت تمرین شطرنج و ۲ ساعت ورزش می‌کرد.

صاحب نظران ورزشی فرانسه در گزارش به دولت فرانسه در تأیید تأثیرات ورزش و توسعه آن در کشور نوشته‌اند: ورزش که وسیله تجلی و شکوفایی شخصیت است طبیعتاً راه پیشرفت را پیموده است تمدن ما اگر بخواهد انسان را از خطرات عدم تعادل روحی و جسمی مصون بدارد و او را در تجلی تمام و کمال شخصیتش یاری دهد، باید پیشرفت ورزش را تسریع کند. بدون علت نیست که امروزه ورزش و تربیت بدنی وسیله‌ای ارزشمند برای اوقات فراغت میلیون‌ها نفر از مردم آگاه دنیا می‌باشد. نتایج مطلوب جسمانی، روحی، طرفداران بیشتری پیدا می‌کند بدون این که جنبه‌های قهرمانی آن مورد توجه عامه

^۱.Wade & Bikar

مردم باشد(نبی زاده، ۱۳۸۷).

مطالعه‌ای در کشور فنلاند (۲۰۰۴) نشان داد افرادی که حداقل ۲ یا ۳ بار در هفته ورزش می‌کنند به طور معنی داری کمتر افسرده و عصبانی می‌شوند، کمتر استرس دارند و بدگمانی و حس عدم اعتماد کمتری در مقایسه با افرادی که اصلاً ورزش نمی‌کنند دارند، همچنین درک آن‌ها از سلامتی، بهداشت و تندرستی بهتر بوده و دارای سطح بالایی از احساس وابستگی و تعلق و احساس قوی‌تری از ارتباط اجتماعی هستند. نهایتاً ارتباط قوی بین احساس خوب بودن از نظر روانی و ورزش کردن منظم وجود دارد(دان^۱ و همکاران، ۲۰۰۵). با ورزش علائم اضطراب و افسردگی کاهش یافته و با بهبودی خلق، احساس خوب بودن را ارتقاء می‌بخشد. حتی یک جلسه ورزش‌های هوازی و بی‌هوازی می‌تواند اثرات مثبتی بر خستگی و عصبانیت داشته باشد. تمرینات ورزشی هوازی به مدت ۹ هفته و هر هفته سه جلسه ۲۰ دقیقه‌ای، باعث کاهش افسردگی و افزایش مکانیسم‌های سازگاری زنان افسرده می‌شود(زارع پور و همکاران، ۱۳۹۱).

به طور کلی ورزش دارای کارکردهایی در ابعاد فردی و اجتماعی است:

الف) کارکرد ورزش در ابعاد فردی: در این نوع کارکرد تأثیر ورزش در پرورش صفات و ویژگی‌های فردی مانند پرورش خصوصیات اخلاقی، رشد شخصیت، اعتماد به نفس، پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی و احساس بهتر بودن در زندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

ب) کارکرد ورزش در ابعاد اجتماعی: در این نوع کارکرد تأثیر و یا رابطه این پدیده با فرآیند اجتماعی شدن، ورزش و تحولات اجتماعی، وحدت ملی، افزایش سطح بهداشت جامعه، رشد اقتصادی و غیره بررسی و تحلیل می‌شود(ازکیا و همکاران، ۱۳۸۹).

۲-۳۳- تعهد به مشارکت ورزشی

راولند و فریدسون (۱۹۹۴)^۲ این نظر را مورد تأیید قرار داده‌اند که افراد باید یک رویه همراه با تعهد

^۱ Dunn. et all

^۲ Rowland & Freedson

و دلبستگی را برای مشارکت مستمر در فعالیت‌های ورزشی در زندگی روزمره، برای تمام طول عمر خود و به طور منظم در سبک زندگی خود قرار دهند تا از فوائد آن در تمام طول زندگی بهره‌مند گردند. آنها معتقدند برای ایجاد شرایط لازم برای مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی، ورزش باید به صورت لذت بخشی در سنین پایین به افراد ارائه گردد تا آنها بتوانند در آینده دوباره به آن تمایل پیدا نمایند. ارائه ورزش به صورت لذت بخش به افراد سبب می‌گردد که مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت یک میل درونی درآمده و مشارکت افراد در آن بطور مداوم ادامه یابد. به نظر آنها ایجاد شرایط لازم برای شکل‌گیری تجارب لذت بخش و خوشایند در ورزش راهکاری مناسب برای افزایش سطح فعالیت‌های ورزشی در سنین پایین می‌باشد که به نوبه خود سبب تغییر نگرش افراد در خصوص ارزش تمرین و فعالیت بدنی و از همه مهم‌تر، کسب نتایج بلند مدت و سودمندتری مانند سلامتی برای افراد از طریق مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی در طول زندگی‌شان می‌گردد (پارسامهر، ۱۳۹۰).

در پژوهشی دیگر حسینی و همکاران (۱۳۹۲) به ارتباط بین انگیزه های مشارکت، لذت و تعهد ورزشی بانوان شرکت کننده در فعالیت‌های ورزشی پرداخته است. نتایج نشان داد که بین تعهد ورزشی و لذت ورزشی با انگیزه درونی و بیرونی ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد، بین دو متغیر لذت و تعهد ورزشی نیز همبستگی مثبت و متوسطی مشاهده شد. آزمون تحلیل مسیر نیز نشان داد که عوامل (لذت ورزشی، انگیزه درونی و انگیزه بیرونی) به طور مستقیم و غیرمستقیم، بر تعهد ورزشی تأثیر داشت. لذت ورزشی به عنوان یک متغیر میانجی در این مدل نقش ایفا می‌کرد. همچنین در قسمت اثر کل مشخص شد که لذت ورزشی بیشترین تأثیر ($\beta=0/58$) را بر تعهد ورزشی داشت. ضریب تعیین متغیرهای درون زا نشان داد که به ترتیب ۲۹٪ و ۴۵٪ از واریانس متغیرهای لذت و تعهد ورزشی توسط متغیرهای برون زا قابل تبیین می‌باشد. در نهایت، کلیه شاخص های برازش مدل نیز نشان دهنده برازش مطلوب مدل بودند.

۲-۳۴- تحقیقات انجام شده

۲-۳۴-۱- تحقیقات داخلی

پارسامهر و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان تبیین نقش سرمایه اجتماعی در توسعه مشارکت ورزشی جوانان (مطالعه موردی: شهر یزد) به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن با مشارکت ورزشی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد ($r = 0/392$).

میریوسفی و رحیمی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان رابطه مشارکت ورزشی و سرمایه اجتماعی جانبازان و معلولان به این نتیجه رسیدند که بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد ($r = 0/176$).

احمدپور و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان مدل‌سازی نقش ورزش در فرآیند شکل‌گیری هویت ملی به این نتیجه رسیدند که ورزش و مشارکت ورزشی می‌تواند تاثیر مثبتی بر هویت در تمام سطوح به ویژه هویت ورزشی بگذارد.

رحیمی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی زنان و میزان مشارکت پذیری آنان در فعالیت‌های ورزشی (مورد مطالعه زنان ۱۵ سال به بالای شهر خلخال) به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن با مشارکت ورزشی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

نورعلی‌وند و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش سرمایه اجتماعی در تبیین مشارکت ورزشی (مورد مطالعه: زنان استان ایلام) به این نتیجه رسیدند که رابطه مثبت و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد ($r = 0/77$).

پارچه فروش (۱۳۹۴) در تحلیل رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمان، رفتار شهروندی کارکنان، هویت و تعهد سازمانی دریافت که رابطه مثبت و معناداری بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و رفتار شهروندی، هویت و تعهد سازمانی وجود دارد.

نتایج پژوهش منوچهری‌نژاد و همکاران (۱۳۹۴) حاکی از آن است که روابط درون خانواده و حمایت درون خانواده به ترتیب ۱۳ و ۱۱ درصد از میزان مشارکت ورزشی دانش‌آموزان دختر را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین مشارکت اجتماعی و عضویت در نهادهای داوطلبانه، ۳۴ درصد از مشارکت ورزشی پسران و ۲۰ درصد از مشارکت ورزشی دختران را تبیین می‌نماید.

مشکینی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان ارزیابی هویت اجتماعی در محله‌های شهری (مورد مطالعه محله اوین شهر تهران) به این نتیجه رسیدند که هویت اجتماعی اثر مثبت و معنی داری بر مشارکت ورزشی دارد ($F=0/246$).

زاهدی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان ارتباط بین سرمایه اجتماعی با مشارکت ورزشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی شمال شرق استان تهران به این نتیجه رسید که بین سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد ($F=0/402$).

قاسم زاده و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان نقش هویت تیمی و هویت سازمانی بر عملکرد شغلی و مسئولیت اجتماعی به این نتیجه رسیدند که هویت تیمی با عملکرد شغلی و مسئولیت اجتماعی رابطه مثبت و معنی دار دارد و از طریق هویت سازمانی باعث افزایش عملکرد شغلی و مسئولیت اجتماعی کارکنان می‌شود.

اسلامی مرزنگلاته و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان رابطه سرمایه اجتماعی و مشارکت زنان در فعالیتهای ورزشی (مورد مطالعه: زنان شهر گرگان) به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن با مشارکت ورزشی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

فیضی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان مدل معادلات ساختاری عوامل مؤثر بر سرمایه اجتماعی کارکنان اداره کل ورزش و جوانان خراسان رضوی به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی تاثیر مثبت و معنی داری بر هویت ($F=0/774$) و مشارکت تیمی ($F=0/772$) دارد.

موتمنی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی به شناسایی و اولویت بندی موانع پیش روی بانوان در انجام فعالیتهای ورزشی شهرستان سمنان پرداخته‌اند. بدین منظور ابتدا، موانع پیش روی در ۵ دسته طبقه-

بندی گردید و با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، اولویت‌بندی صورت پذیرفت. نتایج تحقیق نشان داد که عدم توجه مسئولان به ورزش زنان، وجود فرهنگ مرد محوری، کمبود وقت و زمان، وضعیت اقتصادی و عدم سرمایه‌گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان مهم‌ترین موانع در هر یک از این ۵ دسته می‌باشد. با توجه به نتایج پیشنهاد می‌گردد که بانوان مسئولیت و مشارکت بیشتری در امر برنامه ریزی‌های ورزشی داشته باشند و بودجه مناسب و برابری با آقایان به آن‌ها اختصاص یابد همچنین بایستی مسئولین ورزشی کشور درصدد حل مشکلات اجتماعی به ویژه تغییر فرهنگ مرد محوری باشند. لازم است تا با تبلیغات گسترده و هدفمند، هزینه‌های ورزشی را جزء لاینفک سبد مصرفی خانوارهای ایرانی قرار داد.

روزبهنانی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر موانع مشارکت زنان سالمند در فعالیت‌های ورزشی تفریحی استان البرز پرداخته است. یافته‌های تحقیق نشان داد که عوامل اجتماعی، سلامتی، امکانات و تسهیلات، عوامل اقتصادی، عوامل شخصی و زمان به عنوان موانع مشارکت زنان سالمند استان البرز در فعالیت‌های ورزشی تفریحی می‌باشد و عوامل علاقه و ناآگاهی از عوامل مؤثر بر عدم مشارکت زنان سالمند استان البرز در فعالیت‌های ورزشی تفریحی نمی‌باشد.

مهدی زاده و اندام (۱۳۹۳) در تحقیقی به راهکارهای توسعه ورزش همگانی در دانشگاه‌های ایران پرداخته‌اند. در تحلیل عاملی اکتشافی، از ۶۶ سوال پرسشنامه موانع، ۱۳ سؤال با داشتن بار عاملی مناسب در شش عامل سازمانی و مدیریتی، محیطی، روانشناختی، درون فردی، عدم حمایت اجتماعی و محدودیت زمانی قرار گرفتند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد عامل‌های "عدم حمایت اجتماعی" و "سازمانی مدیریتی" هر یک با بارعاملی $0/83$ و $0/79$ بیشترین تأثیر را در تبیین مشارکت ورزشی داشتند. توجه به عوامل بازدارنده (موانع) شناسایی شده در این پژوهش و سعی در برطرف کردن آن‌ها می‌تواند زمینه مشارکت هرچه بیشتر جامعه دانشگاهی در فعالیت‌های بدنی و برنامه‌های ورزش همگانی دانشگاه را فراهم نماید.

هدف از پژوهش قهرمانی و همکاران (۱۳۹۲) بررسی عوامل بازدارنده مؤثر بر میزان شرکت معلمان

زن مقطع سه گانه تحصیلی در فعالیت‌های ورزشی شهر مرند به منظور ارائه راهکارهای مناسب بوده است. نتایج بیانگر این است که با افزایش تنوع عوامل بازدارنده، میزان مشارکت در فعالیت‌های ورزشی کاهش می‌یابد و از شرکت بانوان معلم در ورزش جلوگیری می‌کند، لذا توجه مسئولین امر نسبت به کاهش این عوامل با استفاده از برنامه‌های هدفمند و سیاست گذاری اصولی می‌تواند مشارکت زنان را در فعالیت ورزشی هموار نموده و موجبات توسعه و رشد جامعه را فراهم آورد.

آقایی و فتاحیان (۱۳۹۱) در پژوهشی به تجزیه و تحلیل تطبیق پذیری موانع مشارکت ورزشی دبیران زن ورزشکار و غیر ورزشکار با استفاده از مدل هرمی موانع کرافورد در دبیران شهر همدان پرداخته است. نتایج نشان داد در هر دو دسته دبیران زن ورزشکار و غیرورزشکار موانع ساختاری مهمترین و تأثیرگذارترین موانع به حساب می‌آیند و موانع بین فردی و موانع درون فردی در درجه بعدی اهمیت قرار دارند. اولویت بندی موانع مشارکت ورزشی دبیران در سه حوزه مذکور قابل تطبیق با مدل هرمی موانع کرافورد نبود، بنابراین توجه به موانع ساختاری و زیربنایی در حیطه تحقیق حاضر لازم و ضروری است و برطرف کردن موانع ساختاری گام مؤثر و مفیدی در ارتقای فرهنگ ورزش و سلامت به حساب می‌آید.

پارسامهر و ترکان (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های ورزشی (مطالعه موردی: پرستاران بیمارستانهای دولتی شهر یزد) به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های ورزشی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد (۰/۱۷۱ = t).

رحمانی فیروزجاه و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان سنجش تمایز سرمایه اجتماعی جوانان با محوریت مشارکت ورزشی (مطالعه موردی: دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه مازندران) به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی اثر مثبت تری بر دانشجویان ورزشکار نسبت به دانشجویان غیر ورزشکار دارد.

هزارجریبی و لهراسبی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با هویت جمعی

به این نتیجه رسیدند که بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد ($r = 0/447$).

نقدی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی به موانع فرهنگی - اجتماعی مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی پرداخته‌اند. نتایج نشان‌گر پایگاه اقتصادی اجتماعی بالاتر، میزان سرمایه فرهنگی، تمایل فردی و حمایت اجتماعی بیشتر از زنان ورزش کار نسبت به زنان غیر ورزشکار است. نگرش خانواده زنان ورزشکار، مثبت‌تر و میزان پذیرش باورهای قالبی به طور معنی‌داری کمتر از زنان غیر ورزشکار است. اما از نظر سودمندی ادراک شده تفاوت معنی‌داری بین دو گروه وجود ندارد. نتایج رگرسیون لجستیک نشان داد که متغیرهای سرمایه فرهنگی و تمایل فردی دو متغیر تأثیرگذار بر احتمال مشارکت ورزشی است. در تحقیق کریمیان و همکاران (۱۳۹۰) به تعیین الگوی عوامل بازدارنده از مشارکت در فعالیت‌های ورزشی کارکنان بیمارستان‌های آموزشی شهر اصفهان بر اساس مدل سلسله مراتبی اوقات فراغت پرداخته شده است. طبق یافته‌های این پژوهش، ترتیب و توالی عوامل سه‌گانه فردی، بین فردی و ساختاری تابع مدل سلسله مراتبی عوامل بازدارنده برای پرداختن به فعالیت‌های ورزشی در اوقات فراغت به دست نیامد. به ترتیب عوامل ساختاری، عوامل فردی و در نهایت عوامل بین فردی به لحاظ اولویت قرار گرفتند. در عوامل ساختاری عوامل اقتصادی بیشترین نقش را در عدم مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ایفا نمودند و همچنین نتایج نشانگر این بودند که جهت افزایش مشارکت کارکنان بیمارستان‌ها در فعالیت‌های ورزشی در اوقات فراغت، مدیران بیمارستان‌ها می‌بایست علاوه بر تلاش برای تعدیل و به حداقل رساندن عوامل بازدارنده، با فرهنگ سازی و ایجاد بستری مناسب برای مشارکت کلیه کارکنان بیمارستان‌ها در فعالیت‌های ورزشی، سلامت جسمانی و روانی کارکنان را بهبود و بهره‌وری آنان را افزایش دهند.

کامران و ارشادی (۱۳۸۸) در مقاله‌ای پیرامون سرمایه اجتماعی، عواملی را برای سلامت مطرح می‌کند و سرمایه اجتماعی را شامل عناصری از قبیل کنش‌گرایی در یک موقعیت اجتماعی، تعاملات بین افراد، گروه‌ها و اجتماعات، نهادها، هنجارهای اجتماعی و ارزش‌های مشترک، مشارکت در شبکه‌ها، احساس اعتماد، امنیت و تعهد متقابل، به هم پیوستگی و هویت گروهی و اجتماعی و استفاده از منابع و

منافع مشترک می‌داند. (کامران و ارشادی ۱۳۸۸:۳۳)

نادریان جهرمی و هاشمی (۱۳۸۸) در پژوهشی به عوامل بازدارنده‌ی مشارکت ورزشی زنان کارمند شهر اصفهان پرداخت. جامعه آماری تحقیق را کلیه زنان کارمند در مشاغل دولتی ادارات شهر اصفهان در سال ۱۳۸۵ تشکیل داده‌اند و نمونه ۴۰۰ نفر می‌باشد. عوامل بازدارنده مشارکت ورزشی در شش حوزه فرهنگی- اجتماعی، اقتصادی و مالی، نیروی انسانی متخصص، نگرش خانوادگی، تجهیزات و امکانات، تبلیغات و رسانه‌ها بررسی شد نتایج نشانگر این بود که بین عدم استفاده از مشارکت ورزشی زنان کارمند با عوامل فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و نگرش خانوادگی رابطه معنادار وجود داشت. نمونه تحقیق، عامل نداشتن وقت بخاطر مشغله‌های کاری با ۷۷ درصد، اولویت دادن کار به ورزش با ۷۴ درصد، عدم وجود مکان‌های ورزشی ایمن در محل کار با ۷۲ درصد و اهمیت ندادن مسئولان به ورزش بانوان کارمند با ۷۰ درصد (از مجموع درصد ارزش‌های بسیار زیاد و زیاد) به عنوان مهمترین موانع ناشی از عدم مشارکت ورزشی برشمردند.

میرغفوری و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی به بررسی و تحلیل مسائل و مشکلات مؤثر بر مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی دختران دانشجوی دانشگاه یزد پرداخت که در این تحقیق با بررسی مطالعات مشابه و استفاده از دیدگاه‌های صاحب نظران با روش دلفی، موانع مؤثر بر مشارکت کمتر زنان در ورزش در پنج بعد اجتماعی، فرهنگی، شخصی، خانوادگی و امکاناتی - اقتصادی شناسایی شد و با استفاده از روش‌های استنباط آماری تأثیرگذاری این موانع مورد تایید قرار گرفت.

شعبانی (۱۳۸۶) بررسی عوامل بازدارنده مشارکت در فعالیت‌های ورزشی از دیدگاه زنان استان مازندران را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد که مشکلات محیطی بیشترین عوامل بازدارنده در مشارکت ورزشی زنان می‌باشد و پس از آن مشکلات اجتماعی و فرهنگی در رتبه بعدی قرار گرفته است.

کشکر (۱۳۸۶) عوامل بازدارنده زنان از مشارکت در فعالیت‌های ورزش تفریحی شهر تهران را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. نتایج تحقیق نشان داد که در بین زنان شهر تهران عوامل ساختاری مهمترین دسته از عوامل اثرگذار بر مشارکت آنها در ورزش می‌باشد و سپس عوامل بازدارنده فردی و بین فردی به

ترتیب در اولویت‌های دوم و سوم قرار دارند .

در پژوهش احسانی و همکاران (۱۳۸۶) به بررسی و تجزیه و تحلیل عوامل بازدارنده و میزان مشارکت زنان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی پرداخت. در این راستا از مدل سلسله مراتبی عوامل بازدارنده اوقات فراغت که این عوامل در آن به سه طبقه عوامل بازدارنده فردی، بین فردی و ساختاری تقسیم شده است. به همین منظور، سلسله مراتب عوامل سه گانه در سطوح مختلف مشارکت، مشارکت کنندگان در مقایسه با غیر مشارکت کنندگان، مناطق مختلف شهر تهران و میزان مشارکت بر حسب خصوصیات فردی بررسی شد. نتایج تحقیق نشان داد که در بین زنان شهر تهران عوامل ساختاری، مهم‌ترین دسته از عوامل اثرگذار بر مشارکت آنان در ورزش است و عوامل بازدارنده فردی و بین فردی به ترتیب در جایگاه دوم و سوم قرار دارند و این نتیجه در تمام وجوه تحقیق ثابت است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که ترتیب عوامل بازدارنده سه گانه مدل سلسله مراتبی در این تحقیق تأیید نشده است.

مشکل‌گشا(۱۳۸۵) در پژوهشی تحت عنوان موانع مشارکت ورزشی زنان و ارتباط آن با انگیزه از نظریه خودعزمی و مدل توالی انگیزه به عنوان چارچوب نظری تحقیق استفاده کرده است. نتایج تحقیق نشان داد مشکلات فردی / روانی و نداشتن دسترسی به امکانات مسئول ۲۱ درصد واریانس بی‌انگیزگی بودند. نداشتن علاقه، ناآگاهی و نداشتن دسترسی مسئول ۱۷ درصد واریانس انگیزه بیرونی بودند. نداشتن علاقه نیز، مسئول ۱۲ درصد واریانس در انگیزه درونی بود. همچنین میان نمرات انگیزه درونی، انگیزه بیرونی و بی انگیزگی افراد با چهار سطح مشارکت (روزانه، هفتگی، ماهانه و گهگاهی) تفاوت معنی داری مشاهده گردید. نتایج نشان داد که موانع درون فردی (نداشتن علاقه، ناآگاهی، مشکلات فردی روانی) با انگیزه فرد رابطه دارند و از آن طریق می‌توانند بر میزان مشارکت فرد در ورزش اثر بگذارند.

در پژوهشی که اتقیا(۱۳۸۳) روی بانوان انجام داد، نبود امکانات ورزشی، نداشتن حوصله و علاقه کافی، کمبود وقت، مشکلات اقتصادی، مشکلات خانوادگی، اعتقاد نداشتن به ورزش و بیماری، دلایل عدم شرکت افراد به فعالیت‌های ورزشی بود.

احسانی و عرب دفتران(۱۳۸۲) در بررسی عامل‌های بازدارنده در مشارکت فعالیت‌های ورزشی

دختران دانشجو در دانشگاه آزاد خراسگان به ترتیب: امکانات، روابط اجتماعی، وسیله نقلیه، نا آگاهی، وقت، پول، توانایی و مهارت، علاقه، آمادگی و سلامتی را ذکر کرده اند.

سلامی (۱۳۸۱) در تحقیقی با عنوان «توصیف موانع شرکت بانوان در فعالیتهای ورزشی» پرداختند. نتایج بیانگر این مسأله است که چاقی با ۲۰ درصد، بیماریهای تنفسی با ۱۹ درصد، اختلالات مفصلی با ۱۸ درصد از نظر عوامل جسمانی به عنوان عمدهترین موانع شرکت زنان در فعالیتهای ورزشی هستند در نتیجه نگرش خانواده، عوامل اهمیت دادن به تکالیف درسی با ۲۴/۵ درصد، عدم آشنایی افراد خانواده با فرهنگ ورزش ۲۳ درصد و عدم پذیرش خانواده به علت فرهنگ حاکم بر محل زندگی با ۱۹ درصد از مهمترین موانع شرکت در فعالیت بدنی بودند. در بعد مسئولیتهای متعدد در جامعه، عوامل داشتن مسئولیتهای متعدد در خانه با ۵۵ درصد و شاغل بودن با ۳۴ درصد به عنوان شاخصترین عوامل منع کننده از فعالیتهای ورزشی زنان شناخته شدند. در بعد تغییرات فیزیولوژیک، عوامل دوران قاعدگی با ۳۹ درصد، بارداری با ۳۲ درصد زایمان با ۱۴ درصد مهمترین عامل در دوره زندگی به شمار میروند.

مجتهدی و همکارانش (۱۳۸۱) در همین ارتباط در دانشگاه اصفهان تحقیقی با عنوان «بررسی و شناخت علل گرایش و عدم گرایش دانشآموزان سراسر کشور به ورزش» پرداختند. بررسی عوامل مختلف نشان داد که عوامل بازدارنده؛ کمبود امکانات، منع والدین و مدیران و معلمان، خجالت کشیدن و مهارت نداشتن در یک رشته ورزشی از مهمترین عوامل به شمار می آیند.

در تحقیقی که توسط حمیدی و چوبینه (۱۳۸۰) تحت عنوان نحوه گذراندن اوقات فراغت کارکنان وزارت علوم، تحقیقات و فنآوری با تأکید بر فعالیتهای ورزشی انجام گرفت این نتیجه حاصل شد که کمبود امکانات، مشکلات روزمره زندگی، خستگی ناشی از کار زیاد، مهمترین عوامل عدم تمایل افراد به ورزش است.

۲-۳۴-۲-تحقیقات خارجی

انشل (۱۹۹۵) هویت ورزشی ۵۰ شناگر دانشگاهی را در فصول مختلف (پیش از فصل ، فصل آمادگی ، فصل مسابقه و بعد از فصل) مورد بررسی قرار داد. نتایج پژوهش وی نشان داد که شناگران در طی فصل مسابقه و بعد از فصل ، در مقایسه با فصل آمادگی و پیش از فصل دارای هویت ورزشی بالاتری هستند. بر همین اساس انشل پیشنهاد نمود که فصل مسابقه به عنوان یک متغیر اثرگذار توسط محققین کنترل گردد. نتایج تکمیلی تحقیق وی نشان داد که هویت ورزشی شناگران مرد از شناگران زن بیشتر بوده و این در حالی است که هویت ورزشی شناگران دانشجوی سال بالایی از شناگران سال پایینی بیشتر است. نکته حائز اهمیت در پژوهش انشل، بالاتر بودن هویت ورزشی ورزشکاران با سطح مهارت و تجربه کمتر در مقایسه با ورزشکاران با سطح تجربه و مهارت بالاتر بود.

بایسدن و همکاران (۱۹۹۷) رابطه بین هویت ورزشی و متغیرهای انگیزشی تحلیل رفتگی، هدف-گرایی و تعهد را در ۱۰۰ ورزشکار رشته‌های ورزشی فوتبال و کشتی مورد بررسی قرار دادند. بر پایه نتایج آنان، کسانی که بیشتر از دیگران خود را با نقش ورزشکار شناسایی می‌کنند (هویت ورزشی قوی‌تری دارند) دارای انگیزه بیشتری برای مشارکت در ورزش هستند. بر اساس نتایج تحقیق آنان، میان هویت ورزشی به ترتیب با انگیزه‌های آمادگی، رقابتی، هدف‌گرایی، رقابت‌جویی و موفقیت در طول فصل رابطه وجود دارد.

بررسی رابطه میان هویت ورزشی و سطوح مشارکت ورزشی (نخبگی، تفریحی و عدم مشارکت) عنوان پژوهشی بود که توسط مایلز و کریستنسن (۲۰۰۶) انجام پذیرفت. نتایج پژوهش آنان نشان داد که افراد غیر ورزشکار در هر سه خرده مقیاس هویت اجتماعی، انحصارگرایی و تأثیرپذیری منفی، نمره کمتری را کسب کردند و بین ورزشکاران نخبه و تفریحی در خرده مقیاسهای انحصارگرایی و تأثیرپذیری منفی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. ضمن اینکه بین خرده‌مقیاس هویت اجتماعی و نمره کلی هویت ورزشی ورزشکاران نخبه و تفریحی تفاوت معنی‌داری وجود داشت. مایلز و کریستنسن (۲۰۰۶) دلیل ناهمخوان بودن نتایج پژوهش‌های مشابه را متفاوت در نظر گرفتن تعریف مشارکت ورزشی ذکر می‌کنند.

پوجا ساوریکر^۱ و کریستی ویر^۲ (۲۰۱۰) در تحقیقی به موانع مشارکت ورزشی و تفریحی در میان زنان اقلیت های قومی هند و دیگر در استرالیا پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که ترویج تصویری از تنوع فرهنگی در مقوله ورزش به طور قابل توجهی می‌تواند باعث تحریک علاقه و مشارکت زنان مهاجر هند و دیگر اقوام شود. این ممکن است نه تنها به نفع سلامت شخصی و تندرستی خود افراد باشد، بلکه ممکن است احساس افراد را از نظر اجتماعی در استرالیا برای مشارک در ورزش افزایش دهد.

جان کری و سوزان هگ^۳ (۲۰۱۲) در تحقیقی به شناسایی انگیزه های متعدد برای شرکت در ورزش ماجراجویانه پرداخته است. نتایج نشان داد که انگیزه شرکت کنندگان چند وجهی بود. در حالی که برخی از شرکت کنندگان انگیزه مشترک داشتند. طیف وسیعی از انگیزه برای مشارکت ورزشی ماجراجویی پیدا شد که شامل: دستاورد هدف، ریسک پذیری، انگیزه های اجتماعی، فرار از خستگی، هل دادن مرزهای شخصی و غلبه بر ترس بود.

دریک (۲۰۰۸) به بررسی هویت ورزشی، تعهد ورزشی، حمایت اجتماعی، رضایت از زندگی و در نهایت شادکامی دانشجویان پرداخته و اظهار می‌دارد بین همه متغیر های تحقیق به تفکیک جنسیت ، نژاد، سال ورود به دانشگاه و سابقه ورزشی رابطه وجود دارد.

دسکاپان و همکاران^۴ (۲۰۰۶) به موانع ادراک شده بر سر راه انجام فعالیت بدنی در دانشجویان دانشگاه ترکیه پرداخته است. نتایج نشان داد که موانع خارجی مهم تر و تأثیرگذارتر از موانع داخلی بوده است و همچنین کمبود وقت با توجه مشغله های درسی، تأکید بیشتر والدین بر تحصیل و درس در مقایسه با ورزش و کمبود وقت به دلیل مسئولیت های مربوط به خانواده و محیط اجتماعی از مهم ترین موانع مشارکت در فعالیت های بدنی بشمار می‌روند.

دون وارد و همکارانش در پژوهشی با عنوان "ورزش، اعتماد و سرمایه اجتماعی" (۲۰۱۱) با تأکید بر این موضوع که اعتماد یکی از مؤلفه های اصلی سرمایه اجتماعی است، دریافتند اثرات ورزش بر اعتماد و

^۱ . Sawrikar

^۲ . Kristy Muir

^۳ . John & heg

^۴ . Daskapan

سرمایه‌اجتماعی در تعداد خاصی از کشورها اتفاق می‌افتد و این شاید به دلیل تفاوت ورزش در کشورهای مختلف باشد و در نهایت ورزش در بسیاری از کشورها به عنوان اهرمی برای ترویج و توسعه و سرمایه‌اجتماعی عمل می‌کند.

رادولف ایوان و همکاران^۱ (۲۰۱۴) به درک موانع در فعالیتهای فیزیکی مرتبط با دانشجویان دانشگاه اسپانیا پرداخته‌اند. هدف از این مطالعه شناسایی تاثیر آمادگی تغییر، برای فعالیت بدنی، عوامل اجتماعی جمعیتی، شیوه زندگی و وضعیت فعالیت فیزیکی، در موانع موجود در میان دانشجویان دانشگاه اسپانیا می‌باشد. نتایج نشان داد که مشغله کاری، کمبود وقت برای ورزش و تنبلی از موانع اصلی عدم مشارکت در ورزش می‌باشد.

رامون اسپایچ (۲۰۱۲) در تحقیقی با عنوان " آنسوی زمین بازی: تجربه‌های ورزشی، سرمایه اجتماعی و ادغام این دو در میان مردم سومالی" که سه سال به طول انجامید، بررسی کرد که چطور شرکت در ورزش در این مردم می‌تواند پیوند و ارتباط مؤثر بر سرمایه‌اجتماعی آنها بگذارد. او با این تحقیق نشان داد که چطور این پیوندهای اجتماعی و ارتباطات توسعه یافته در زمینه ورزش به این افراد کمک می‌کند تا شبکه‌های اجتماعی خود را که توسط جنگ و آوارگی از دست داده‌اند از نو دوباره بسازند. همچنین اعلام کرد که دسترسی و استفاده از پیوند سرمایه اجتماعی و ورزش متأثر از سن، جنس، نابرابری‌های اجتماعی مثل تبعیض و موقعیتهای اجتماعی- اقتصادی مردم سومالی است.

ساکسنا و همکارانش^۲ (۲۰۰۲) تحقیقی با عنوان «بررسی وضعیت فعالیت بدنی زنان بزرگسال شهری» انجام دادند. نتایج نشان داد «اوقات اجباری» که برای فعالیت بانوان در نظر گرفته می‌شود و «تنبلی» از موانع عدم مشارکت زنان در تمرینات شدید و منظم است. البته عواملی مانند همراهی دوستان در فعالیتهای ورزشی، عضویت در یک تیم ورزشی و سعی در کاهش وزن و دستیابی به وزن مطلوب و تناسب اندام و البته اعتقاد به اثرات مثبت و اهمیت تمرین از جمله عواملی هستند که حس مشارکت در زنان را برانگیخته‌اند.

^۴ .Rodolfo Iván Martínez. et all

^۱ .Saxena. et all

کاری و همکاران (۱۹۸۸) اظهار داشتند که جامعه بر اهمیت روابط خانوادگی، دوستان، تحصیل و عاطفی، بیشتر از ورزش اهمیت می‌دهد. از این رو ساختار اجتماعی بر رده‌بندی هویتی دانشجویان ورزشکار و انتخاب وظایف و رفتار اجتماعی آنها بر اساس هنجارها و باورهای آموخته شده تأثیر میگذارد. بنابراین، هر دو مؤلفه درونی و بیرونی بر رفتار اجتماعی ما تأثیر گذاشته و این رفتار اجتماعی، به عنوان رفتار مورد پذیرش از سوی نقش انتخاب شده و این رفتار انتخابی، «خود» را همچون یک ورزشکار، یک عضو خانواده، دوست، دانشجو، عضو مذهبی و یا همسری عاشق تعریف می‌کند (چزلاک، ۲۰۰۴).

کرایلوویچ (۲۰۰۰) هویت ورزشی ورزشکاران را در کنار ۵ هویت اصلی دانشجویی، شغلی، ملی، تفریحی و شهروندی مورد بررسی قرار داد و اظهار داشت که بین هویت ورزشی ورزشکاران با سابقه ورزشی آنان رابطه وجود دارد ضمن اینکه هویت شغلی ورزشکاران دختر به طور معنی داری متاثر از سابقه ورزشی آنان بوده و ورزشکاران پسر دارای هویت ورزشی بالاتری در مقایسه با ورزشکاران دختر هستند.

برون و همکاران (۲۰۰۰) بر پایه پژوهشی که در آن رابطه هویت ورزشی و خودکارآمدی تصمیم شغلی دانشجویان ورزشکار را مورد بررسی قرار دادند، اظهار داشتند که دانشجویان ورزشکار به واسطه صرف زمان بسیار در مشارکت ورزشی خود و همچنین ناتوانی در کشف سایر نقش‌های جایگزین، دارای خودکارآمدی کمتری در تصمیمگیری شغلی خود هستند.

کری و ویس (۱۹۸۹) رابطه بین هویت ورزشی و انگیزش در ورزشکاران آمریکایی و استرالیایی پرداختند. نتایج نشان داد در هر دو گروه زیر مجموعه های رقابت و سلامت در پرسشنامه هویت ورزشی با سطوح خرد رابطه مثبتی را نشان دادند. جهت همبستگی بین رقابت و نقش ورزشی در دامنه متوسط به بالا بود. سلامتی یک همبستگی قوی با نقش ورزشی در ورزشکاران استرالیایی داشت در نتیجه علت اختلاف در همبستگی در ورزشکاران استرالیایی احتمالاً به فرهنگ خاص آنها بر می‌گردد زیرا که در آنجا ورزش به عنوان کانون رقابت در نظر گرفته می‌شود.

کوکاریداس و همکاران (۲۰۰۵) جهت‌گرایی و هویت ورزشی ورزشکاران رشته تیراندازی شرکت-

کننده در بازی‌های پارالمپیک ۲۰۰۴ را مورد بررسی قرار داده و دریافته‌اند که نوع معلولیت ورزشکاران، بر خرده‌مقیاس‌های هویت خود و هویت اجتماعی آنان اثرگذار است.

گراف و زابریسکی (۲۰۰۶) هویت ورزشی ورزشکاران نخبه معلول را مورد بررسی قرار داده و دریافته‌اند بین هویت ورزشی ورزشکاران معلول به تفکیک متغیرهای جمعیت‌شناختی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. آنها اظهار داشتند که تعهد به ورزش بیش از ویژگی‌های فردی بر هویت ورزشی ورزشکاران معلول مؤثر است.

گرو و همکاران (۲۰۰۴) از ورزشکاران دختر رشته‌های مختلف ورزشی که ستاره تیم خود نیز بودند خواستند به مقیاس هویت ورزشی پاسخ دهند. در ادامه آنان به طور تصادفی وضعیتی فراهم کردند که گروهی از ورزشکاران از تیم خط خورده و از ادامه همراهی تیم‌های خود محروم شوند. بر پایه نتایج پژوهش آنان، کاهش معنی‌داری در هویت ورزشی ورزشکارانی که از تیم کنار گذاشته شده بودند مشاهده شد.

گرین و وینبرگ (۲۰۰۱) رابطه میان هویت ورزشی، حمایت اجتماعی و پیامدهای روانی اجتماعی آسیب را مورد بررسی قرار دادند. نتایج آنان نشان داد که ورزشکاران دارای هویت ورزشی بالاتر، واکنش روانی و منفی بیشتری را نسبت به آسیب نشان می‌دهند و این در حالی است که ورزشکاران با هویت ورزشی بالاتر و حمایت اجتماعی کمتر، بیشترین تأثیر ممکن را از آسیب وارده دریافت می‌کنند.

گود و همکاران (۱۹۹۳) در پژوهشی رابطه میان هویت ورزشی، مشارکت ورزشی و سلب هویت را در دو گروه دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار مورد بررسی قرار دادند. برپایه نتایج آنان مشارکت ورزشی بر میزان هویت ورزشی و ایجاد وقفه در هویت یابی دانشجویان موثر بوده و دانشجویان غیر ورزشکار به طور معنی‌داری از هویتی محدود نشده و توسعه یافته نسبت به دانشجویان ورزشکار برخوردار هستند. به نظر می‌رسد مقتضیات موجود در مشارکت ورزشی محدودیت‌های آن و همچنین طبیعت پنهان شده محیط‌های ورزش رقابتی از عواملی هستند که دانشجویان را از حرکت به سمت کشف هویت‌های جایگزین باز می‌دارد. آنها اظهار داشتند ورزشکارانی که دارای هویت ورزشی قوی بوده و به خوبی در

نقش ورزشکار شناسایی می شوند نسبت به کشف و توسعه سایر هویت ها بی توجه هستند. این در حالی است که ورزشکاران دختر یک رشته ورزشی پختگی شغلی بیشتری را نسبت به ورزشکاران پسر همان رشته نشان می دهد.

گیجس^۱ و همکارانش (۲۰۰۴) در مرکز علوم تندرستی اوکاهاما به «بررسی فعالیت جسمانی اوقات فراغت و موانع موجود بر سر راه آن در بزرگسالان بومی آمریکایی» پرداختند. در این پژوهش عواملی مثل سطح درآمد، وضعیت تأهل، تحصیل، سن، توده بدن و بعضی عوامل دیگر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج آشکار ساخت که متغیر «سن» عامل تأثیرگذاری در عدم شرکت برای فعالیت نیست، گر چه جوان ترها نسبت به میانسالها مشارکت بیشتری را در فعالیتهای بدنی اوقات فراغت داشتند. به نظر می رسد که عدم شناخت و آگاهی زنان از نتایج و فواید فعالیتهای بدنی از عوامل اصلی شرکت اندک آنها محسوب می شود.

لق-جونز (۲۰۱۲) در تحقیقی با "عنوان سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی و عدم فعالیت فیزیکی در جمعیت بزرگسالی شهری"، دریافتند که: افرادی که در هیچ انجمن رسمی شرکت نمی کنند و به احتمال زیاد تحرک جسمی ندارند در مقایسه با افرادی که از سطح بالایی از مشارکت اجتماعی در انجمن ها و به تبع آن دارای فعالیتهای فیزیکی هستند، از سرمایه اجتماعی بالاتری برخوردارند.

لوپز^۲ (۲۰۱۰) در پژوهش خود موانع مشارکت ورزشی دانشجویان دانشگاه را مورد بررسی قرار داد. نتایج حاکی از این بود که از یک طرف، عدم مشارکت به دلیل موانع خارجی مثل کمبود وقت آنان اشاره شد، از سوی دیگر، موانع داخلی مثل میل نداشتن به فعالیت بدنی، ندیدن اثرات مفید فعالیت ورزشی به صورت عملی، تنبلی و یا بی تفاوتی نسبت به ورزش. دلایل دیگر مانند عدم حمایت اجتماعی در موانع خارجی گروه بندی شدند. در نهایت، مهم است که میزان فشار در فعالیت ورزشی بر اساس تفاوت در جنسیت با توجه به انگیزه افراد وجود دارد.

لیندستروم و همکاران (۲۰۱۱) ارتباط معناداری بین میزان اعتماد (اعتماد تعمیم یافته) پایین و

۲. Guaderes. et all
۴. Manuel Gomez-Lopez

میزان فعالیت بدنی پایین، وجود دارد. آنها نشان دادند زنان و مردانی که میزان فعالیت بدنی پایینی داشته‌اند، به افزایش دادن فعالیت بدنی خود متمایل بوده‌اند، اما برای انجام این کار، به حمایت اجتماعی نیاز داشته‌اند. از نظر آنها کسانی که سطح پایین اعتماد را تجربه می‌کردند، نسبت به کسانی که تحت حمایت گروه‌های مرجع قرار داشتند، از میزان فعالیت بدنی پایینی برخوردار بوده‌اند.

مارتین و همکاران (۱۹۹۷) مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی (AIMS) را در ورزشکاران معلول مبتلا به فلج مغزی، قطع عضو و صدمات نخاعی مورد بررسی قرار داده و در ادامه یک مدل ۴ عاملی را که دارای ۹ گزینه بود ارائه کردند. عموم مردم، اغلب ورزشکاران معلول را به عنوان ورزشکاران رسمی نمی‌شناسند، ولو اینکه این دسته از ورزشکاران تا حد بالایی از طریق نقش ورزشی خود شناخته شده باشند (شریل، ۱۹۹۳).

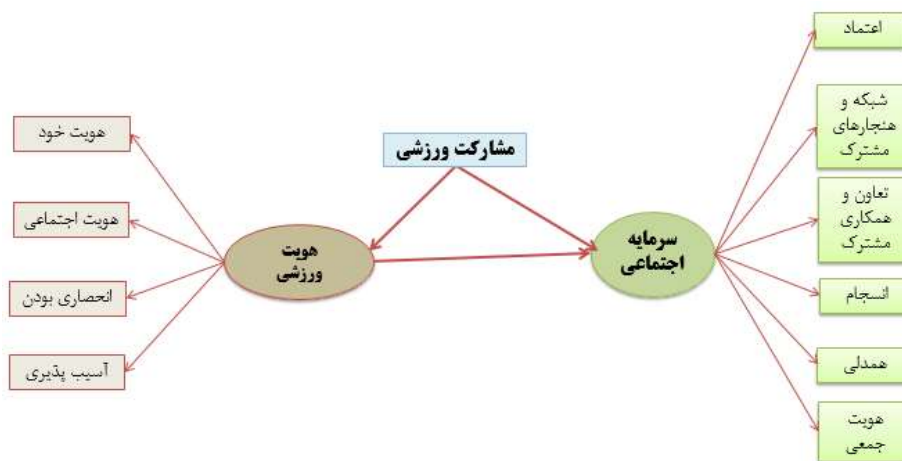
مطالعات بروور و همکاران (۱۹۹۰، ۱۹۹۱، ۱۹۹۳) نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان هویت خود را با ورزش شکل داده‌اند و این امر در مقایسه افراد ورزشکار و غیر ورزشکار نیز صدق می‌کند. بر طبق سنت، جامعه مردان و ورزشکاران را بیشتر از زنان و افراد غیر ورزشکار به ورزش ترغیب می‌کند. بنابراین جامعه، ورزش را به عنوان یک فعالیت مردانه به تصویر کشیده است و به شرکت مردان و ورزشکاران در ورزش بیشتر از زنان و افراد غیر ورزشکار اهمیت می‌دهد. این مسئله اهمیت موضوع هویت ورزشی را بیش از پیش نمایان می‌سازد (یولی، ۲۰۰۶).

مطالعات هورتون و مک (۲۰۰۰) رویکرد بررسی هویت ورزشی مرتبط با نقش‌های مختلف زندگی را اتخاذ کردند. نتایج بررسی آنها نشان داد که دوندگان بزرگسال دو ماراتن که دارای هویت‌های ورزشی بالا یا پایین بودند، در مقایسه با پنج هویت دیگر، هیچ تفاوتی در درجه‌بندی اهمیت منسوب به هویت ورزشی‌شان نداشتند. بنابراین برای افراد این امکان وجود دارد که یک دنده ماراتن، عضو یک خانواده، یک دوست، کارمند، عضو یک تشکل مذهبی و یا یک همسر عاشق باشند، تصویری که نشان می‌دهد مؤلفه‌های داخلی تأثیر شدیدی بر رفتار دارند (شجاعی، ۱۳۹۰).

یاوکایاسو و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهش خود با عنوان "رابطه بین کلوپ‌های ورزشی و سرمایه"

اجتماعی در ژاپن، یک مطالعه مقایسه‌ای بین کلوپ‌های ورزشی مدرن و کلوپ‌های ورزشی سنتی "نشان دادند که بین نوع کلوپ‌های ورزشی و سرمایه اجتماعی تفاوت زیادی وجود دارد. یافته‌های آنها حاکی از آن بود که مکان کلوپ‌های ورزشی برای تولید سرمایه اجتماعی مهم می‌باشد (به نقل از اسلامی، موسوی و خوشفر، ۱۳۹۳).

مدل مفهومی پژوهش

جمع بندی پیشنهادی تحقیق

با توجه به پیشینه‌ای که از تحقیقات داخلی و خارجی مطرح شده، نتایج حاکی از آن است که از تأثیرات مثبت و اثرگذار، سه متغیر مشارکت ورزشی، هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی نمی‌توان چشم پوشی کرد. در تمامی تحقیقات اعم از داخلی و خارجی متغیر سرمایه اجتماعی با مشارکت در ورزش، انجام فعالیت‌های بدنی و یا انجام ورزش و هویت ورزشی با یک برنامه مرتب و منظم مورد بررسی قرار گرفته است.

در اکثر تحقیقات داخلی برای سنجش سرمایه اجتماعی از پرسشنامه‌های محقق ساخت استفاده کردند؛ همچنین به منظور اندازه‌گیری مشارکت در ورزش و یا انجام فعالیت‌های بدنی نیز ابزارشان محقق ساخت بود؛ به غیر از یک مورد که از پرسشنامه ترایل و جیمز (۲۰۰۱) استفاده شده، که آن هم

مربوط به سنجش میزان پیگیری رویدادهای ورزشی از طریق رسانه‌ها، بود. برای سنجش مشارکت در ورزش در تحقیقات خارجی از پرسش‌نامه GPQA استفاده شده است.

تحقیقات داخلی انجام شده، جوامع متنوع بسیاری را مورد تحقیق قرار داده‌اند مانند، نوجوانان، پرستاران، ورزشکاران و غیرورزشکاران، دانشجویان و... این تنوع در جوامع انتخابی می‌تواند حاکی از تأثیرگذاری و مهم بودن ارتباط بین شرکت در ورزش (داشتن فعالیت بدنی) و سرمایه‌اجتماعی و هویت یابی ورزشی باشد. این نظر را می‌توان به تحقیقات خارج از جامعه ایرانی بسط داد؛ چرا که آنان نیز این تحقیقات را بر روی بزرگسالان، سالمندان، نوجوانان محصل و ... انجام داده‌اند، البته جامعه جوانان در تحقیقات خارجی کمتر مورد علاقه آنان بوده و بررسی شده است.

هنگام مطالعه پژوهش‌های انجام شده پیوستاری که در سال‌های انجام پژوهش‌ها به چشم می‌خورد مثال‌زدنی است. در تحقیقات داخلی ۱۳۹۶، ۱۳۹۵، ۱۳۹۴، ۱۳۹۳، ۱۳۹۲، ۱۳۹۱، ۱۳۹۰، ۱۳۸۷، ... و در تحقیقات خارجی ۲۰۱۴، ۲۰۱۳، ۲۰۱۲، ۲۰۱۱ و ... سالهایی است که این تحقیقات انجام شده است. در همگی این تحقیقات میزان مشارکت در ورزش زنان و مردان از هم تفکیک شده تا به طور دقیق‌تر مورد بررسی و گزارش شود. از نتایج حاصله می‌توان به راحتی فهمید که عضویت در گروه، باعث افزایش سرمایه‌اجتماعی و هویت یابی در ورزش آنان شده و حتی عکس این موضوع نیز صادق بوده است. افرادی که به طور عام‌المنفعه در گروه‌های NGO عضو بودند و فعالیت‌های داوطلبانه انجام می‌دادند علاقه بیشتری برای ورزش با گروه، یا حتی انجام ورزش‌های انفرادی داشتند.

از دیگر نتایجی که بسیاری از محققان آن را یکی از اصلی‌ترین و مهم‌ترین ابعاد سرمایه اجتماعی می‌دانند امنیت (پیوستگی و وابستگی اجتماعی) است. اگر افراد در اطراف و نزدیکی خود احساس امنیت داشته باشند با آسودگی خاطر به ورزش کردن و پیاده‌روی‌های منظم می‌پردازند. نتایج نشان می‌دهد افرادی که در حاشیه شهر سکونت دارند یا بافت محله از نوعی است که ساکنان آن از وضعیت اقتصادی - اجتماعی پایینی برخوردارند، زنان کمتری به ورزش کردن می‌پردازند و ترجیح می‌دهند تنها در شرایطی که همپای ورزشی داشته باشند به ورزش بپردازند.

از ابعادی که در سرمایه‌اجتماعی به آن بسیار کم پرداخته شده است. ارتباط بین مشارکت در ورزش با برقراری ارتباط و دریافت اطلاعات است. همچنین تنها در موارد بسیار نادری محققین این موضوع را برای خوانندگان نشان می‌دهند که ورزش یکی از فوایدش شادی آفرینی است. افراد شاد می‌توانند به دور از هر گونه آسیب‌های افسردگی و به دور از احساس یأس و ناامیدی تصمیم‌های درست بگیرند و توانمندی خود را در امور نشان دهند این افراد همان‌هایی هستند که در فعالیتهای سیاسی که به نفع جامعه و مردم است شرکت می‌کنند و در نتیجه هویت بخشی برای افراد جامعه و احساس تعلق به جامعه را به وجود می‌آورند. همچنین، نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که، چگونه افراد در کشورهای جنگ‌زده مانند عراق و سومالی می‌توانند با پیوندهای اجتماعی و ارتباطات توسعه یافته در زمینه ورزش کشور خود را از آوارگی و بدبختی نجات داده و آن را از نو دوباره بسازند و به عبارتی دیگر سبب هویت سازی اجتماعی شوند. در انتها، مشارکت در ورزش با توجه به تمام فواید و دست‌آوردهایش می‌تواند بستر مناسبی را برای رشد و شکوفایی سرمایه‌اجتماعی جامعه و ایجاد هویت در تمام ابعاد را فراهم سازد تا زندگی بهتری کنار هم داشته باشند.

فصل سوم

روش شناسی تحقیق

۳-۱- مقدمه

در این فصل با استفاده از روش‌های علمی به بررسی روش تحقیق، جامعه و نمونه آماری، ابزار تحقیق و چگونگی جمع آوری داده‌ها، متغیرهای تحقیق و نحوه تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شده است.

۳-۲- روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر چگونگی جمع آوری داده‌ها توصیفی- تحلیلی به روش همبستگی به شمار می‌آید که به شکل میدانی انجام گرفت.

۳-۳- جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش را کلیه دوچرخه سواران تفریحی شهر مشهد در سال ۱۳۹۷ تشکیل می‌دهد که در مجموع طبق بررسی‌های انجام شده بالغ بر ۱۰۰ هزار نفر به صورت سازمان‌یافته و غیر سازمان یافته در بخش دوچرخه‌سواری فعالیت داشتند (هیات دوچرخه سواری و شهرداری مشهد، ۱۳۹۶).

۳-۴- نمونه آماری

با توجه به هدف پژوهش و نیز گسترده بودن و نامحدود بودن جامعه مورد بررسی، نمونه تحقیق به صورت افراد در دسترس به طور مساوی در تمام نواحی مشهد، متشکل از تمامی نواحی جامعه مورد نظر بودند که با توجه به جدول مورگان با توجه به نامحدود بودن جامعه تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه مورد بررسی انتخاب شد. با توجه به امکان مخدوش بودن و کامل پر نکردن تمام پرسشنامه، تعداد ۴۵۰ پرسشنامه در بین نمونه مورد بررسی توزیع که در نهایت ۴۳۰ پرسشنامه نزد محقق عودت داده شد که از این بین ۳۹۵ پرسشنامه در این پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۳-۵- ابزار تحقیق

با توجه به اهداف پژوهش، بهترین ابزار جهت جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، پرسشنامه بود تا نگرش‌ها و عقاید اعضاء جامعه را راجع به مشارکت در ورزش‌های تفریحی و ابعاد سرمایه اجتماعی و نیز

هویت ورزشی جمع‌آوری نماید که بدین منظور از چهار پرسش‌نامه به شرح زیر استفاده شد.

۳-۶- پرسش‌نامه اطلاعات فردی

پرسش‌نامه اطلاعات فردی به جهت شناخت آزمودنی‌های تحقیق، توسط محقق آماده شده است. از طریق این پرسش‌نامه، داده‌های مربوط به جنسیت، سن، شغل، وضعیت تحصیلی، میزان درآمد، میزان اوقات فراغت در شبانه روز و انجام فعالیت ترجیحی در اوقات فراغت جمع‌آوری شده است.

۳-۶-۱- پرسش‌نامه مشارکت در ورزش‌های تفریحی

این پرسش‌نامه برگرفته از پرسش‌نامه جامع فعالیت جسمانی^۱ است که توسط سازمان بهداشت جهانی و به منظور بررسی وضعیت فعالیت جسمانی طراحی شده است. و در پژوهش‌های معتبر خارجی و داخلی مورد استفاده قرار گرفته است. (آرم استرانگ، ۲۰۰۹. مارشال و اسپینوزا، ۲۰۰۸. هامریک وزیگموند، ۲۰۱۴. قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱). این ابزار، میزان فعالیت جسمانی را در سه حیطه ارزیابی می‌کند. دو بخش اول، فعالیت جسمانی در محیط کار و رفتن به اماکن مختلف را می‌سنجد، ولی بخش سوم پرسش‌نامه به طور اختصاصی به منظور سنجش فعالیت‌های ورزشی و تفریحی اوقات فراغت طراحی شده است و در این پژوهش از آن استفاده شده است و شامل ۶ گویه می‌باشد؛ که شامل دو بخش «فعالیت‌های شدید» و فعالیت‌های با «شدت متوسط» است. فعالیت‌های شدید، فعالیت‌هایی هستند که مستلزم کوشش‌های سخت بدنی می‌باشند و موجب افزایش شدید ضربان قلب و تنفس می‌شوند و حداقل باید به مدت ۱۰ دقیقه مداوم ادامه یابند. فعالیت‌های با شدت متوسط، فعالیت‌هایی هستند که مستلزم کوشش‌های متوسط بدنی است و ضربان قلب و تنفس به مقدار خیلی کم افزایش می‌یابند و حداقل باید به مدت ۱۰ دقیقه مداوم ادامه یابد. این فعالیت‌ها به طور متوسط با چند روز در هفته و هر روز چند دقیقه سنجیده می‌شود. فعالیت‌های این بخش منحصراً مربوط به انجام تمرینات ورزشی در اوقات فراغت

^۱. Global Physical Activity Questionnaire (GPAQ)

است و شامل شش سؤال است. در این ابزار، از MET¹ (مت) برای تحلیل فعالیت جسمانی استفاده می‌شود که برابر است با نسبت میزان متابولیک کار به میزان متابولیک استراحت. یک MET را 1 Kcal /kg/ hour تعریف کرده‌اند و معادل هزینه انرژی ساکن نشستن است. همچنین، MET را جذب اکسیژن در ml/kg/min تعریف کرده‌اند و یک MET معادل هزینه اکسیژن ساکن نشستن، یعنی حدود ۳/۵ml/kg/min است.

جدول ۳-۱. ارزش‌ها برای محاسبه وضعیت فعالیت جسمانی

ارزش‌های MET	حوزه کار
<ul style="list-style-type: none"> • ارزش MET با شدت متوسط = ۴ • ارزش MET با شدت زیاد = ۸ 	فعالیت‌های ورزشی و تفریحی

در این پرسش‌نامه برای محاسبه مجموع فعالیت جسمانی یک فرد در طول یک هفته از روش زیر استفاده می‌شود (س = سؤال):

$$\text{مجموع فعالیت جسمانی در هفته} = (1 \text{ س} \times 2 \times 8) + (3 \text{ س} \times 4 \times 4)$$

علاوه بر این، در این پرسش‌نامه وضعیت کلی فعالیت جسمانی هر فرد در سه سطح فعال، نیمه فعال و غیر فعال مشخص می‌شود که در جدول زیر نشان داده شده است (سازمان بهداشت جهانی).

¹ . Metabolic equivalent

جدول ۳ - ۲. نحوه تعیین سطح فعالیت جسمانی

سطح کلی فعالیت جسمانی	محدوده ارزش فعالیت جسمانی
زیاد(فعال)	بیش از MET ۳۰۰۰ در هفته
متوسط(نیمه فعال)	بین MET ۶۰۰ تا ۳۰۰۰ در هفته
کم تحرک(غیر فعال)	کمتر از MET ۶۰۰ در هفته

۳-۶-۲- پرسشنامه سرمایه اجتماعی

این پرسشنامه شامل ۳۱ سوال در ۶ بعد اعتماد(۵سوال)، شبکه و هنجارهای مشترک(۵ سوال)، تعاون و همکاری مشترک(۴ سوال)، انسجام و همبستگی جمعی(۵ سوال)، همدلی، درک و همیاری داوطلبانه(۸ سوال) و هویت جمعی(۴ سوال) بود. لازم به ذکر است که پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه سرمایه اجتماعی گایینی (۱۳۹۱) بود که در آن طیف مورد استفاده از کاملاً موافقم ۵، موافقم ۴، نظری ندارم ۳، مخالفم ۲ و کاملاً مخالفم ۱ می باشد.

۳-۶-۳- پرسشنامه هویت ورزشی برور (AIMS)

این پرسشنامه شامل ۱۰ سوال بود که هویت ورزشی را اندازه گیری می کرد. ۳ سوال مربوط به هویت خود، ۲ سوال مربوط به هویت اجتماعی، ۳ سوال مربوط به انحصاری بودن و ۲ سوال مربوط به آسیب پذیری عاطفی منفی می باشد. لازم به ذکر است که پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه هویت ورزشی برور و همکاران(۱۹۹۹) بود که در آن طیف مورد استفاده از کاملاً موافقم ۵، موافقم ۴، نظری ندارم ۳، مخالفم ۲ و کاملاً مخالفم ۱ می باشد.

۳-۷-روایی پرسشنامه‌های مورد استفاده در این پژوهش

۳-۷-۱-پرسشنامه مشارکت در ورزش‌های تفریحی

روایی و پایایی پرسشنامه جامع فعالیت جسمانی (GPAQ) سازمان بهداشت جهانی بارها توسط مطالعات این سازمان و پژوهش‌گران دیگر سنجیده و مشخص شده است که این ابزار بهترین داده‌ها را برای بررسی الگوهای فعالیت جسمانی معمولی هم در بخش کار و هم در بخش ورزش و استراحت فراهم می‌آورد (مارشال واسپینوزا، ۲۰۰۸؛ آرمسترانگ، ۲۰۰۹). در مطالعه حاضر نیز برای تعیین روایی صوری و محتوایی پرسشنامه از ده نفر از متخصصین مدیریت ورزش کمک گرفته شد و پس از اعمال نظرات آنان در پرسشنامه و اصلاح آن و در نتیجه تأیید نهایی پرسشنامه توسط این افراد، قابلیت اعتبار پرسشنامه تأمین شد.

۳-۷-۲-پرسشنامه سرمایه اجتماعی و هویت ورزشی

پرسشنامه سرمایه اجتماعی گایینی (۱۳۹۱) و نیز پرسشنامه هویت ورزشی برور و همکاران (۱۹۹۹) در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفت در بسیاری از کشورها (آلبانی، نیجریه ...) و در جوامع متفاوت مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه توسط محقق به صورت سه مرحله‌ای ترجمه گردید و به دلیل تغییر و تعدیلاتی که در موقعیت و وارد شدن این پرسشنامه به جامعه ایرانی و برای از بین بردن بد فهمی‌های احتمالی از طرف پاسخ دهنده‌گان، مجبور به تغییر در بعضی از گویه‌های آن شدیم که همگی زیر نظر جامعه‌شناسانی و متخصصین مدیریت ورزشی انجام گرفت که در حوزه سرمایه اجتماعی و هویت ورزشی به طور خاص فعالیت داشتند و در انتها برای اطمینان از روایی پرسشنامه برای دیگر متخصصین جامعه‌شناسی و مدیریت ورزشی ارسال و نظراتشان اعمال شد.

۳-۸-پایایی پرسشنامه‌ها

برای تأیید پایایی پرسشنامه‌های تحقیق با توجه به محدودیت‌های موجود، به منظور بررسی اولیه بین جامعه مورد نظر، تعداد ۳۰ پرسشنامه از بین پرسشنامه‌های توزیع شده به صورت کاملاً تصادفی انتخاب و با

استفاده از نرم افزار آماری SPSS و ضریب آلفای کرونباخ مقدار پایایی پرسشنامه سرمایه اجتماعی ۰/۸۰۵، پرسشنامه مشارکت ورزشی ۰/۷۴۶ و پرسشنامه هویت ورزشی ۰/۷۹۸ گزارش شد که با توجه به مقدار این ضریب می توان گفت که پرسشنامه از پایایی بالایی برخوردار است.

جدول ۳-۳. تعیین پایایی مولفه های پرسشنامه سرمایه اجتماعی، هویت ورزشی و مشارکت ورزشی

میزان ضریب پایایی	مولفه
۰/۸۰۵	اعتماد
۰/۷۴۶	شبکه و هنجارهای مشترک
۰/۷۱۵	تعاون و همکاری مشترک
۰/۷۰۸	انسجام و همبستگی جمعی
۰/۸۶۰	همدلی، درک و همیاری داوطلبانه
۰/۷۰۲	هویت جمعی
۰/۷۴۶	مشارکت ورزشی
۰/۷۹۸	هویت خود
۰/۷۵۸	هویت اجتماعی
۰/۷۹۰	انحصاری بودن
۰/۷۴۹	آسیب پذیری عاطفی منفی

۳-۹-۹- روش گردآوری اطلاعات

روش‌های گردآوری اطلاعات در دو مرحله صورت گرفت:

۳-۹-۱- مطالعات کتابخانه‌ای

در این قسمت جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق موضوع، از منابع کتابخانه‌ای، مقالات، کتاب‌های مورد نیاز و نیز از شبکه جهانی اینترنت^۱ استفاده شد.

۳-۹-۲- تحقیقات میدانی

در این قسمت برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز این تحقیق و به منظور اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق، از ابزار پرسشنامه استفاده شد.

۳-۱۰- روش اجرای تحقیق

پس از تهیه پرسشنامه‌ها و محاسبه روایی و پایایی آن و همچنین تعیین حجم جامعه و نمونه تحقیق، محقق پرسشنامه‌ها را بطور مساوی در بین نواحی مختلف شهر مشهد توزیع نمود. در نهایت پس از کنار گذاشتن پرسشنامه‌هایی که مخدوش بودند، در مجموع ۳۹۵ پرسشنامه به صورت کامل تکمیل شده و در تجزیه و تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت.

۳-۱۱- روش‌های آماری تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است. به این صورت که پس از استخراج داده‌های پرسشنامه، ابتدا جهت بررسی متغیرهای جمعیت‌شناختی از روش‌های توصیفی و برای بررسی فرضیات پژوهش از آمار استنباطی استفاده شد. در سطح آمار توصیفی، از شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، درصد فراوانی تجمعی، میانگین، انحراف استاندارد و طراحی جداول و نمودارها استفاده شد و در سطح آمار استنباطی، ابتدا طبیعی بودن توزیع داده‌ها با استفاده از آزمون حد مرکزی

1- Internet

بررسی شد و با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها از آزمون‌های همبستگی پیرسون، و نیز معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد. این محاسبات از طریق نرم افزار SPSS (نسخه ۲۲) و AMOS22 اجرا شد.

فصل چهارم

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

۴-۱- مقدمه

جهت دستیابی به نتایج قابل اطمینان می‌بایست که داده‌ها با استفاده از تکنیک‌های آماری مناسب طبقه‌بندی و تجزیه و تحلیل شوند. هدف اساسی از این تجزیه و تحلیل، بررسی دقیق پدیده‌ها و روابط بین متغیرهای موضوع تحقیق است. لذا در این فصل محقق برای بررسی فرضیات تحقیق، از روش‌های مختلف تجزیه و تحلیل آماری استفاده کرده است. ذکر این نکته ضروری است که تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده به تنهایی برای بررسی فرضیات تحقیق کافی نیست، تعبیر و تفسیر این داده‌ها نیز لازم است. اطلاعات لازم برای تحقیق حاضر، از پرسشنامه‌ای که اطلاعات آن مورد آزمون قرار گرفته بود، جمع‌آوری شد. این اطلاعات در محیط نرم افزاری SPSS نسخه ۲۲ با انجام آزمون‌های آماری مناسب، تجزیه و تحلیل و نتایج در سه بخش اطلاعات جمعیت شناختی، اطلاعات توصیفی و بررسی فرضیات تحقیق ارائه شد.

۴-۲- یافته‌های توصیفی

این بخش به توصیف وضعیت موجود در نمونه تحقیق اختصاص دارد که ویژگی‌های سن، جنسیت، وضعیت تاهل، شغل، میزان تحصیلات و دفعات فعالیت دوچرخه سواران، با استفاده از جداول و نمودارها مورد بررسی قرار گرفته است.

۴-۲-۱- سن

میانگین کلی سنی افراد شرکت کننده در این پژوهش ۲۲/۸۷ سال بود. در جدول (۴-۱) به تفکیک (دوچرخه سواران زن، دوچرخه سواران مرد) وضعیت سنی گزارش شده است.

جدول ۴-۱. توصیف وضعیت سنی افراد شرکت کننده در پژوهش

انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	رده سنی	گروه
۸/۰۱	۲۴/۲۵	۱۴۴	۲۰ تا ۳۰ سال	دوچرخه سواران مرد
۷/۰۵	۳۳/۵۰	۶۶	۳۱ تا ۴۰ سال	
۶/۶۵	۴۳/۲۵	۵۰	بالای ۴۱ سال	دوچرخه سواران زن
۵/۲۴	۲۰/۵۰	۶۰	۲۰ تا ۳۰ سال	
۷/۳۳	۳۲/۵۰	۵۰	۳۱ تا ۴۰ سال	مجموع
۴/۴	۴۲/۷۵	۳۵	بالای ۴۱ سال	
۶/۰۹	۲۲/۸۷	۳۹۵		

با توجه به داده‌های جدول (۴-۱)، میانگین سن ۲۴/۲۵ سال برای دوچرخه سواران مرد، ۲۰/۵۰ سال برای دوچرخه سواران زن بدست آمد.

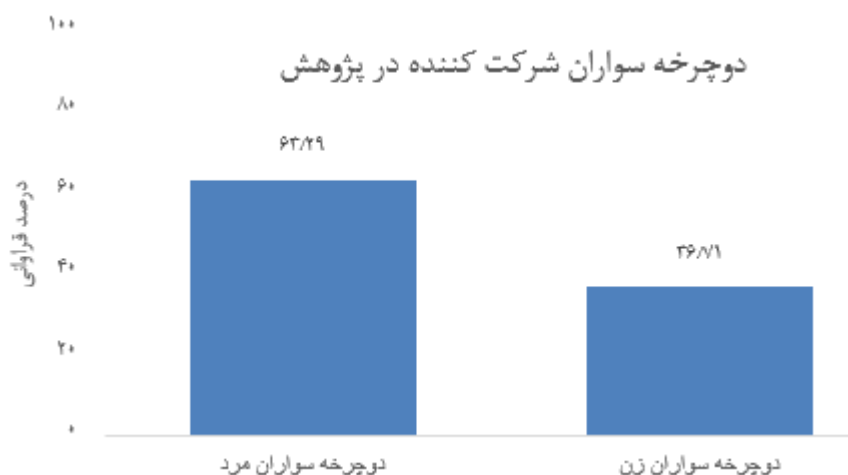
۲-۲-۴- جنسیت

جدول ۴-۲. درصد فراوانی افراد شرکت کننده در پژوهش

درصد	فراوانی	افراد شرکت کننده در پژوهش
۶۳/۲۹	۲۵۰	دوچرخه سواران مرد
۳۶/۷۱	۱۴۵	دوچرخه سواران زن
۱۰۰	۳۹۵	مجموع

همچنین تعداد افراد شرکت کننده در این پژوهش به تفکیک، دوچرخه سواران مرد (۶۳/۲۹ درصد)،

دوچرخه سواران زن (۳۶/۷۱ درصد) بود در جدول (۴-۲) گزارش شده است.

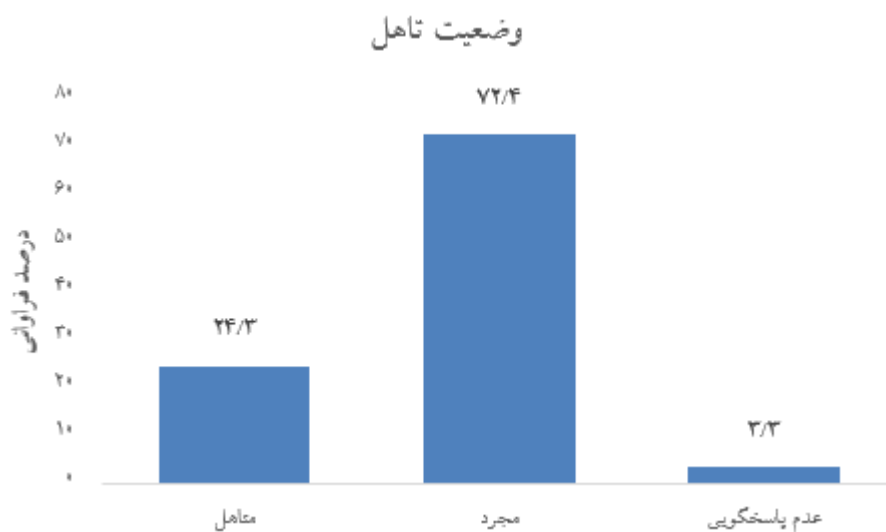
نمودار ۴-۱ درصد افراد شرکت کننده در پژوهش

۴-۲-۳- وضعیت تأهل افراد شرکت کننده

جدول ۴-۳. درصد فراوانی وضعیت تأهل افراد شرکت کننده در پژوهش

وضعیت تأهل	فراوانی	درصد
متاهل	۹۶	۲۴/۳۰
مجرد	۲۸۶	۷۲/۴۰
عدم پاسخگویی	۱۳	۳/۳۰
مجموع	۳۹۵	۱۰۰

همانطور که در جدول ۴-۳ مشاهده می‌کنید وضعیت تأهل افراد شرکت کننده در این پژوهش به تفکیک، متاهل (۲۴/۳۰ درصد) و مجرد (۷۲/۴۰ درصد) بود (جدول ۴-۳). لازم به ذکر است که ۳/۳۰ درصد از پاسخ دهندگان وضعیت تأهل خود را مشخص نکرده بودند.

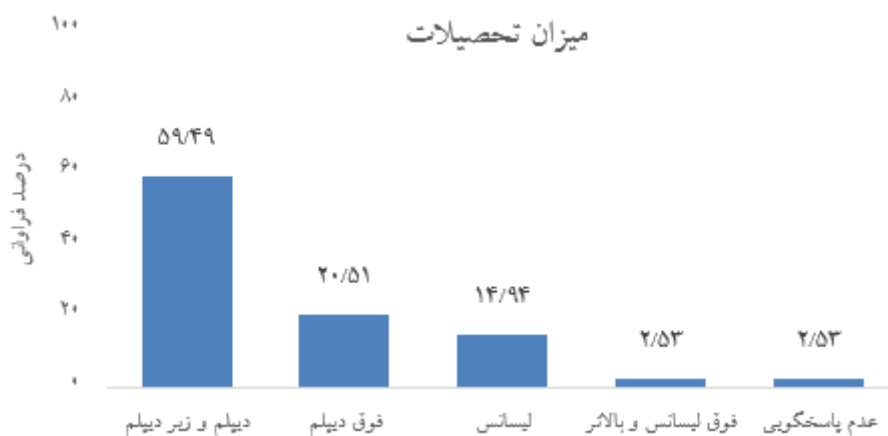
نمودار ۴-۲. درصد فراوانی وضعیت تاهل افراد شرکت کننده در پژوهش

۴-۲-۴- تحصیلات افراد شرکت کننده

جدول ۴-۴: درصد فراوانی تحصیلات افراد شرکت کننده در پژوهش

درصد	فراوانی	مقطع تحصیلی
۵۹/۴۹	۲۳۵	دیپلم و زیر دیپلم
۲۰/۵۱	۸۱	فوق دیپلم
۱۴/۹۴	۵۹	لیسانس
۲/۵۳	۱۰	فوق لیسانس و بالاتر
۲/۵۳	۱۰	عدم پاسخگویی
۱۰۰	۳۹۵	مجموع

همانطور که در جدول ۴-۴ ملاحظه می شود بیشتر پاسخ دهندگان پژوهش به ترتیب در مقطع دیپلم و زیر دیپلم (۵۹/۴۹ درصد)، فوق دیپلم (۲۰/۵۱ درصد)، لیسانس (۱۴/۹۴ درصد) و فوق لیسانس و بالاتر (۲/۵۳ درصد) بودند. لازم به ذکر است که ۲/۵۳ درصد از پاسخ دهندگان میزان تحصیلات خود را مشخص نکرده بودند.

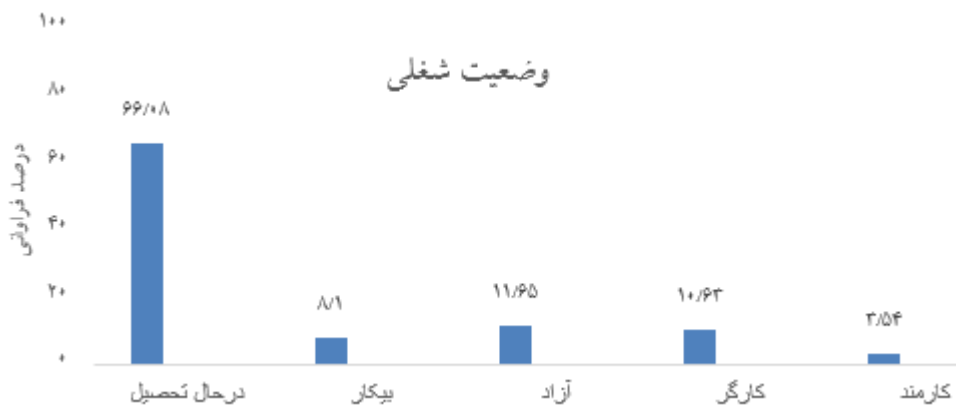
نمودار ۳-۴. درصد فراوانی تحصیلات افراد شرکت کننده در پژوهش

۴-۲-۵- شغل

جدول ۴-۵ شغل آزمودنی‌ها را بیان می‌کند. بیشترین افراد شرکت کننده با ۶۶/۰۸ درصد، در حال تحصیل بودند، ۱۱/۶۵ درصد آزاد، ۱۰/۶۳ درصد کارگر، ۸/۱۰ درصد بیکار و ۳/۵۴ درصد کارمند بودند که گروه آخر کمترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۴-۵. فراوانی شرکت کنندگان به تفکیک وضعیت شغلی

متغیر	فراوانی	درصد
در حال تحصیل	۲۶۱	۶۶/۰۸
بیکار	۳۲	۸/۱۰
آزاد	۴۶	۱۱/۶۵
کارگر	۴۲	۱۰/۶۳
کارمند	۱۴	۳/۵۴
مجموع	۳۹۵	۱۰۰

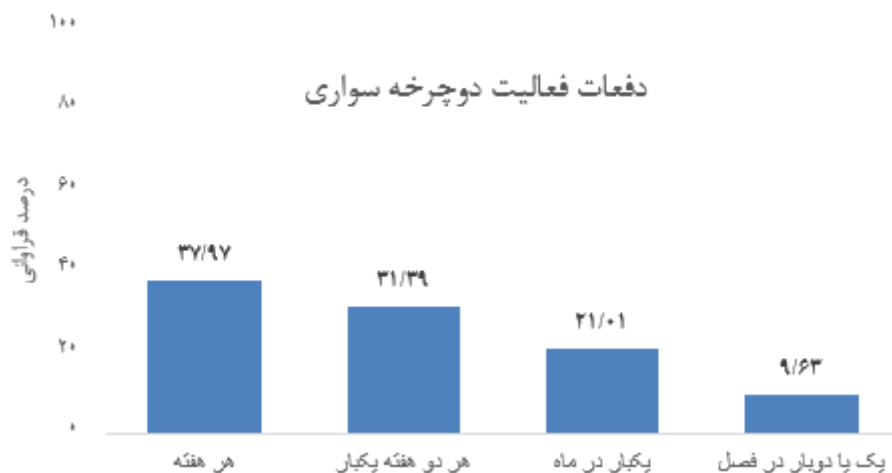
نمودار ۴-۴ درصد فراوانی وضعیت شغلی افراد شرکت کننده در پژوهش

۴-۲-۶- دفعات فعالیت دوچرخه سواری

جدول ۴-۶ دفعات فعالیت دوچرخه سواری افراد شرکت کننده در پژوهش را بیان می کند. بیشترین افراد شرکت کننده هر دو هفته یک بار به دوچرخه سواری می پردازند (۳۷/۹۷ درصد). همچنین میزان فعالیت دوچرخه سواران در هفته به ترتیب یک بار در ماه (با ۳۱/۳۹ درصد)، هر هفته یک بار (با ۲۱/۰۱ درصد) و یک یا دو بار در فصل (با ۹/۶۳ درصد) بود.

جدول ۴-۶. فراوانی شرکت کنندگان به تفکیک دفعات فعالیت دوچرخه سواری

متغیر	فراوانی	درصد
هر دو هفته یکبار	۱۵۰	۳۷/۹۷
یکبار در ماه	۱۲۴	۳۱/۳۹
هر هفته یکبار	۸۳	۲۱/۰۱
یک یا دوبار در فصل	۳۸	۹/۶۳
مجموع	۳۹۵	۱۰۰

نمودار ۴-۵. درصد فراوانی دفعات فعالیت دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش

۳-۴-اطلاعات توصیفی متغیرهای تحقیق

۴-۳-۱-توصیف مشارکت ورزشی دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش

جدول ۴-۷ فراوانی و درصد متغیر مشارکت ورزشی دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش را نشان می دهد. همان گونه که ملاحظه می شود، وضعیت مشارکت ورزشی دوچرخه سواران به ترتیب ۴۱/۰۱ درصد دارای سطح مشارکت متوسط، ۳۶/۴۶ درصد دارای سطح مشارکت کم و ۲۲/۵۳ درصد دارای سطح مشارکت زیاد هستند.

جدول ۴-۷ توصیف مشارکت ورزشی دوچرخه سواران

درصد	فراوانی	نوع مشارکت
۲۲/۵۳	۸۹	فعال (زیاد)
۴۱/۰۱	۱۶۲	نیمه فعال (متوسط)
۳۶/۴۶	۱۴۴	غیر فعال (کم)
۱۰۰	۳۹۵	مجموع

۴-۳-۲- توصیف، مشارکت ورزشی، سرمایه اجتماعی و هویت ورزشی دوچرخه سواران شرکت

کننده در پژوهش

همانطور که در جدول ۴-۸ مشاهده می‌شود، از دیدگاه نمونه تحقیق پراهمیت‌ترین این پژوهش مولفه هویت ورزشی ($\bar{x}=3/12, SD=\pm 0/55$) و کم‌اهمیت‌ترین مولفه از دیدگاه پاسخ دهندگان مولفه مشارکت ورزشی ($\bar{x}=2/96, SD=\pm 0/67$) بود.

جدول ۴-۸: توصیف مولفه هویت ورزشی دوچرخه سواران شرکت‌کننده در پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
مشارکت ورزشی	۲/۹۶	۰/۶۷
هویت ورزشی	۳/۱۲	۰/۵۵
سرمایه اجتماعی	۲/۹۸	۰/۴۶

۴-۴- یافته‌های استنباطی پژوهش

یکی از مواردی که پیش از به‌کارگیری داده‌های پژوهش در اجرای مدلسازی معادلات ساختاری باید در نظر داشت، فرض نرمال بودن داده‌های پژوهش می‌باشد (ابارشی، ۱۳۹۱). زیرا چنانچه توزیع داده‌های پژوهش تفاوت زیاد و معناداری با توزیع نرمال داشته باشد، نتایج تحلیل‌های آماری بی‌اعتبار خواهد بود. به همین دلیل پژوهشگر بایستی از نرمال بودن توزیع چند متغیره اطمینان حاصل نماید (ابارشی، ۱۳۹۱). نرمال بودن چند متغیره چنین فرض می‌کند که هر یک از متغیرها به صورت نرمال توزیع شده است. نرمال بودن چند متغیری در مدلسازی معادلات ساختاری مستلزم آن است که هر نشانگر برای هر مقدار از دیگر نشانگرها به صورت نرمال توزیع شده باشد. انحراف از این مفروضه می‌تواند منجر به تورم یا رکود در ارزش‌های مجذور کای شود. در واقع نرمال بودن توزیع چند متغیره به آن مفهوم است که نرمال بودن دو متغیر و یا بیشتر از دو متغیر مدنظر قرار گیرد. بنابراین زمانی که توزیع چند متغیره نرمال است می‌توان نتیجه گرفت که تک تک متغیرهای آن دارای توزیعی نرمال می‌باشند؛ ولی عکس این رابطه نمی‌تواند ضرورتاً درست باشد. روش‌های متعددی برای بررسی نرمال بودن وجود دارد. روش مورد استفاده

برای بررسی نرمال بودن در این پژوهش آماره ضریب مردیا است.

جدول ۴-۹: نتایج آزمون حد مرکزی جهت تعیین نرمال بودن داده‌ها

نتیجه آزمون	C.I	کشیدگی	C.I	چولگی	متغیرها
نرمال است	-۲/۲۵	۰/۶۷	-۲/۹۵	۰/۴۹	سرمایه اجتماعی
نرمال است	۳/۱۸	-۰/۸۹	-۳/۸۴	-۰/۶۴	هویت ورزشی
نرمال است	-۳/۳۱	-۱/۰۵	-۱/۳۲	۰/۲۰	مشارکت ورزشی

مقدار بحرانی در جدول فوق برقراری پیش فرض نرمال بودن چند متغیری در داده‌های پژوهش را

نشان می‌دهد.

۴-۵- بررسی همخطی چندگانه متغیرهای پژوهش

علاوه بر نرمال بودن داده‌های پژوهش از دیگر مفروضات مدلسازی معادلات ساختاری عدم وجود همخطی چندگانه متغیرهای پژوهش می‌باشد. منظور از همخطی یا هم‌پوشی متغیرهای مستقل این پژوهش این است که آیا بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد یا نه؟ رابطه هم‌خطی، وضعیتی است که نشان می‌دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. برای تشخیص وجود هم‌پوشی باید به بررسی دو شاخص عامل تورم واریانس و پارامتر تحمل پرداخت. ضریب تحمل که بین (۰) تا (۱) نوسان دارد، نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل تا چه اندازه رابطه خطی با همدیگر دارند. بنابراین هر چه مقدار بیشتر (نزدیک به ۱) باشد، میزان همخطی کمتر است. همچنین اگر مقدار عامل تورم واریانس بالاتر از ۱۰ باشد، بین متغیرها هم‌پوشی وجود دارد در غیر این صورت متغیرهای مستقل نسبت به هم دارای هم‌پوشی نیستند (میرز و همکاران، ۲۰۱۲).

جدول ۴-۱۰. شاخص‌های همخطی چندگانه در متغیرهای پیش‌بینی‌کننده مسئولیت اجتماعی

متغیرها	عامل تورم واریانس	پارامتر تحمل
هویت ورزشی	۲/۲۴	۰/۵۹
مشارکت ورزشی	۳/۹۸	۰/۸۰

همانطور که در جدول ۴-۱۰، مشاهده میشود، عامل تورم واریانس متغیرهای مستقل کمتر از ۱۰ و پارامتر تحمل آن‌ها نیز بیشتر از صفر و نزدیک به یک می‌باشد که نشان از میزان پایین همخطی بین متغیرهای مستقل دارد.

۴-۶- ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

از آنجا که مبنای تجزیه و تحلیل مدل‌های علی، ماتریس همبستگی است؛ بنابراین ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است. با توجه به جدول، نتایج ضریب همبستگی پیرسون حاکی از آن است که بین هر سه متغیر پژوهش ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد؛ بالاترین همبستگی مربوط به متغیرهای هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی است.

جدول ۴-۱۱: ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳
۱- مشارکت ورزشی	۱		
۲- هویت ورزشی	۰/۵۳۱**	۱	
۳- سرمایه اجتماعی	۰/۴۶۷**	۰/۶۳۳**	۱

** $p < 0.01$

۴-۷- مدلسازی معادلات ساختاری

در این پژوهش، یک مدل فرضی بر اساس پیشینه طراحی شد که روابط علی احتمالی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. با احراز پیش‌فرض‌های آماری پژوهش، این مدل به آزمون گذاشته شد.

نتایج تحلیل عاملی تاییدی نشان داد که تمام ابعاد این پژوهش به جز بعد اعتماد از مولفه سرمایه اجتماعی و بعد آسیب‌پذیری عاطفی منفی از مولفه هویت ورزشی دوچرخه سواران شهر مشهد از مقدار تی و بار عاملی قابل قبولی برخوردارند (شکل ۴-۱) و در سطح ۰/۰۵ معنی‌دارند و این معنی‌داری وزن‌های رگرسیونی (بار عاملی) نشان دهنده روایی همگرایی متغیرهای موجود در مدل است (جدول ۴-۱۲).

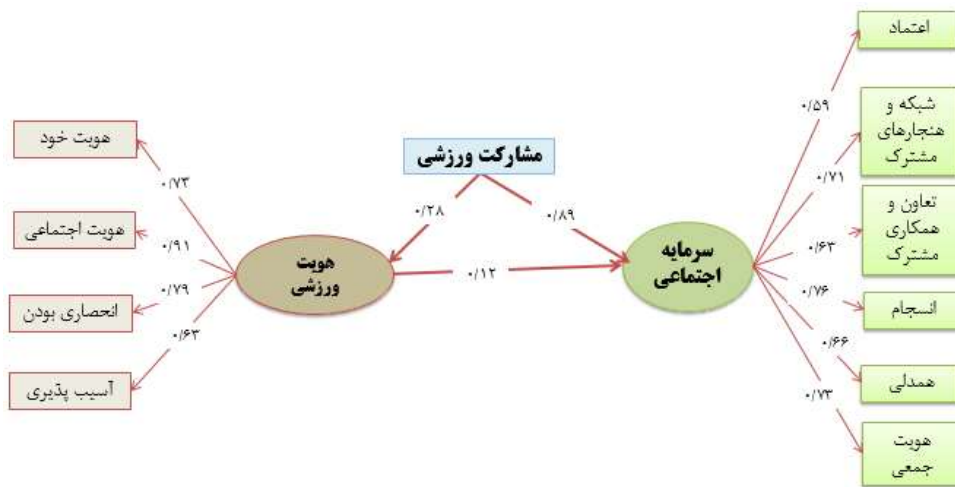
جدول ۴-۱۲. نتایج خروجی‌های مدل نهایی پژوهش

متغیر	متغیر	Estimate	S.E.	C.R.	P	وزن رگرسیونی
هویت ورزشی	مشارکت	۱/۲۲۵	۰	۵	*	۰/۲۸۲
	ورزشی	۰	۰/۵۰	۴/۱۵	**	
سرمایه اجتماعی	مشارکت	۱/۲۲۴	۰	۳	*	۰/۸۹۱
	ورزشی	۰	۰/۶۶	۳/۷۹	**	
سرمایه اجتماعی	هویت	۱/۰۳۶	۰	۱	۰	۰/۱۱۵
	ورزشی	۰	۰/۱۶	۲/۹۰	۰/۲۹	
اعتماد	سرمایه اجتماعی	۱/۰۰۰	۱			۰/۵۹۲
شبکه و هنجارهای مشترک	سرمایه	۱/۲۰۵	۹	۳	*	۰/۷۱۰
	اجتماعی	۳	۰/۱۰	۳/۲۱	**	
تعاون و همکاری مشترک	سرمایه	۱/۰۱۷	۸	۴	*	۰/۶۲۷
	اجتماعی	۳	۰/۷۴	۳/۵۱	**	
انسجام و همبستگی جمعی	سرمایه	۱/۴۶۶	۹	۵	*	۰/۷۶۰
	اجتماعی	۳	۰/۹۰	۳/۰۳	**	
همدلی، درک و همپاری داوطلبانه	سرمایه	۱/۱۱۲	۸	۶	*	۰/۶۵۹
	اجتماعی	۳	۰/۸۷	۳/۶۳	**	
هویت جمعی	سرمایه	۱/۲۵۳	۹	۴	*	۰/۷۲۷
	اجتماعی	۳	۰/۳۲	۳/۹۱	**	
آسیب‌پذیری عاطفی منفی	هویت ورزشی	۱/۰۰۰	۱			۰/۶۳۳
انحصاری بودن	هویت	۱/۱۹۲	۰	۳	*	۰/۷۸۵
	ورزشی	۱	۰/۷۳	۱۶/۴۴	**	
هویت اجتماعی	هویت	۱/۲۷۱	۰	۵	*	۰/۹۱۵
	ورزشی	۱	۰/۹۴	۱۳/۷۵	**	
هویت خود	هویت	۱/۱۷۳	۱	۶	*	۰/۷۲۹
	ورزشی	۱	۰/۰۰	۱۱/۹۱	**	

با توجه به جدول ۴-۱۲، شاخص‌های برازش مدل نهایی بدست آمده از نرم افزار AMOS پژوهش

نشان می‌دهد که مدل نهایی از برازش بسیار خوبی برای متغیرهای پژوهش حاضر برخوردار است. به

عبارت دیگر، شاخص‌های برازش مدل را تایید می‌کنند.

شکل ۴-۱. مدل ساختاری نهایی متغیرهای پژوهش (مدل استاندارد)

جدول ۴-۱۳. شاخص‌های برازش مدل ساختاری پژوهش

RMS EA	CFI	IFI	NFI	TLI	GFI	CMIN/DF	شاخص‌ها
۰/۷۸	۹۴۸	۹۴۸	۹۲۸	۹۲۶	۹۴۸	۳/۴۰۰	برآزش مدل
۰	۰/	۰/	۰/	۰/	۰/		نهایی

براساس مدل ساختاری در شکل ۴-۱، مولفه مشارکت ورزشی با ضریب ۰/۲۸ و هویت ورزشی با ضریب ۰/۱۲ بر مولفه سرمایه اجتماعی از دیدگاه گروه پاسخ دهنده اثرگذارند. همچنین نتایج نشان داد که مولفه مشارکت ورزشی با ضریب ۰/۸۹ بر مولفه سرمایه اجتماعی اثرگذار است. به طور کلی، ضرایب مشاهده شده نشان دهنده روایی همگرایی متغیرهای موجود در مدل می باشد. اما اثر غیر مستقیمی بین هیچ کدام از متغیرها مشاهده نشد.

۴-۸-آزمون سوبل

برای آزمودن تأثیر متغیر میانجی، آزمون پر کاربردی به نام آزمون سوبل (نام‌های دیگر آزمون سوبل: رویکرد حاصلضرب، روش دلتا یا رویکرد نظریه نرمال) وجود دارد که برای معناداری تأثیر میانجی یک

متغیر در رابطه با دو متغیر دیگر به کار می‌رود. در پژوهش حاضر متغیر مشارکت ورزشی و هویت ورزشی (پیش بین) و متغیر سرمایه اجتماعی (ملاک) ایفا می‌کند. در آزمون سوبل، Z-value از طریق فرمول (۱) به دست می‌آید که در صورت بیشتر شدن این مقدار از ۱/۹۶ می‌توان در سطح ۹۵ درصد معنادار بودن تأثیر میانجی یک متغیر را تأیید نمود.

A: مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی

B: مقدار ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته

sa: خطای استاندارد مربوط به مسیر میان متغیر مستقل و میانجی

sb: خطای استاندارد مربوط به مسیر میان متغیر میانجی و وابسته

جدول ۴-۱۴. آزمون سوبل

۰/۳۴	S_a	۰/۸۹	A
۰/۲۸	S_b	۰/۱۲	B

$$z - \text{value} = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times S_a^2) + (a^2 \times S_b^2) + (S_a^2 \times S_b^2)}} = ۰/۴۲۳ \quad \text{فرمول (۱)}$$

با توجه به فرمول (۱-۴) و جدول (۴-۱۴)، مقدار معناداری این فرضیه ۰/۴۲۳ به دست آمد که کمتر از ۱/۹۶ است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که هویت ورزشی نقش واسطه‌ای ندارد.

۴-۹-۹-۴-۹-۴ آزمون فرضیه‌های پژوهش

۴-۹-۹-۱-۹-۴ فرضیه اول:

H0: بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی دوچرخه‌سواران تفریحی تأثیر معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی دوچرخه‌سواران تفریحی تأثیر معنی‌داری وجود دارد.

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در سطح معناداری ۰/۰۵، فرضیه صفر رد می‌شود جدول (۴-۱۱)؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت: بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی افراد شرکت کننده در پژوهش حاضر تأثیر معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر

(انحراف استاندارد) در مشارکت ورزشی، میزان هویت ورزشی به مقدار $0/531$ تغییر خواهد کرد.

۴-۹-۲- فرضیه دوم:

H0: بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی تاثیر معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی تاثیر معنی‌داری وجود دارد.

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در سطح معناداری $0/05$ ، فرضیه صفر رد می‌شود جدول (۴-۱۱)؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت: بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی افراد شرکت کننده در پژوهش حاضر تاثیر معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر (انحراف استاندارد) در مشارکت ورزشی، میزان سرمایه اجتماعی به مقدار $0/467$ تغییر خواهد کرد.

۴-۹-۳- فرضیه سوم:

H0: بین هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی تاثیر معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی تاثیر معنی‌داری وجود دارد.

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در سطح معناداری $0/05$ ، فرضیه صفر رد می‌شود جدول (۴-۱۱)؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت: بین هویت ورزشی با سرمایه اجتماعی افراد شرکت کننده در پژوهش حاضر تاثیر معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر (انحراف استاندارد) در هویت ورزشی، میزان سرمایه اجتماعی به مقدار $0/633$ تغییر خواهد کرد.

فرضیه چهارم:

H0: بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی به واسطه هویت ورزشی تاثیر معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی دوچرخه‌سواران تفریحی به واسطه هویت ورزشی تاثیر معنی‌داری وجود دارد.

با توجه به مقدار آزمون سوبل که به منظور بررسی نقش میانجی هویت ورزشی محاسبه شد (کوچکتر از $1/96$)، فرضیه صفر تأیید و فرضیه پژوهش رد شد. بدین معنی که متغیر هویت ورزشی نقش

واسطه‌ای نداشته و به طور دقیق‌تر مشارکت ورزشی به واسطه هویت ورزشی بر سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران شهر مشهد تأثیر معناداری ندارد.

فصل پنجم

خلاصه، نتایج و پیشنهادات

۵-۱- مقدمه

این فصل یکی از مهم‌ترین بخش‌های هر پژوهش است. قدرت و قوت یک پژوهش به استنباط محقق از یافته‌های پژوهش و تلفیق آن با ادبیات پیشینه پژوهش بستگی دارد، تا از این طریق، بتوان نتایج را به درستی تفسیر نمود. در این فصل به ترتیب خلاصه‌ای از طرح پژوهش، جامعه و نمونه، روش و نتایج حاصل شده، ارائه می‌گردد. سپس یافته‌های پژوهش با توجه به اهداف ویژه و نتایج سایر تحقیقات مورد بحث و بررسی و نتیجه‌گیری قرار خواهد گرفت. در انتها نیز بر اساس نتایج برخاسته از پژوهش پیشنهادهایی ارائه و همچنین به توصیه‌هایی برای سایر پژوهشگران پرداخته می‌شود.

۵-۲- خلاصه پژوهش

پژوهش حاضر با هدف تعیین ارتباط بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران شهر مشهد بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دوچرخه سواران تفریحی شهر مشهد در سال ۱۳۹۷ تشکیل می‌دهد که در مجموع طبق بررسی‌های انجام شده بالغ بر ۱۰۰ هزار نفر به صورت سازمان یافته و غیر سازمان یافته در بخش دوچرخه‌سواری فعالیت داشتند. با توجه به هدف پژوهش و نیز گسترده بودن جامعه مورد بررسی، نمونه تحقیق به صورت در دسترس به طور مساوی در تمام نواحی مشهد بودند که با توجه به جدول مورگان با توجه به نامحدود بودن جامعه تعداد ۳۸۹ نفر به عنوان نمونه مورد بررسی انتخاب شد. با توجه به اینکه امکان مخدوش بودن و کامل پر نکردن تمام پرسشنامه وجود داشت، تعداد ۴۵۰ پرسشنامه در بین نمونه مورد بررسی توزیع که در نهایت ۴۳۰ پرسشنامه نزد محقق عودت داده شد که از این بین ۳۹۵ پرسشنامه در این پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها، ۴ پرسشنامه مشخصات جمعیت شناختی (جنسیت، سن، شغل، وضعیت تحصیلی، میزان درآمد، میزان اوقات فراغت در شبانه روز و انجام فعالیت ترجیحی در اوقات فراغت)، مشارکت در ورزش‌های تفریحی، هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی بود. پرسشنامه دوم، برگرفته از پرسشنامه جامع فعالیت جسمانی GPAQ است که توسط سازمان بهداشت جهانی و به منظور بررسی وضعیت فعالیت

جسمانی طراحی شده است. این پرسش نامه شامل ۶ گویه بوده و مشارکت در ورزش‌های تفریحی را مورد سنجش قرار می‌دهد. پرسشنامه سوم، سرمایه اجتماعی گایینی (۱۳۹۱) بوده که این پرسش‌نامه شامل ۳۱ گویه با مقیاس پنج ارزشی لیکرت می‌باشد و سرمایه اجتماعی را در شش بعد مورد سنجش قرار می‌دهد (اعتماد، شبکه و هنجارهای مشترک، تعاون و همکاری مشترک، انسجام و همبستگی جمعی، همدلی، درک و همیاری داوطلبانه و هویت جمعی) و پرسشنامه چهارم پرسشنامه هویت ورزشی برور و همکاران (۱۹۹۹) بود که این پرسشنامه شامل ۱۰ سوال و چهار بعد هویت خود، هویت اجتماعی، انحصاری بودن و آسیب پذیری عاطفی منفی می‌باشد. جهت روایی صوری و محتوایی پرسشنامه از ده نفر از متخصصین مدیریت ورزش کمک گرفته شد و پس از اعمال نظرات آنان در پرسش‌نامه و اصلاح آن و در نتیجه تأیید نهایی پرسش‌نامه توسط این افراد، قابلیت اعتبار پرسش‌نامه تأمین شد. پایایی تمام پرسشنامه‌ها از طریق آلفای کرونباخ بدست آمد. نتایج نشان داد برای پرسش‌نامه مشارکت ورزشی پایایی برابر $(\alpha = 0/746)$ ، پرسشنامه سرمایه اجتماعی $(\alpha = 0/756)$ و پرسشنامه هویت ورزشی $(\alpha = 0/774)$ بدست آمد. روش پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی به روش همبستگی می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است. به این صورت که پس از استخراج داده‌های پرسشنامه، ابتدا جهت بررسی متغیرهای جمعیت شناختی از روش‌های توصیفی و برای بررسی فرضیات پژوهش از آمار استنباطی استفاده شد. در سطح آمار توصیفی، از شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، درصد فراوانی تجمعی، میانگین، انحراف استاندارد و طراحی جداول و نمودارها استفاده شد و در سطح آمار استنباطی، ابتدا طبیعی بودن توزیع داده‌ها با استفاده از آزمون حد مرکزی بررسی شد و با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها از آزمون‌های همبستگی پیرسون، و نیز معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد. این محاسبات از طریق نرم افزار SPSS (نسخه ۲۲) و AMOS22 اجرا شد.

۵-۳-نتایج پژوهش

۵-۳-۱-نتایج توصیفی

جنسیت دوچرخه سواران در این پژوهش ۶۳/۲۹ درصد افراد نمونه مردان و ۳۶/۷۱ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. میانگین سن دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش ۲۲/۸۷ با انحراف استاندارد ۶/۰۹ بود. وضعیت تاهل، ۲۴/۳۰ درصد افراد نمونه را متاهل و ۷۲/۴۰ درصد را افراد مجرد و ۳/۳۰ درصد افراد وضعیت تاهل خود را مشخص نکرده بودند.

بیشترین افراد شرکت کننده با ۶۶/۰۸ درصد، در حال تحصیل بودند، ۱۱/۶۵ درصد آزاد، ۱۰/۶۳ درصد کارگر، ۸/۱۰ درصد بیکار و ۳/۵۴ درصد از کارمند بودند که کمترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند. ۵۹/۴۹ درصد دوچرخه سواران شرکت کننده در پژوهش دارای مدرک دیپلم و زیر دیپلم، ۲۰/۵۱ درصد فوق دیپلم، ۱۴/۹۴ درصد لیسانس، ۲/۵۳ درصد فوق لیسانس و بالاتر و ۲/۵۳ درصد نیز در این پژوهش سطح تحصیلات خود را مشخص نکرده بودند.

بیشترین افراد شرکت کننده با هر دو هفته یکبار به دوچرخه سواری می‌پردازند (۳۷/۹۷ درصد). همچنین میزان فعالیت دوچرخه سواران در هفته به ترتیب یکبار در ماه با (۳۱/۳۹ درصد)، هر هفته یکبار با (۲۱/۰۱ درصد) و یک یا دوبر در فصل با (۹/۶۳ درصد) بیشترین درصد را به خود اختصاص دادند.

میزان مشارکت در ورزش‌های تفریحی دوچرخه سواران شهر مشهد ۴۱/۰۱ درصد نیمه فعال (متوسط)، ۳۶/۴۶ درصد غیرفعال (کم) و ۲۲/۵۳ درصد هم فعال (زیاد) بودند.

همانطور که در جدول (۴-۸) مشاهده می‌شود، از دیدگاه نمونه تحقیق پراهمیت‌ترین این پژوهش مولفه هویت ورزشی ($\bar{x}=3/12, SD= \pm 0/55$) و کم‌اهمیت‌ترین مولفه از دیدگاه پاسخ دهندگان مولفه مشارکت ورزشی ($\bar{x}=2/96, SD= \pm 0/67$) بود.

۵-۳-۲- نتایج آزمون فرضیه‌ها

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در سطح معناداری ۰/۰۵، فرضیه صفر رد می‌شود جدول (۴-۱۱)؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت: بین مشارکت ورزشی با هویت ورزشی افراد شرکت کننده در پژوهش حاضر رابطه معنی داری وجود دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر (انحراف استاندارد) در مشارکت ورزشی، میزان هویت ورزشی به مقدار ۰/۵۳۱ تغییر خواهد کرد.

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در سطح معناداری ۰/۰۵، فرضیه صفر رد می‌شود جدول (۴-۱۱)؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت: بین مشارکت ورزشی با سرمایه اجتماعی افراد شرکت کننده در پژوهش حاضر رابطه معنی داری وجود دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر (انحراف استاندارد) در مشارکت ورزشی، میزان سرمایه اجتماعی به مقدار ۰/۴۶۷ تغییر خواهد کرد.

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در سطح معناداری ۰/۰۵، فرضیه صفر رد می‌شود جدول (۴-۱۱)؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت: بین هویت ورزشی با سرمایه اجتماعی افراد شرکت کننده در پژوهش حاضر رابطه معنی داری وجود دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر (انحراف استاندارد) در هویت ورزشی، میزان سرمایه اجتماعی به مقدار ۰/۶۳۳ تغییر خواهد کرد.

با توجه به مقدار آزمون سوبل که به منظور بررسی نقش میانجی هویت ورزشی محاسبه شد (کوچکتر از ۱/۹۶)، فرضیه صفر تأیید و فرضیه پژوهش رد شد. بدین معنی که متغیر هویت ورزشی نقش واسطه‌ای نداشته،

و به طور دقیق‌تر مشارکت ورزشی به واسطه هویت ورزشی بر سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران شهر مشهد تأثیر معناداری ندارد.

۵-۴- بحث و نتیجه گیری

سرمایه اجتماعی با دامنه وسیعی از مفاهیم خود(اعتماد، شبکه و هنجارهای مشترک، تعاون و همکاری مشترک، انسجام و همبستگی جمعی، همدلی، درک و همیاری داوطلبانه و هویت جمعی) در بیست سال گذشته به طور فزاینده‌ای توجه متخصصان و اندیشمندان علوم اجتماعی را به خود جلب کرده است. جنبه‌های مختلف این مفهوم تا حدودی از توجه آن به پیامدهای مثبت ارتباط اجتماعی ناشی می‌شود. عالمان اجتماعی نیز برای حل مشکلات تنزل روابط اجتماعی بر مفهوم سرمایه اجتماعی تأکید دارند(پارسامهر، ۱۳۹۲). همچنین تحقیقات نشان می‌دهد ورزش برای توسعه بهتر جامعه و پیامدهای شهروندی ضروری است و ورزش‌های فراغتی در ایجاد و افزایش سرمایه اجتماعی نقش مهمی دارند (شارع‌پور و همکاران، ۱۳۸۷). انجام ورزش‌های تفریحی علاوه بر فواید جسمانی، بر مقابله با مشکلات روانی نیز آثار مفیدی دارد و سبب هویت سازی بویژه هویت سازی در بخش ورزش می‌شود. علاوه بر این، افرادی که به طور منظم به ورزش می‌پردازند علاوه بر مصونیت از بسیاری از بیماری‌ها و نارسائی‌ها، دارای شخصیت هماهنگ، زندگی منظم و کارایی بیشتری دارند و با کسب روحیه نشاط و بهره‌مندی بیشتر از زندگی، از سلامت محیطی بیشتری برخوردارند.

نتایج بدست آمده از فرضیه اول این پژوهش نشان داد بین مشارکت ورزشی و هویت ورزشی ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بررسی ادبیات موضوع نشان می‌دهد که درخصوص ارتباط بین فعالیت ورزشی و انواع هویت به ویژه هویت ورزشی مطالعات بسیاری صورت گرفته و عمدتاً رابطه معنی‌داری بین ورزش با هویت ورزشی و متغیرهای آن همچون هویت اجتماعی، هویت خود، انحصاری بودن و آسیب پذیری عاطفی منفی وجود دارد. این یافته با یافته‌های جفری(۱۹۹۵)، ریسکا(۲۰۰۲)، گروز(۲۰۰۸)، سانچز(۲۰۰۸)، کایمت و همکاران(۲۰۱۰)، اگیمانک(۲۰۱۰)، شجیع و همکاران(۱۳۸۵)، بنی نصرت و همکاران(۱۳۹۱) همخوانی دارد. در همین راستا، نتایج حاصل از بررسی مفروضات در سایر تحقیقات نشان می‌دهد که به طور کلی هر گونه تغییری در حیطه عملکردی ورزشکاران مستقیماً هویت آن‌ها را

دستخوش تغییرات می‌نماید. رابطه بین سطح فعالیت ورزشی و هویت ورزشی حاکی از آن است که هرچه ورزشکاران حرفه‌ای‌تر می‌شوند و به سطوح عملکردی بالاتری نایل می‌شوند، بیشتر اقدام به هویت‌یابی خود براساس ارزش‌ها و فرهنگ حاکم بر ورزش می‌نمایند تا کاراکترها و ارزش‌های فردی و انحصاری خودشان را با ورزش بدست آورند. عبارتی دیگر در سطوح بالاتر ورزشی، ما با میزان بیشتری از اجتماعی شدن نسبت به سطوح پایین‌تر فعالیت ورزشی مواجه هستیم (بنی نصرت و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین نتایج تحقیقات پیشین نشان می‌دهند که ورزشکاران در مقایسه با غیر ورزشکاران دارای حس رقابت-جویی بیشتری هستند. آن‌ها به دلیل ماهیت فعالیتی که انجام می‌دهند درگیر مسابقات و رقابت‌هایی می‌شوند که جوهره اصلی آن‌ها مبتنی بر رقابت است و این قبیل افراد ورزشکار دارای کاراکتری رقابتی‌تر می‌شوند. علاوه بر این ورزشکاران به اندازه‌ای که حرفه‌ای‌تر شده و در سطوح بالاتری فعالیت می‌نمایند، به همان اندازه با ارزش‌های اجتماعی مقبول جامعه سازگارتر شده و از هویتی اجتماعی‌تر برخوردار می‌گردند (بنی نصرت و همکاران، ۱۳۹۱). این بدان معنی است که این قبیل ورزشکاران انتظارات دیگران را به خوبی دریافته و جهت حفظ احترام خود و ایشان، خود را ملزم به رعایت قوانین و قواعد اجتماعی و ارزش‌های حاکم بر آن می‌بینند؛ درحالی که ورزشکاران سطوح پایین‌تر به واسطه گمنامی‌شان، با چنین انتظارات الزام‌آوری مواجه نمی‌باشند و در نتیجه به راحتی می‌توانند بر روی کاراکترهای شخصی خود پافشاری نمایند. در سطوح بالاتر ورزشی، ورزشکاران به دلیل عملکرد حرفه‌ای خود ناچار از حفظ گروه-های پیرامون و تیم‌هایی هستند که سکوی پرش و عملکرد موفقیت‌آمیز آنان بوده‌اند. نادیده گرفتن تیم ورزشی برای یک ورزشکار آماتور چنین ریشه‌هایی هنوز شکل نگرفته‌اند و لذا قطع این تعلقات نمی‌تواند منتهی به تبعات چندان ناخوشایندی برای ایشان گردد. بنابراین تعلق گروهی و به عبارتی هویت‌یابی بر اساس آن در بین ورزشکاران سطوح بالاتر بیشتر از کسانی است که در سطوح پایین‌تر قرار دارند.

نتایج فرضیه دوم این پژوهش نشان داد مشارکت ورزشی بر سرمایه اجتماعی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد، البته با توجه به آمار بدست آمده ۷۷/۴۷ درصد از دوچرخه‌سواران شهر مشهد وضعیت مشارکت‌شان در ورزش‌های تفریحی نیمه فعال و غیر فعال است و ۲۲/۵۳ درصد از آنان فعال هستند و

نمره بدست آمده از سرمایه اجتماعی‌شان بالاتر از میانگین است. این یافته با یافته‌های پژوهش نافچی (۱۳۹۲)، پارسامهر و بلوریان (۱۳۹۲)، پارسامهر و ترکان (۱۳۹۱)، اقدسی (۱۳۹۱)، جسمانی (۱۳۹۰)، شارع‌پورو همکارانش (۱۳۸۷)، سلدا (۲۰۱۴)، برتون (۲۰۱۳)، ادواردو و همکارانش (۲۰۱۲)، دونوارد و همکارانش (۲۰۱۱)، رامون اسپایج (۲۰۱۲)، لیندستورم (۲۰۱۱)، اکایاسا (۲۰۱۰)، وین (۲۰۰۷)، لیندستورم (۲۰۰۳)، وارد و همکارانش (۲۰۰۱)، موایر (۲۰۱۱)، لق جونز (۲۰۱۲)، کولین (۲۰۰۷)، همسو بوده و نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و میزان مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. از این رو می‌توان گفت بیشتر ورزش‌ها با توجه به ماهیتشان فعالیت‌های ارتباطی محسوب شده و مشارکت در ورزش شامل شرکت آگاهانه افراد به صورت مشارکت‌کننده و تماشاچی می‌شود که با هم ارتباط متقابل دارند و در اثر این روابط متقابل پاداش‌های اجتماعی میان آنها مبادله می‌شود.

نتایج بدست آمده از فرضیه سوم این پژوهش نشان داد سرمایه اجتماعی بر هویت ورزشی تأثیر مثبت و معنی‌داری وجود دارد. تأثیر مثبت و معنی‌دار بین هویت ورزشی و سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران شهر مشهد، نشان دهنده ماهیت اجتماعی و جمعی بودن آنها است. به بیان دیگر، ویژگی‌های مشترکی در دو متغیر سرمایه اجتماعی و هویت ورزشی وجود دارد که گونه‌ای از هم‌افزایی را برای آنها شکل می‌دهد. هویت ورزشی به انسجام و همگرایی حول محور عناصری همچون تیم، باشگاه، فدراسیون، ارزش‌ها و افتخارات آن و سرمایه اجتماعی نیز به همگرایی در ارتباطات، اعتماد و همیاری اجتماعی وابسته است. عناصر هویت ورزشی می‌تواند زمینه همیاری و ارتباطات را شکل دهد و اعتماد اجتماعی می‌تواند به دوام همیاری‌ها و گرایش به فعالیت‌های ورزشی منجر شود. ورزشکاران جوان به عنوان نسلی پویا و جست‌جوگر در پی شناخت ویژگی‌های هویتی خویش هستند و در این فرآیند همکاری‌ها و تعاملات جمعی مشترک از جمله ورزش می‌تواند به این امر یاری رساند. این نتیجه همسو با چارچوب نظری پژوهش و یافته‌های تحقیقات حسینی و جلائی پور (۱۳۹۱)، قاسمی و جمال‌وندی (۱۳۹۱)، رستگارخالد و همکاران (۱۳۹۵)، میرفردی و ولی نژاد (۱۳۹۷)، کات و بونیت (۲۰۰۹)، مویر (۲۰۱۱) و

برخلاف نتایج پژوهش‌های رسکنز و رایت (۲۰۱۲) و مازلا (۲۰۱۳) است که عدم همسویی نتایج پژوهش‌های بیان شده با تحقیق حاضر تفاوت جوامع و نمونه‌های پژوهش‌های مختلف و نیز غیر ورزشی بودن آن‌ها بوده است.

نتایج بدست آمده از فرضیه آخر این پژوهش نشان داد مشارکت ورزشی بر هویت ورزشی دوچرخه - سواران تفریحی به واسطه سرمایه اجتماعی تاثیر مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نتیجه معادلات ساختاری نشان داد که بین مولفه مشارکت ورزشی با ضریب ۰/۲۸ و هویت ورزشی با ضریب ۰/۱۲ بر مولفه سرمایه اجتماعی از دیدگاه گروه پاسخ دهنده اثرگذارند. همچنین نتایج نشان داد که مولفه مشارکت ورزشی با ضریب ۰/۸۹ بر مولفه سرمایه اجتماعی اثرگذار است. همچنین نتایج آزمون سوبل نشان داد که متغیر هویت ورزشی نقش واسطه‌ای نداشته، و به طور دقیق‌تر مشارکت ورزشی به واسطه هویت ورزشی بر سرمایه اجتماعی دوچرخه سواران شهر مشهد تأثیر معناداری ندارد.

با تحلیل فرآیندهای انجام شده در معادلات ساختاری می‌توان نتیجه گرفت ورزش فارغ از جنبه تفریحی و عوامل بازدارنده‌ای از قبیل تعارض‌سازی میان هویت محلی، ملی و فراملی، می‌تواند نقش مهمی در توسعه و رشد فرآیند ملت‌سازی ایفا کند. به نحوی که دولت‌ها با تدوین سیاست‌های ورزشی در راستای تقویت و تعمیق هویت ملی تلاش کرده و از طریق تهییج اجتماعی و شور و نشاط در فضای اوقات فراغت به افزایش اعتماد اجتماعی و به تبع غرور ملی دست می‌یابند که موجب تقویت فرهنگ همزیستی مردمان یک مجموعه سرزمین می‌شود. همچنین ورزش در جامعه‌ای با تنوع فرهنگی، وجود عوامل بازدارنده از قبیل ایدئولوژی‌ها و تبعیض، می‌تواند به کارکردی منفی و ایجاد بسترهای مقاومتی در برابر هویت غالب بیانجامد، این پدیده تأثیری مثبتی بر روند شکل‌گیری و تقویت هویت جمعی می‌گذارد و زمینه غیریت‌سازی‌های مختلفی در درون جامعه به ویژه در بخش ورزش می‌شود. از این نظر اهتمام مسئولان به جنبه‌های آموزشی - ورزشی و استراتژی‌های محتوایی در این حوزه می‌تواند باعث جذب خرده فرهنگ‌های پیرامونی جامعه ورزشی شود. علاوه بر این ورزش می‌تواند مجرای برای گره زدن علایق مردم

مناطق مختلف کشور باشد، که در نهایت همبستگی ملی را رقم می‌زند و می‌تواند بستری برای ابراز وجود هویت‌های سیاسی دیگر باشد. که خود این امر باعث ایجاد اعتماد، انسجام و همبستگی بین اقشار مختلف جوامع و نیز همدلی که از سرمایه‌های اجتماعی یک گروه یا یک ورزش و حتی یک ملت می‌باشد را فراهم می‌سازد. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های شجیع و همکاران (۱۳۸۵)، پارسامهر و همکاران (۱۳۹۵)، میرفردی و ولی نژاد (۱۳۹۷)، کایمت و همکاران (۲۰۱۰)، اگیمانک (۲۰۱۰)، ادواردو و همکارانش (۲۰۱۲)، دونوارد و همکارانش (۲۰۱۱)، رایت (۲۰۱۲) و مازلا (۲۰۱۳) همخوانی داشت. با توجه به مطالب بیان شده در بالا می‌توان بدین صورت نتیجه‌گیری کلی کرد که سه متغیر بیان شده در این پژوهش با هم همپوشانی بالایی داشته و ورزش به عنوان رکن اصلی برای ایجاد سرمایه اجتماعی و نیز هویت ورزشی محسوب می‌شود. به همین دلیل از مسئولین ورزش کشور تقاضا می‌گردد که برای ایجاد هویت و نیز ایجاد فرهنگ سازی و نیز به طبع این موارد ایجاد سرمایه ای اجتماعی، بیش از پیش به بحث ورزش و ایجاد انگیزه و ایجاد رغبت ورزشی در بین اقشار جامعه مبادرت ورزند.

۵-۵- پیشنهادات برخاسته از پژوهش

- با توجه به اینکه بیشترین گستره وضعیت شغلی مربوط به جوانان در حال تحصیل است باید تدابیر لازم انجام شود تا امکان فعالیت‌های ورزشی در زمانی که دانش آموزان در مدارس و یا دانشجویان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هستند، برایشان فراهم شود، همچنین با کم کردن و یا رایگان کردن هزینه مشارکت در ورزش و راغب کردن این قشر کم درآمد به ورزش به سرمایه اجتماعی افزود.
- جمع‌بندی نتایج حاصل از سه مشخصه فردی: ۱- وضعیت شغلی، ۲- وضعیت تحصیلی، ۳- زمان اوقات فراغت در طول روز، می‌توان چنان گفت که هر سه این مشخصه‌ها درصد کمی را به خود اختصاص داده اند، این بدان معنی است که جوانان با مدرک فوق لیسانس و یا بالاتر که کارمند

هستند از اوقات فراغتی برخوردار نیستند. پس بهتر است سازمان‌های مربوطه شرایطی فراهم کنند تا آنان در ساعت‌های اداری فعالیت ورزشی انجام دهند.

- با توجه به این که تا بحال کار اساسی و بنیادینی در ارتباط با سرمایه اجتماعی جوانان انجام نگرفته است، نمره حاصله از تحقیق نشان می‌دهد که این رده سنی از سرمایه متوسط رو به بالا برخوردار هستند. در این ارتباط ارگان‌های مربوطه می‌توانند با برنامه‌های مدون و بجا آن را تقویت کرده؛ تا فرد پس از عبور از دوره طلایی جوانی و گذشتن سختی‌های زندگی و با ورودش به بزرگسالی آن را حفظ و از فوایدش برای ایجاد زندگی بهتر و هویت سازی از طریق ورزش استفاده کنند.

- با توجه به این که بعد ارتباطات و اطلاعات با مشارکت در ورزش‌های تفریحی سبب ایجاد ارتباط می‌شود و از طرفی جوانان ترجیح می‌دهند که اوقات فراغت خود را با کامپیوتر و تبلت و گوشی‌های همراه پرکنند به سازمان‌های دست‌اندرکار پیشنهاد می‌شود که با استفاده از برنامه‌های پیشرفته به وجود آمده (تلگرام، واتس آپ، وایبر و غیره) جوانان را به مشارکت در ورزش‌های تفریحی راغب کنند و در نتیجه هویت فردی و جمعی را در بین آن‌ها ایجاد نمود.

۵-۶- پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آینده

- پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده در جامعه گسترده‌ای یعنی استان خراسان رضوی و یا سایر استان‌های کشور انجام شود تا نتایجی با قابلیت تعمیم پذیری بیشتر حاصل شود.

- در این پژوهش جامعه دوچرخه سواران شهر مشهد، مورد بررسی قرار گرفته است. پیشنهاد می‌شود برای تحقیقات آینده به طور خاصه زنان و مردان را از هم تفکیک کرده و مورد پژوهش قرار دهند. و به عبارتی به بررسی مقایسه‌ای هویت ورزشی زنان و مردان ورزشکار شهر مشهد پرداخته شود.

- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی تاثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت ورزشی مورد بررسی قرار گیرد.

- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی تاثیر سرمایه اجتماعی بر هویت ورزشی ورزشکاران دختر و پسر شرکت کننده در المپیادهای ورزشی مورد بررسی قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی تاثیر مشارکت ورزشی بر هویت ورزشی سایر اقشار جامعه بویژه سالمندان مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

اتقیا، ناهید(۱۳۸۶)، نیاز سنجی از اقصاء مختلف زنان ایرانی در زمینه ورزش همگانی، فصلنامه پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۷، ص ۱۵-۳۲.

احسانی، محمد؛ کوزه‌چیان، هاشم؛ کشکر، سارا(۱۳۸۶)، بررسی و تجزیه و تحلیل بازدارنده و میزان مشارکت زنان شهر تهران در فعالیت‌های ورزش تفریحی، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۷، صص ۶۳-۸۷.

احمدپور و همکاران(۱۳۹۶)، مدل‌سازی نقش ورزش در فرآیند شکل‌گیری هویت ملی، فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۴.

احمدی فیروز جایی، ع، صدیقی، ح و محمدی، م، ۱۳۸۵، مقایسه، مقایسه مولفه‌های سرمایه اجتماعی کشاورزان عضو و غیر عضو تعاونی‌های تولید روستایی، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳، صص ۹۳-۱۱۱.

احمدی، حمید (۱۳۷۸). پیرامون همبستگی ملی و وفاق اجتماعی، فصلنامه مطالعات ملی، سال نخست، شماره یکم، میزگرد، ۳۳-۵۷.

ازکیا، م و فیروز آبادی، ا، ۱۳۸۳، سرمایه اجتماعی و نقش آن در تشکل‌های تولیدی، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره پنجم، دوره پنجم، صص ۲۷۸-۲۷۹.

ازکیا، مصطفی؛ ساروخانی، باقر؛ حسن بیگ‌وردی، لادن(۱۳۸۹)، مقایسه کیفیت زندگی زنان شرکت‌کننده در ورزش‌های همگانی و زنان غیرفعال در این زمینه(منطقه ۳ تهران)، زن و مطالعات خانواده، سال دوم، شماره ۷، صص ۲۵-۱۳.

اسلامی، ایوب؛ محمودی، احمد؛ خبیری، محمد؛ نجفیان رضوی، سید مهدی(۱۳۹۲)، نقش وضعیت اجتماعی-اقتصادی (SES) در انگیزه مشارکت شهروندان به ورزش‌های همگانی-تفریحی، مدیریت ورزشی، دوره ۲، شماره ۳(۷پیاپی)، صص ۸۹-۱۰۴.

اشرف، احمد (۱۳۷۲). هویت ایرانی، فصلنامه گفتگو، سال دوم، شماره ۱.

امیر خانی، ط و پور عزت، ع، ۱۳۸۷، تأملی بر امکان توسعه سرمایه اجتماعی در پرتو عدالت سازمانی در سازمان‌های دولتی، نشریه دولتی، دوره ۱، صص ۱۹-۳۲.

امیرتاش، محمدعلی(۱۳۸۵)، مقایسه رشد اجتماعی دانش‌آموزان پسر ورزشکار و غیر ورزشکار دوره راهنمایی تحصیلی، المپیک، سال چهاردهم، شماره ۲(پیاپی ۳۴).

آهنچیان، م، و منیدری، ر، ۱۳۸۳، رابطه مهارت‌های ارتباطی مدیران با سلامت سازمانی، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، سال چهارم، شماره دوازدهم، صص ۵۰.

ایوانی، م و شیروانی، ع، ۱۳۸۴، سرمایه اجتماعی اصل محوری توسعه، مجله تدبیر، شماره ۱۴۷، صص ۳۶ و ۲۵.

بختیاری، ذ، ۱۳۸۰، مشارکت کارکنان در مدیریت، مجموعه مقالات همایش توسعه نظام اداری، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، صص ۲۶-۲۴.

بوردیو، پ، ۱۳۸۰، نظریه کنش: دلایل علمی و انتخاب عقلانی، ترجمه رضا مردیها، تهران انتشارات نقش و نگار، صص ۸۰ و ۲۴۵.

بیرو، آ، ۱۳۷۰، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، تهران، نشر کیهان، صص ۲۵۷.

پارچه فروش (۱۳۹۴). تحلیل رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمان، رفتار شهروندی کارکنان، هویت و تعهد سازمانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران.

پارسا مهر، مهربان. نیک نژاد، محمد رضا. و رسولی نژاد، سید پویا. (۱۳۹۶) تبیین نقش سرمایه اجتماعی در توسعه مشارکت ورزشی جوانان (مطالعه موردی: شهر یزد). مطالعات مدیریت ورزشی، .

پارسامهر، مهربان (۱۳۹۰)، بررسی انگیزه‌های مرتبط با مشارکت مستمر در فعالیت‌های ورزشی در بین دانشجویان تربیت بدنی (مورد مطالعه: دانشجویان تربیت بدنی دانشگاه یزد)، پژوهش‌نامه علوم ورزشی، سال هفتم، شماره ۱۳، صص ۹۳-۱۰۶.

پاننام، ر، ۱۳۸۰، دموکراسی و سنت‌های مدنی، ترجمه محمد تقی دلفروز، انتشارات وزارت کشور، ص ۲۸

پوتنام، روبرت، (۱۳۸۰). "دموکراسی و سنت‌های مدنی (تجربه ایتالیایی و درس‌هایی برای کشورهای در حال گذار)"، مترجم: محمد تقی دلفروز، تهران نشریه روزنامه سلام، صص ۱۸۷-۱۸۰.

پیران، پو موسوی، م و شیبانی، م، ۱۳۸۵، کار پایه مفهومی و مفهوم سازی سرمایه اجتماعی، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳، صص ۳۱-۳۵.

تایمبرلاک، ۲۰۰۵، سرمایه اجتماعی و جنسیت در محیط کار، ترجمه اکبر حسن پور و نازیلا نیاکان، تدبیر شماره ۱۸۳، سال ۱۳۸۶.

تندنویس، فریدون (۱۳۷۵)، نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه‌های کشور با تاکید بر فعالیت‌های ورزشی، رساله دکتری، دانشگاه تهران.

توسلی، غو موسوی، م، ۱۳۸۴، مفهوم سرمایه در نظری اتکلاسیو جدید با تاکید بر نظریه‌های سرمایه اجتماعی، نامعلوم اجتماعی، شماره ۲۶، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ص ۸.

جلالی فرهانی، مجید، (۱۳۹۱). "مدیریت اوقات فراغت و ورزش‌های تفریحی". انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هفتم. صص ۱۰۹-۵.

جلالی، مریم (۱۳۹۰)، رابطه وضعیت اجتماعی- اقتصادی و انگیزه‌های شرکت در ورزش همگانی، پایان نامه دانشگاه گیلان.

جنکینز، ریچارد (۱۳۸۱) هویت اجتماعی، ترجمه تورج یاراحمدی، تهران: شیرازه

جوادی پور، محمد؛ قویدل سرکندی، مزده؛ سمیع نیا، مونا (۱۳۹۲)، ارائه چارچوب نظری و طراحی الگو برای توسعه ورزش همگانی در ایران، مدیریت ورزشی، شماره ۲۱، صص ۱۴۸-۱۲۷.

جوکار، بهرام، مرتضی لطیفیان (۱۳۸۵). رابطه ابعاد هویت و جهت‌گیری هدف در گروهی از دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی شهرستان‌های شیراز و یاسوج، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۲۵، شماره ۴.

چلبی، م، ۱۳۷۵، نظم اجتماعی، تهران، نشرنی، ص ۱۲.

چلبی، مومبارکی، م، ۱۳۸۷، تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان، مجله جامعه‌شناسی ایران، دور هشتم، شماره ۲، ص ۱۲.

حافظنیا، محمد رضا (۱۳۷۸). پیرامون همبستگی ملی و وفاق اجتماعی، فصلنامه مطالعات ملی، سال نخست، شماره یکم، میزگرد، ص ۱۷-۴۳.

حسینی، الهه؛ بحرالعلوم، حسن؛ علی‌ئی، مریم (۱۳۹۲)، ارتباط بین انگیزه‌های مشارکت، لذت و تعهد ورزشی بانوان شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، دوره ۲، شماره ۳ (پیاپی)، صص ۳۷-۴۷.

حق شناس، ا و دلوی، م، ۱۳۸۶، نقش سرمایه اجتماعی در توسعه اقتصادی، مجله تدبیر، شماره ۱۸۸

خاکی، غ، ۱۳۷۹، روش تحقیق در مدیریت، چاپ اول، مرکز علمی دانشگاه آزاد اسلامی تهران، صص ۲۹۳، ۲۷۵.

خالقی، حسین (۱۳۸۲)، مقایسه جهت‌گیری ورزشی دانشجویان ورزشکار دانشگاه گیلان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان.

خلف خانی، م، ۱۳۸۸، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و فساد اداری، فصلنامه راهبرد، شماره پنجاه و سه، سال هیجدهم ص ۵۵.

دوران، بهزاد، محسنی، منوچهر (۱۳۸۲). هویت: رویکردها و نظریه ها، فصلنامه علوم تربیتی و روان شناسی، ویژه نامه هویت، دانشگاه فردوسی مشهد، ج ۴، شماره اول، بهار و تابستان، ص ص ۹۰-۹۱.

دیویس، ک، ۱۳۸۲، رفتار انسانی در کار، ترجمه محمد علی توسی، انتشارات مرکزی آموزش مدیریت دولتی، ص ۵۲
رحمانپور، ل، ۱۳۸۲، مدیریت سرمایه اجتماعی: رویکردی اثربخش در مدیریت منابع انسانی، فصلنامه مطالعات مدیریت، شماره ۱۹، ص ۳۵.

رحمانی، احمد؛ بخشی‌نیا، طیبیه؛ قوامی، سیدسعید(۱۳۸۵)، نقش ورزش در گذراندن اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تاکستان، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۲، صص ۳۳-۵۰.

رحیمی و همکاران(۱۳۹۵). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی زنان و میزان مشارکت پذیری آنان در فعالیتهای ورزشی(مطالعه موردی زنان خلخال). کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، گرجستان
رضوی، سید محمد حسین؛ پسرکلو، اعظم (۱۳۹۲)، چگونگی گذراندن اوقات فراغت بانوان شاغل شهر آمل با تأکید بر فعالیتهای ورزشی، نشریه مدیریت و فیزیولوژی شمال، دوره اول، شماره اول، صص ۳۸-۲۳.

رضوی، سید محمدحسین(۱۳۸۹)، بررسی وضعیت اجتماعی اقتصادی افراد شرکت کننده در فعالیتهای ورزش همگانی استان مازندران، فصلنامه حرکت، شماره ۵، صص ۳۴-۲۱.

رضوی، محمدحسین. اشکوه طاهری، رضا، (۱۳۸۸). " بررسی وضعیت اجتماعی- اقتصادی (SES) افراد شرکت کننده در فعالیتهای ورزشی همگانی استان مازندران "، مدیریت ورزشی، شماره ۵، صص ۳۴-۲۱.

رضوانی، خ، ۱۳۷۹، روش تحقیق در علوم رفتاری و علوم اجتماعی، چاپ سوم، انتشارات فاطمیه، ص ۶۳.
رضوانی نژاد، رحیم؛ رحمانی‌نیا، فرهاد؛ تقوی تکیار؛ سید امیر (۱۳۸۸)، بررسی انگیزه‌های شرکت‌کنندگان در ورزش‌های همگانی در فضاهای روباز، مدیریت ورزشی، شماره ۲، صص ۱۹-۵.

رضوانی نژاد، رحیم؛ محبی، حمید؛ دمیرچی، ارسلان(۱۳۸۸)، مقایسه دیدگاه‌ها و انگیزه‌های دانشجویان ورزشکار ایرانی و غیر ایرانی درباره فعالیتهای بدنی و ورزشی. مدیریت ورزشی، شماره ۳، صص ۱۶۶-۱۸۱.
رهبری، مهدی (۱۳۸۸). معرفت و قدرت معمای هویت، چاپ اول، تهران، انتشارات کویر.

روزبهنایی، محبوبه؛ کامکاری، کتابون؛ میرزاپور، علی اکبر (۱۳۹۳)، بررسی عوامل مؤثر بر موانع مشارکت زنان سالمند در فعالیتهای ورزشی تفریحی استان البرز. مطالعات میانی مدیریت در ورزش، سال اول، دوره ۱، شماره ۲، صص ۴۲-۳۳.
روزبیانی، مانیا(۱۳۸۰)، مقایسه برخی از ویژگی‌های زنان شرکت کننده در ورزش‌های همگانی شهر تهران (پارک‌ها، باشگاه‌ها و کوهپایه‌ها)، پایان نامه کارشناسی آزاد اسلامی واحد تهران.

زارع پور، فاطمه؛ کمالی، محمود؛ علاقبند، مریم؛ قیصری، مهری؛ سرلک، شهناز(۱۳۹۱)، بررسی میزان افسردگی و رابطه آن با ورزش در زنان بالای ۲۰ سال، مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، دوره ۲۰، شماره ۱، صص ۶۴-۷۲.

زاهدی(۱۳۹۴)، ارتباط بین سرمایه اجتماعی با مشارکت ورزشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی شمال شرق استان تهران، نهمین همایش بین المللی علوم ورزشی، ۱۳۹۴.

زیباکلام، صادق(۱۳۷۴). پیرامون همبستگی ملی و وفاق اجتماعی، فصلنامه مطالعات ملی، سال نخست، شماره یکم،

میزگرد، ۱۷-۳۲.

ساعتچی، م، ۱۳۸۳، روانشناسی در کار سازمان و مدیریت، تهران، نشر ویرایش، ص ۱۳۹-۱۳.

سالارزاده، ن و حسن زاده، د، ۱۳۸۵، بررسی تاثیر میزان اجتماعی بر رضایت شغلی معلمان، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۳۳، ص ۱-۲۶.

سلامی، فاطمه (۱۳۸۱)، توصیف موانع شرکت بانوان در فعالیتهای ورزشی، طرح پژوهشی پژوهشکده تربیت بدنی وزارت علوم و تحقیقات و فن آوری.

سمیع‌نیا، مونا؛ پیمان‌زاد، حسین؛ جوادی پور، محمد (۱۳۹۲)، آسیب‌شناسی راهبردی ورزش همگانی در ایران و ارائه راهکارهای توسعه بر اساس مدل SWOT، مدیریت ورزشی، شماره ۲۰، صص ۲۳۸-۲۲۱.

سمیه. پارسامهر، مهربان، (۱۳۹۰). "نقش سرمایه‌اجتماعی بر مصرف ورزش(تماشای ورزش)"دوفصل‌نامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، شماره ۱، صص ۷۴-۷۳.

شارع پور، محمود. حسینی راد، علی، (۱۳۸۷). "بررسی رابطه بین سرمایه‌اجتماعی و مشارکت ورزشی(مطالعه موردی شهروندان ۲۹-۱۵ سال شهر بابل)"، حرکت، شماره ۳۷، صص ۱۵۴-۱۳۱.

شاه حسینی، م، ۱۳۸۷ پایان نامه مطالعه و بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی در عملکرد انجمن های اعتبار گردشگری زنان در تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، ص ۴۱.

شربتیان، و، ۱۳۸۹، تأملی بر مولفه های سرمایه اجتماعی قرآن مجید، سایت اینترنتی www.ir/hamayesh

شعبانی، عباس؛ غفوری، فرزاد؛ هنری، حبیب (۱۳۹۰)، بررسی چالش‌های ورزش همگانی در ایران، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۰، صص ۲۶-۱۳.

شهبازی، مهدی؛ شعبانی مقدم، کیوان؛ صفاری، مرجان(۱۳۹۲)، ورزش همگانی(ضرورت، موانع و راهکارها)، فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیستم، شماره هفتادوشش.

شیروانی، ع، ۱۳۸۳، تاثیر عملکرد سازمان های بخش دولتی بر سرمایه اجتماعی، مدیریت و توسعه، شماره ۲۰، ص ۵۱.

صالحی امیری، س و کاوسی، ا، ۱۳۸۷، سرمایه اجتماعی، چاپ اول، انتشارات گروه پژوهشی فرهنگ اجتماعی، ص ۱۳، ۵۸، ۱۰۷، ۲۵۰.

صالحی امیری، س، ۱۳۸۷، درآمدی بر مفهوم سرمایه اجتماعی، پژوهشنامه ۲۹ مدیریت و سرمایه اجتماعی، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، ص ۱۱، ۱۳، ۱۸.

طرح اجمالی سند راهبرد نظام جامع تربیت بدنی و ورزش (۱۳۸۱)، جلد اول، مرور اول.

عاشورپور، صادق(۱۳۸۷)، «بازیها، کوچها، محله‌ها» (دفتر اول)، انتشارات میهن نور، همدان.

عظیمی، شهاب (۱۳۸۸)، مطالعه و بررسی نیازهای ورزش روستایی استان همدان، پایان نامه دانشگاه شمال، آمل.

علوی زاده، سید امیر(۱۳۸۵)، بررسی چگونگی و نحوه گذران اوقات فراغت بانوان شهر کاشمر، فصلنامه جمعیت، شماره ۶۳ و ۶۴، صص ۸۳-۶۱.

علیخانی، اکبر (۱۳۸۳). مبانی نظری هویت، چاپ اول، تهران، ناشر پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی

غفاری غلام رضا (۱۳۸۶)، تبیین نظری سرمایه اجتماعی؛ مجموعه مقالات همایش سرمایه اجتماعی و توسعه در ایران، موسسه عالی آموزش و پژوهش و مدیریت و برنامه ریزی.

غفرانی، محسن (۱۳۸۷)، طراحی و تدوین استراتژی ورزش قهرمانی و همگانی استان سیستان و بلوچستان، رساله دکتری،

دانشگاه تهران.

غفوری، فرزاد(۱۳۸۴)، نقش و جایگاه تقاضای اجتماعی در جهت‌گیری راهبردی ورزش، نشریه حرکت، شماره ۲۵. فوکویاما، ف، پایان نظم (بررسی سرمایه اجتماعی و حفظ آن)، ترجمه غلام عباس توسلی، تهران، انتشارات حکایت قلم نوین، ص ۹۹-۵۰.

فولادیان، جواد؛ سهرابی، مهدی؛ عطار زاده حسینی، سید رضا؛ فارسی، علیرضا (۱۳۸۸). ارتباط انگیزه مشارکت ورزشی با سوگیری ورزشی دانشجویان ورزشکار. فصلنامه المپیک، شماره ۴، صص ۴۰-۲۹. فیضی و همکاران(۱۳۹۳). مدل معادلات ساختاری عوامل مؤثر بر سرمایه اجتماعی کارکنان اداره کل ورزش و جوانان خراسان رضوی. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، سال سوم، شماره ۳، ۷۶-۵۶. فیضی، ط و گرامی پور، م، ۱۳۸۷، تاثیر سرمایه اجتماعی بر فرهنگ سازمانی، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، صص ۲۵۲-۲۲۳.

فیلد، ج، ۱۳۸۸، ترجمه غلامرضا غفاری و حسین رضایی، تهران، انتشارات کویر، صص ۴۵-۶۸. قاسمی، و اسماعیلی، ر، ۱۳۸۷، سطح بندی سرمایه اجتماعی در شهرستان‌های استان اصفهان، فصل نامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳، صص ۲۵.

قره، محمد علی(۱۳۸۳)، بررسی وضعیت ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب جهان، رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم تهران.

کاسیرر، ارنست(۱۳۷۳). رساله‌ای در باب انسان (درآمدی بر فلسفه فرهنگ)، ترجمه بزرگ نادرزاد، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کشکر، سارا(۱۳۸۶)، تجزیه و تحلیل عوامل بازدارنده زنان از مشارکت در فعالیت‌های ورزش تفریحی شهر تهران، رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.

کامران، فوار شادی، خ، ۱۳۸۸، بررسی رابطه سرمایه اجتماعی شبکه و سلامت، پژوهشی اجتماعی، شماره ۳، صص ۳۳. کریمی، م، ۱۳۸۶، اندازه‌گیری سطح سرمایه اجتماعی با تاکید بر عنصر اعتماد اجتماعی، پایان نامه کارشناس یار شد، دانشگاه اصفهان، ص ۱.

کریمیان، جهانگیر. آقاحسینی، تقی. شکرچی زاده، پریش. شریفیان، مرضیه. نافچی، سید مرتضی، (۱۳۹۲). "بررسی نقش اوقات فراغت مبتنی بر فعالیت‌های بدنی بر سرمایه اجتماعی (هنجارهای اجتماعی، مشارکت) اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان". مجله تحقیقات نظام سلامت، سال نهم، شماره ۱۱، صص ۱۱۶۸-۱۱۷۸.

کلمن، ج، ۱۳۷۷، بنیادهای نظریه اجتماعی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، انتشارات نشرنی، چاپ اول، صص ۴۹۱ - ۳۰۰. گریفن، م، ۱۳۸۳، مدیریت، ترجمه سید مهدی الوانی و مهدی معمارزاده، چاپ هشتم، انتشارات مروارید. صص ۲۹۶ - ۸۵. گل شیری اصفهانی، زهرا؛ خادمی، حسین؛ صدیقی، رضا؛ تازه، مهدی(۱۳۸۸)، تأثیر انسجام اجتماعی بر میزان مشارکت روستاییان: مطالعه موردی بخش گندمان، شهرستان بروجن، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۲، شماره ۱، صص ۱۶۷-۱۴۷.

گل محمدی، احمد (۱۳۸۱). جهانی شدن، فرهنگ، هویت، چاپ اول، تهران، نشر نی
گبینز، جان، آربوریمر (۱۳۸۱). سیاست پست مدرنیته: درآمدی بر فرهنگ و سیاست‌معاصر، ترجمه منصور انصاری، تهران، گام نو

لنچینی، پ ۱۳۸۵، چهار دغدغه مدیران (حکایت‌های سازمانی). ترجمه فضل اله امینی، انتشارات افرا، چاپ اول، صص ۱۸۷ - ۹

مجتهدزاده، پیروز (۱۳۷۸). سخنرانی افتتاحیه، گزارش همایش هویت ایرانی در پایانقرن بیستم، فصلنامه مطالعات ملی، سال نخست، شماره یکم، ۲-۱۸.

مجتهدی، حسین؛ دلاور، علی (۱۳۸۱)، بررسی و شناخت علل گرایش و عدم گرایش دانش آموزان دختر و پسر سراسر کشور به ورزش، طرح پژوهشی دانشگاه اصفهان.

محقق، اویار محمد، م، ۱۳۸۸، موضوع و قلمرو سرمایه اجتماعی، مجله حدیث زندگی، شماره ۲۷ ص ۳.

محمدتقی، اوجلابیان بخشنده، و، ۱۳۸۹، بررسی و تبیین رابطه بین مسوولیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی در بین جوانان شهر شیراز، مجله جامعه شناسی کاربردی، شماره ۳۷، دانشگاه اصفهان، ص ۴۲ - ۱۹

مرادی، مهدی؛ هنری، حبیب؛ احمدی، عبدالحمید (۱۳۹۰). بررسی نقش چهارگانه رسانه‌های ورزشی در توسعه فرهنگ ورزش همگانی، مدیریت ورزشی، شماره ۹، صص ۱۸۰-۱۶۷.

مشکل گشا، الهام (۱۳۸۵). موانع مشارکت ورزشی زنان و ارتباط آنها با انگیزه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.

مشکینی و همکاران (۱۳۹۴). ارزیابی هویت اجتماعی در محله های شهری، پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۷ شماره ۴، ۶۰۷-۵۸۹.

معین الدینی، جواد؛ صنعت خواه، علیرضا (۱۳۹۱)، عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش شهروندان به ورزش همگانی (مطالعه موردی: شهر کرمان)، مطالعات شهری، سال دوم، شماره سوم، صص ۱۷۸-۱۴۹.

مقیمی، م، ۱۳۸۵، سازمان و مدیریت رویکردی پژوهشی، تهران، انتشارات ترمه، چاپ دوم، ص ۱۷.

منوچهری نژاد و همکاران (۱۳۹۴). رابطه سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی دانش آموزان، دوره ۷ شماره ۴، ۴۷۰-۴۵۷.

مهدوی، سید محمد صادق؛ رحمانی خلیلی، احسان (۱۳۸۷)، بررسی تأثیر دینداری بر مشارکت اجتماعی شهروندان تهرانی، پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره چهارم.

موتمنی، علیرضا؛ همتی، امین؛ مرادی، هادی (۱۳۹۳)، شناسایی و اولویت بندی موانع پیش روی بانوان در انجام فعالیت های ورزشی، مدیریت ورزشی، شماره ۲۴، صص ۱۳۰-۱۱۱.

موسوی، م، ۱۳۸۵، مشارکت اجتماعی یکپاز مولفه های سرمایه اجتماعی، فصل نامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳، ص ۹۲-۶۷.

میریوسفی سیدجلیل، رحیمی یداله (۱۳۹۶). رابطه مشارکت ورزشی و سرمایه اجتماعی جانبازان و معلولان، مطالعه موردی شهر کرمان.

نادریان جهرمی، مسعود؛ هاشمی، هاجر (۱۳۸۸)، عوامل بازدارنده مشارکت ورزشی زنان کارمند شهر اصفهان، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۲۳، صص ۱۵۰-۱۳۷.

ناطق پور، م و فیروز آبادی، س، ۱۳۸۵، شکل گیری سرمایه اجتماعی و فرا تحلیل عوامل مؤثر بر آن نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۸، ص ۱۹۰-۱۶۰.

نبی زاده، مجتبی (۱۳۸۷)، بررسی میزان مشارکت دانشجویان دانشگاه های غیرانتفاعی استان مازندران در فعالیت های ورزشی - تفریحی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شمال، آمل.

نورعلی وند و همکاران (۱۳۹۵) بررسی نقش سرمایه اجتماعی در تبیین مشارکت ورزشی (مورد مطالعه: زنان استان ایلام)، فصلنامه مطالعات توسعه ای اجتماعی - فرهنگی، دوره پنجم، شماره ۳، زمستان، ۵۹ صفحات ۷.

الوانی، س ناطق، ت و فراحی، م، ۱۳۸۶، نقش سرمایه اجتماعی در توسعه مدیریت دانش سازمانی، فصلنامه علوم مدیریت ایران، ص ۷۰-۳۵

الوانی، سو شیروانی، ع، ۱۳۸۳، سرمایه اجتماعی اصل محوری توسعه تدبیر شمار ۱۴۷.

Abbott, C.L., Weinmann, C.A., Bailey, C.I. & Laguna, P.L. (1999). The relationship between sport salience and choice behavior in Division I collegiate baseball players. *International Journal for Sport Psychology*, 30(3), 369-380.

Anderson, C. B., Masse, L.C., Hergenroeder, A.C. (2007). Factorial and construct validity of the athletic identity questionnaire for adolescents, *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 39(1):59-69.

At://Www,Info.Org/External/Pubs/Ft/Seminar/1999/Reforms/Fakuyama.Htm.30

Baysden, M.F., Brewer, B.W., Petitpas, A.J. & Van Raalte, J.L. (1997). Motivational correlates of athletic identity. Paper presented at the Annual Meeting of the Association for the Advancement of Applied Sport Psychology, San Diego, CA.

Bratton, J. & Gold, J (2003). *Human Resource Management*. New York: Ppahrgrave Macmillan. Cappelli, P. (2002)", P2.

Brewer, B.W. & Cornelius, A.E. (2001). Norms and factorial invariance of the athletic identity measurement scale (AIMS). *The Academic Athletic Journal*, Fall, 103-113.

Brewer, B.W., Van Raalte, J.L. & Linder, D.E. (1993). Athletic identity: Hercules' muscles or Achilles heel? *International Journal of Sport Psychology*, 24, 237-254.

Brown, R., & Capozza, D. (2000). Introduction: Social identity theory in revisiting and perspective. In Dora Capozza & Rupert Brown (eds). *Social identity processes: Trends in theory and research*. London: Sage. pp.viixv.

Carlson, R. (1988). The socialization of elite tennis players in Sweden. *Sociology of Sport Journal*, 5 (3), 241-256.

Cieslak, T. J. (2004). Describing and measuring the athletic identity construct: Scale development and validation, The Ohio State University 2004.

Deaux, K. (2000). Models, meaning and stimuli. In Dora Capozza & Rupert Brown (eds). *Social identity processes: Trends in theory and research*. London: Sage. pp. 1-14.

Derick, J. W. (2008). An examination of athletic identity, sport commitment, time in sport, social support, life satisfaction, and holistic wellness in college student-athletes. *Dissertation Abstracts International* Section A: Humanities and Social Sciences, Vol 68(7-A), 2008. pp. 2834.

Deschamps, J. & Devos, T. (1998). Regarding the relationship between social identity and personal identity. In Stephen Worchel: *Social identity: International Perspective*. London: Sage. Pp. 1-12.

Duda, J.L. (1999). *Advances in Sport and Exercise Psychology Measurement*. Morgantown, WV: Fitness International Technology.

Dunn AL, Trivedi MH, Kampert JB, Clark CG, Chambliss HO. Exercise treatment for

depression efficacy and dose response. *American J of Preventive Medicine* (2005) 28(1): 1-8.

Fox, K. R. (2000). Self-perception and sport behavior. In T. Horn (Ed.), *Advances in sport psychology* (2nd ed., pp. 83-100). Champaign, IL: Human Kinetics.

Fox, K. R., & Corbin, C. (1989). Physical Self-Perception Profile: Development and preliminary validation. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 11, 408-430.

Francis, P (2002) *Social Capital at World Bank: Strategic ANF Operational Implication of the Concept Social Development Strategy*, World Bank.

Fukuyama, F (1999).” *Social Capital and Civial Society*” Paper Presented At Conference at Second Generation Reform, International Mentor Fund, 8-9 November 1999 Washington, DC.USA.Availi.

Gill, Diane. L. 2000, *Psychological dynamics of sport and exercise*, 2 th ed, Human Kinetics, 112-115.

Good, A.J., Brewer, B.W., Petitpas, A.J., Van Raalte, J.L., Mahar, M.T. (1993). Identity foreclosure, athletic identity, and college sport participation. *The Academic Athletic Journal*, 1993; 8: 1-12.

Green, S.L. & Weinberg, (2001). Relationships among athletic identity, coping skills, social support, and the psychological impact of injury in Green, S.L. & Weinberg, (2001).

Greve, Arent&Benassi, Mario (2003), *Exploring The Contributions Of Human And Social Capital To Productivity*, Hawaii International Contributions Of Human And Social Capital To Productivity, Hawaii Internatital Conference On System Science, January 5-8, Hilton Waikoloa Villahe, Big Island,Hawaii.

Grove, J.R., Fish, M.B., & Eklund, R.C. (2004). Changes in athletic identity following state team selection trials: Self-protection versus selfenhancement. *Journal of Applied Sport Psychology*, 16, 75-81.

Hale, B.D., James, B. & Stambulova, N. (1999). Determining the dimensionality of athletic identity: A Herculean cross-cultural undertaking. *International Journal of Sport Psychology*, 30, 83-100.

Hosper, K, Nierkens, V, Valkengoed, I. V, Stronks, K, (2008), Motivational factors mediating the association between acculturation and participation in sport among young Turkish and Moroccan women in the Netherlands.. *Preventive Medicine* 47: 95–100.

<http://www.fa.wikipedia.org>

Hurst, R., Hale, B., Smith, D., Collins, D. (2000). Exercise dependence, social physique anxiety, and social support in experienced and non-experienced body builders and weightlifters. *Br Journal Sports Medicine*, 2000; 34:431-5.

Kokaridas, D., Natsis P., Makropoulos, K., Xatzigeorgiadis, A., Karpathakis, N. (2005). Sport orientation and athletic identity of Paralympics games shooters, *Inquiries in Sport & Physical Education*, Vol 3, pp. 98-106.

Liljander, V., Polsa, P., & van Riel, A. (2009). Modelling consumer responses to an apparel

store brand: Store image as a risk reducer, *Journal of Retailing and Consumer Services*, 16, 281–290.

Lin, N. (1999). Building a network theory of social capital. In N. Lin, K. Cook and R.S.

Lindstrom, M. (2011). “Social capital, desire to increase physical activity and leisure-time physical activity: A population-based study”. *Public Health*, No 125, pp 442-447.

M Lindstrom, M. Moghaddassi, J. (2003). “Social capital and leisure time physical activity: a population based multilevel analysis in Malmo, Sweden”. *Epidemiol Community Health*, No 57, pp 23-28.

Martin, J.J., Eklund, R.C. & Mushett, C.A. (1997). Factor structure of the athletic identity measurement scale with athletes with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 14, 74-82.

Matheson H, Brewer BW, Van Raalte JL, Andersen B. Athletic identity of national level badminton players: a cross-cultural analysis. In: Reilly TM, Hughes M, Lees A, editors. *Science and*

Mills, A.L., Christensen, S.A. (2006). Athletic identity and its relationship to sport participation levels. *Journal of Science and Medicine in Sport*, Volume 9, Issue 6, Pages 472-478.

Pooja Sawrikar, Kristy Muir (2010), “The myth of a ‘fair go’: Barriers to sport and recreational participation among Indian and other ethnic minority women in Australia”, *Sport Management Review* 13/355–367.

Ramon spaaij (2012).” Beyond the playing field: experiences of sport social capital, and integration among Somalis in australia” (2012). PP :1519- 1538.

Rodolfo Iván Martínez-Lemos, Anna María Puig-Ribera, Oscar García-García, (2010), Beigyand and Amirtash Perceived Barriers to Physical Activity and Related Factors in Spanish University Students *Open Journal of Preventive Medicine, Journal of Sports Science and Medicine* 9, 374-381.

Safania, A.M., (2014), Designing a Development Strategy for the Public Sport – a Case Study in Mazandaran Province; *Ann. Appl. Sport Sci*, 2(1): 87-100.

Stryker, S. & Burke, P.J. (2000). The past, present and future of an identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 284-297.

Stryker, S. (1980). *Symbolic Interactionism: A Social Structural Version*. Menlo Park, CA: Benjamin Cummings.

Tasiemski, T., Kennedy, P., Gardner, B.P., Rachel, A. (2004). Athletic identity and sports participation in people with spinal cord injury. *Adapted Phys Activity Q*; 21:364-78.

Turner. J.C & Onorato, R.S. (1999). *Social identity, personality and selfcategorization perspective*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. pp. 11-46.

Wiechman, S.A. & Williams, J. (1997). Relationship of athletic identity to injury and mood disturbance. *Journal of Sport Behavior*, 20, 199-210.

woodward, kath (2000). “Question identity: Gender, class, nation, London: Routledge in

association with The Open University.

Yue, H.L. & Andersen, M. B (2006). Validation of the athletic identity measurement scale with a Hong Kong sample. *IJSEP*, 6, 176-188.

racket sports. London: E & FN Spon; 1994. p. 228-31.

پیوست

پرسشنامه سرمایه اجتماعی

ردیف	مؤلفه‌ها	گویه‌ها	کاملاً موافقم	موافقم	بی‌نظر	مخالقم	کاملاً مخالفم
			۵	۴	۳	۲	۱
۱	اعتماد	به نظر من بیشتر شهروندان قابل اعتمادند.					
۲		آدم تا از کسی بدی ندیده باشد، باید به او اعتماد کند.					
۳		اطمینان دارم دیگران با من صادق هستند.					
۴		اطمینان دارم دیگران به موفقیت من توجه دارند.					
۵		اطمینان دارم که مردم اطلاعات مهم را با یکدیگر در میان می‌گذارند.					
۶	شبکه و هنجارهای مشترک	برایم مهم است که دیگران درباره من چگونه فکر می‌کنند.					
۷		با دیگران به تفریح می‌روم.					
۸		به نظرم می‌توان به قول و وعده دیگران امیدوار بود.					
۹		جامعه، فرصت زیادی برای عضویت من در گروه‌های اجتماعی فراهم می‌کند.					
۱۰		اگر برایم مشکلی پیش آید، دیگران برای رفع آن به من کمک می‌کنند.					
۱۱	تعاون و همکاری مشترک	علاقه‌مندم که برای رسیدن به یک هدف مشترک با دیگران کار کنم.					
۱۲		معتقدم که با کمک کردن به دیگران، در درازمدت به خودم کمک کرده‌ام.					
۱۳		معتقدم موفقیت جمعی، بهتر از موفقیت فردی است.					
۱۴		به نظرم در جامعه ما تمایل به راه‌حل‌های مبتنی بر همکاری زیاد است.					
۱۵	انسجام و همبستگی جمعی	مردم جامعه به راحتی با یکدیگر کنار می‌آیند.					
۱۶		در بین شهروندان، صمیمیت زیادی به چشم می‌خورد.					
۱۷		مردم احساسات یکدیگر را درک می‌کنند.					
۱۸		مردم روی امور مختلف با هم توافق جمعی دارند.					
۱۹		در مسائل اخلاقی و با ارزش با افراد جامعه مشارکت می‌کنم.					
۲۰	همدلی، درک و همبازی داوطلبانه	می‌توانم در وقت نیاز، روی کمک دیگران حساب کنم.					
۲۱		در زمان سختی‌ها (مثل بیماری و فوت نزدیکان)، دیگران را در کنار خودم می‌بینم.					
۲۲		پذیرش تفاوت‌های (اعتقادی و ارزشی) دیگران برای من آسان است.					
۲۳		تا جای ممکن، به صحبت‌های دیگران فعالانه گوش می‌دهم.					
۲۴		برای حل مشکلات جامعه با مردم و مسئولین صحبت با مکاتبه می‌کنم.					
۲۵		در تصمیم‌گیری‌های محله و شهر، داوطلبانه شرکت می‌کنم.					
۲۶		تجربه خود را داوطلبانه در اختیار دیگران قرار می‌دهم.					
۲۷	دوست دارم دیگران از اطلاعات من بهره‌مند شوند.						
۲۸	هویت جمعی	احساس می‌کنم با مردم رابطه خوبی دارم.					
۲۹		معمولاً با دیگر افراد جامعه هماهنگ عمل می‌کنم.					
۳۰		با گروه‌هایی که برای بهبود جامعه فعالیت می‌کنند، همکاری کامل دارم.					
۳۱		معتقدم همه ما آینده و منافع جمعی مشترکی داریم.					

پرسشنامه مشارکت ورزشی:

<p>۱. آیا در زمان اوقات فراغت، به فعالیت های ورزشی یا تفریحات فعال <u>شدید</u> به مدت حداقل ۱۰ دقیقه مداوم که موجب افزایش <u>شدید</u> تنفس یا ضربان قلب تان شود؛ می پردازید؟</p> <p>بله ☐ خیر ☐</p>
<p>۲. در زمان اوقات فراغت، در یک <u>هفته</u> معمولی؛ چند روز فعالیت های ورزشی، آمادگی جسمانی یا تفریحات فعال <u>شدید</u> انجام داده اید؟</p> <p>..... روز در هفته</p>
<p>۳. در زمان اوقات فراغت، در یک <u>روز</u> معمولی؛ چه مدت زمانی را به فعالیتهای ورزشی، آمادگی جسمانی یا تفریحات فعال <u>شدید</u> اختصاص می دهید؟</p> <p>مدت: ساعت و دقیقه</p>
<p>۴. آیا در زمان اوقات فراغت، به فعالیت های ورزشی، آمادگی جسمانی یا تفریحات فعال با <u>شدت متوسط</u> به مدت حداقل ۱۰ دقیقه مداوم که موجب افزایش <u>اندک</u> تنفس یا ضربان قلب تان شود؛ می پردازید؟</p> <p>بله ☐ خیر ☐</p>
<p>۵. در زمان اوقات فراغت، در یک <u>هفته</u> معمولی؛ چند روز فعالیت های ورزشی، آمادگی جسمانی یا تفریحات فعال با <u>شدت متوسط</u> انجام داده اید؟</p> <p>..... روز در هفته</p>
<p>۶. در زمان اوقات فراغت، در یک <u>روز</u> معمولی؛ چه مدت زمانی را صرف فعالیتهای ورزشی، آمادگی جسمانی یا تفریحات فعال با <u>شدت متوسط</u> اختصاص می دهید؟</p> <p>مدت: ساعت و دقیقه</p>

مقیاس هویت ورزشی برور (AIMS)

ردیف	مؤلفه‌ها	گویه‌ها	کاملاً موافقم	موافقم	بی‌نظر	مخالفم	کاملاً مخالفم
			۵	۴	۳	۲	۱
۱	هویت خود	من خودم را ورزشکار می‌دانم.					
۲		من اهداف زیادی در ارتباط با ورزش دارم.					
۳		برای اینکه احساس خوبی نسبت به خودم داشته باشم نیاز دارم در فعالیت های ورزشی شرکت کنم.					
۴	هویت اجتماعی	اکثر دوستان من ورزشکار هستند.					
۵		عمدتاً مردم من را به عنوان ورزشکار می‌شناسند.					
۶	انحصاری بودن	ورزش تنها چیز مهم در زندگی من است.					
۷		من بیش از هر چیز دیگری به ورزش فکر می‌کنم.					
۸		ورزش مهم ترین بخش از زندگی من است.					
۹	آسیب‌پذیری عاطفی منفی	زمانی که عملکرد ورزشی ضعیفی دارم نسبت به خودم احساس بدی دارم..					
۱۰		اگر آسیب ببینم یا نتوانم در مسابقه ورزشی شرکت کنم خیلی افسرده می‌شوم.					

Abstract

The purpose of this study was to determine the relationship between sports participation and sports identity and social capital of cyclists in Mashhad. The sample size was calculated using Cochran formula and 389 people. The cluster random sampling method was used. The present study was descriptive-analytic by correlation method. Data gathering tool was comprehensive physical activity questionnaire (Ghasemi et al., 2012), Sport Identity (1993), Guyini social capital (2012). Their formal and content validity was reviewed and approved by a group of experts in the field of social sciences and sports management. Cronbach's alpha method was used to calculate the reliability, which was 0.755 for social capital and 0.798 for sports participation and 0.798 for sports identity. In order to analyze the research data, descriptive statistics (mean, frequency, percentage, standard deviation) and inferential statistics (central limit test, Pearson correlation and confirmatory factor analysis and Sobel test) were used. According to the research findings, there was a relationship between participation in sport with sport identity ($r = 0.531$), sports participation and social capital ($r = 0.467$), and social capital with sports identity ($r = 0.633$). In addition, the results of structural equations showed that the component of sport participation with a coefficient of 0.28 and athletic identity with a coefficient of 0.20 on social capital component had a positive effect on the respondent's view, and the participation component of the sport had a coefficient of 0.89 on the social capital component. Also, Sobel test results showed that sports participation due to sports identity does not have a significant effect on social capital of cyclists in Mashhad. Considering the results obtained as the final conclusion, it can be said that the attempt to strengthen social capital of cyclists in Mashhad can be a valuable strategy for expanding their sports participation.

Keywords: Social capital, Sport participation, Sport identity, Cyclists in Mashhad City

Shahrood University of Technology
Faculty of Physical Education

M.A. Thesis in Physical Education

**Relationshi Between Sport Participation With Sport Identity
and Social Capital of Recreational Cyclists Mashhad City**

Seyed Hadi Razavi Tabadkan

Supervisor:

Dr. Reza Andam

Advisor:

Dr. Hadi Bagheri

February2019